

(౨)

శ్రీహరిమహాత్మ్యప్రసారంభః.

శ్రీహరిమహాత్మ్యప్రసారంభః.

వ్యాసం వసిష్ఠనమ్తారం శక్తేః పాత్రమకల్మషం ।

పరాశరాత్మజం వందే శుకతాతంతపోనిధిమ్ ॥

భృగుః ॥ భగవన్మునిశామూలవణాశ్రమసమాశ్రయాఽతిఖ్యాతాబహుధర్మాభివతామేననాతనాః ॥ ౧ ॥ ఉత్పత్తిశ్చతర్థాధర్విష్ణునాభినరోరుహాత్ । దేవతీర్యజ్ఞరాణాంచసంఖవఃకథితస్తథాధర్మాధికామమోక్షాణాంస్వరూపంచయథాతథం । దేహీనాం బంధశ్చతర్థేతుశ్చనువిస్తృతః ॥ ౩ ॥ ప్రధానపుంసోరజయోస్సన్వికూఢాశ్చవసమీరితం । విద్యావిద్యేచకథితేలోకభేదాశ్చవిస్తృతాః ॥ ౪ ॥ పుణ్యక్షేత్రాణినర్వాణికథితానిసమాసతః । నగరాణిచపుణ్యానివిశేషేణమహీతలై ॥ ౫ ॥ సాలగ్రామరకురుక్షేత్రంతథాబదరికాశ్రమం । పద్మనాభంగయాక్షేత్రందండకంపురుషోత్తమం ॥ ౬ ॥ బ్రాహ్మ్యసంత్యవ్రతక్షే

తాత్పర్యము ॥ మహాషిక్షేప్తండుగు భృగుమహామని మహాత్ముడైన నాగదుంగాంచి యిట్లనియె - ఓముని శ్రీహరి - పురాణంబులైన శాశ్రమధర్మంబులు విష్ణునాభికమలంబున చతుర్ముఖుండు పుట్టుయు సకల దేవతీర్యజ్ఞమవ్యసంభవంబును ధర్మాధికామమోక్షస్వంబును దేహధారుతికుంగల్గు కమబంధములును ప్రకృతివికృతిసంబును విద్యావిద్యలతెరంగును సాలగ్రామరకురుక్షేత్ర బదరికాలును పద్మనాభ గయాక్షేత్రములును దండకపురుషోత్తమంబుత్తతక్షేత్రంబును-ఉత్పలావతకంబుమొదలైన పుణ్యక్షే

శ్రీహ స్తిగిరిమాహాత్యై-

సుత్పలావతకంతధా । డేత్రాణ్యతానిపుణ్యానికథితానిత్వయానా
 ॥ ౭ ॥ అయోధ్యామధురామాయాకాశీకాంచీహ్యవంతికా । పురీద్వా
 వతీచైవనస్తైతాముక్తిదాన్యుతాః ॥ ౮ ॥ ఇత్యేవంభువిపుణ్యానిడేత్రా
 యరాణిచ । కథితానిసుపుణ్యానిపర్వతాశ్చవనానిచ ॥ ౯ ॥ శృత్యైవ
 దఖిలంత్వత్తఃకృతకృత్యోస్త్రిసాంప్రతం । ప్రసాదమగమచ్ఛిత్తంభిన్నా
 సర్వసంశయాః ॥ ౧౦ ॥ ఇదానీంశ్రోతుమిచ్ఛామిత్వత్తోహంమునిపుం
 వ । త్వదన్యస్సర్వధర్మాణాంవక్తామేభువిదులభః ॥ ౧౧ ॥ త్వమేవ
 రంధర్మాణాంగురువ్యయభవ్యతే । త్వముపాన్యైవమునయశ్శృ
 తిపరమంహీతం ॥ ౧౨ ॥ యత్తుసత్యవ్రతంనామ డేత్రంపాపవినా
 ౦ । పుణ్యడేత్రేమసర్వేషుతస్యైవంజైత్వ్యముచ్యతే ॥ ౧౩ ॥ ఆశ్చ
 యహవస్తత్రసంజ్ఞేపాతరథితాస్తవయా । ఆదాకృతయుగేతత్రచ
 మజ్జంపితామహాః ॥ ౧౪ ॥ తత్రకాంచీతివిఖ్యాతాపురీపుణ్యవివర్ధిణీ ।
 పి ధాతురశ్వమేధాధణంనిమిత్తావిశ్వకర్మణా ॥ ౧౫ ॥ అస్తిహ స్తిగిరి
 బులతేరంగును-అయోధ్య-మధుర-మాయ-కాశి-కాంచీ-అవంతిక-ద్వార
 వతి-మొదలైన ముక్తిప్రదంబులగు పట్టణంబులతేరంగును-పుణ్యపర్వతం
 బులు వనంబులక్రమంబును నివియెల్ల నాకెరుంగించితివి-నామనంబునది
 గల సంశయంబులెల్లనశించెనే గృతకృత్యుండనైతి సర్వధర్మంబులసే
 రుంగింపనీవంటివానిసెండుంగాన-నిన్నుపాసించి సకలమునులును యతి
 గుహ్యంజ్ఞే హస్యంబు నెరుంగుదురు-నిన్నొకటివేడెద- సత్యవ్రతంబు
 నుడేత్రంబు సకలపుణ్యడేత్రంబులలో నెట్లుత్తమంబయ్యె- నాడేత్రంబు
 నంగల యాశ్చర్యంబులెల్ల సంతోషంబుగా మున్నెరుగించితివి- కృత
 యుగాదియందు చతురాననుం డాడేత్రంబున నశ్వమేధంబెట్లుచే
 పుణ్యప్రదందైనకాంచీపట్టణం బెట్లు విశ్వకర్మగావించె యాడేత్ర
 నుండు హ స్తిశైలమాహాత్యుండెట్టిది నచ్చటంగల పుణ్యకోటివిహ
 తేరంగట్లు నాపర్వతశిఖరంబున మృత్యుయవేదీమధ్యంబున

హృదుతత్రైలవరోమహాః । విధాతాప్యర్చితోవిష్ణుస్తస్యశైలస్యమూ
 ఛకని॥ ౧౬॥ పుణ్యకోటితివిఖ్యాతంవిమానంపుణ్యవధానం । వేదీమధ్యా
 త్సముత్తస్థౌతస్యమూర్ధ్వికస్వయంపురా ॥ ౧౭ ॥ తన్నుఢ్యేభగవాన్విష్ణుర
 భివ్యక్తోహరిస్స్వయం । ఆరాధితోజగద్ధాతాహయమేధేనమృద్ధిరా॥౧౮॥
 వేగవత్సత్తరేతీరేపుణ్యకోట్యాంహరిస్స్వయం । వరదస్సర్వభూతానా
 మద్యాపిపరిదృశ్యతే॥ ౧౯ ॥ ఇతిసంక్షేపతఃప్రోక్తంయత్పురాభవతామ
 మ । విస్తరేణైవతత్సర్వంక్రోతుమిచ్ఛామ్యహంమునీ॥ ౨౦॥ హస్తైలస్య
 మాహాత్మ్యంకాంచాఖ్యానగరస్యచ । ఆవిర్భావంతధావిష్ణోఃకథయస్వ
 యథాతథ ॥ ౨౧॥ నారదః॥ గుహ్యమేతన్నహంభాగయత్ప్రప్యేహమిహ
 త్వయా । అస్యశ్రవణమాత్రేణమృత్యుమత్యేతిమానవః॥ ౨౨॥ నచాస్యన
 దృశంకించిద్విద్యతేగుహ్యముత్తమం । అస్యశ్రోతావశక్తాచనపునర్భవ
 మృచ్ఛతి॥ ౨౩॥ అతోహంకథయిష్యామిశ్శృణుగుహ్యమిదంమహాత్ । ఆధా
 రస్సర్వశహ్యనాంత్యమేవజగతిధృవం॥ ౨౪॥ పురాహంసుచిరంకాలంత
 పస్తప్రాసుదుష్కరం । ద్రష్టుకామఃపరంవిష్ణోస్స్వరూపంధ్యానచక్షు
 మా॥ ౨౫॥ శ్వేతద్వీపంసమాసాద్యతత్రాద్రాక్షమహంమునీ॥ ధ్యాయ

డెట్లావిర్భవించి చతుర్ముఖునిచే పూజింపబడియె - వేగవతీతీరంబున
 విష్ణుదేవుడు సర్వభూతంబులకు వరంబు లొసంగుచుండుటం జేసి వర
 దుండనంబ్రసిద్ధినిొంది యిప్పటికినున్నవాడు - యావిధంబెల్ల సవిస్తారం
 బుగా నెరుంగింపుమనివేడిన నారదుండిట్లనియె - ఓమునీంద్రా పరమర
 హస్యంబైనదాని నడిగితివి-యీరహస్యం బెరుంగించినవాడును విన్నవా
 డును పునర్భవంబునొందడు-నీవు గుహ్యంబులనెరుంగందగినవాడ వెరుం
 గించెదవినుము-పూర్వంబున బహుకాలంబు నేదుష్కరతపంబాచరించి
 విష్ణుదేవుడర్చింపంగోరి యాతనిమనంబున ధ్యానించుచు- శ్వేతద్వీపంబు
 నకుంబోయి యచ్చటపరమాత్ముండు నవ్యయుండైనవాను దేవుని ధ్యానిం
 చుచు యతవాకారముమానసులగు మహామునులం గొందరంగాంత

తఃపరమంబ్రహ్మవాసుదేవశ్చైవమయం॥ ౨౬॥ తాన్ప్రణమ్యమహా
గాన్యతవాకారాయమానసాః॥ అహమప్యాస్థితోయోగముపవిష్టోస్త్రిసం
యతః॥ ౨౭॥ నమేచిత్తంసమాధాతుంశక్తిరాసీతరాదాచన॥ బహిర్ని
గత్యమచ్ఛిత్తంవిషయానన్వగాద్భలాత్॥ ౨౮॥ నకమణానదానేనన
తపోభిస్సుదుషకరైః॥ మనసోనిగ్రహేదక్షకశ్చిదస్తికదాచన॥ ౨౯॥
యతైశ్చవివిధైస్తస్యనిగ్రహేహమనీశ్వరః॥ తస్మాన్నిగత్యసహసా
మేరుశ్యంగముపాగమం॥ ౩౦॥

తస్మిన్నేవతదాబ్రహ్మదేవషిఃగణసేవితః॥ సంస్తూయమానోయో
గింద్రైఃప్రసన్నస్సముపావిశత్॥ ౩౧॥ తంప్రణమ్యసుసంపూజ్యయాజ్ఞ
వల్యస్తపోధనః॥ పర్యపుచ్ఛద్యధాన్యాయ్యంయోగమష్టాంగలక్షణం॥
౩౨॥ తేనపృష్టస్తదాబ్రహ్మయాజ్ఞవలేభ్యనధీమతా॥ ఉవాచపరమంయో
గమంగానిచపృథక్పృథక్॥ ౩౩॥ తమేవాహంసముత్థాయప్రణిపత్యపితా
మహం॥ అన్వపుచ్ఛమిదంగుహ్యంపరమంయోగసిద్ధయే॥ ౩౪॥ భగవ
న్సర్వలోకేశసర్వకారణకారణ॥ త్వమేవసర్వలోకానామాధారఃపర
మాగతిః॥ ౩౫॥ త్వముపాన్వేయమనయోలభంతిపరమంహితం॥ త్వ
చ్ఛక్తానాంహిసర్వేషాందులకభంజనైవవిద్యతే॥ ౩౬॥ శ్రోతుమిచ్ఛామ్య

వారలకుంబ్రణమిల్లి సేనుయామహాత్ముల యట్లయోగంబవలంబించి సంయ
తచిత్తుండనై యుండియు - చిత్తంబు - ఆనేకప్రయత్నంబుజేసియు విష
యంబులంబాయకున్నదాని స్థిరంబునొందింపంజాలక యచ్చటనుండి
మేరుపర్వతంబునకేగి యందు సకలదేవషిఃగణసేవితుండై ప్రసన్నుం
డై యాజ్ఞవల్యమహామునీంద్రునకు నష్టాంగయోగలక్షణంబైన పరమ
యోగరహస్యం బెరుంగించుచుండు చతురాననుంగాంచి భక్తియుక్తుం
డనైబ్రణమిల్లి యిట్లంటి-వోతండ్రీ సర్వలోకంబుల కాధారుండవు గతి
యునీవ నీభక్తులకుదులకభం బెద్దియులేదు-నిన్నుపాసించి మునిగిద్రులెల్ల
పరమగుహ్యంబు లెరుంగుచుందురు-నీభక్తుండనగు నాకు పరమయోగం

హమిదంయోగినామీప్సితంపదం । వక్తవ్యమేతద్భక్తాయమహ్యంశుశ్రూ-
 వవేగురో ॥౩౭॥ మమదుర్నిగ్రహంచిత్రంసమాధానప్రవతకనే । తదే-
 వాచక్ష్యభగవత్యేనతద్వినిగృహ్యతే ॥౩౮॥ నిగృహీతేతుమచ్చితైత్వత్ప్ర-
 సాదాత్మితామహా । సర్వభూతాంతరాత్మానంతంద్రీత్యామిజనాదక-
 నం ॥౩౯॥ ఇతిపృష్టోమయాబ్రహ్మప్రసన్నేనాంతరాత్మనా । యదువాచ-
 తతోమహ్యంమనోనిగ్రహసాధనం ॥ ౪౦॥ తదేవతవవత్కౌమిశ్శబ్ద-
 సుసమాహితః । నహిప్రియతమఃకశ్చిద్విద్యతేత్వత్సమోమమ ॥౪౧॥ సృ-
 ష్టైవైతదఖిలంబ్రహ్మజగత్స్థావరజంగమం । ఆదౌకృతయుగేవిష్ణుంద్ర-
 వ్వుకామోబభూవహా ॥౪౨॥ తతఃస్త్రిపథగామధేన్యస్థితావచక్రమహాత్త-
 పః । ఏకాకీనిమకమశ్శాంతోనిద్య్వాంద్వోనిష్పరిగ్రహః ॥౪౩॥ యమైశ్చ-
 నియమశ్చైవప్రాణాయామైదక్ష్మణప్రతః । సంయమస్తతఃషేమాసీనాసా-
 గ్రన్యస్తలోచనః ౪౪॥ దుర్నిగ్రహంమనస్తస్యనైవవిష్టాప్రతిష్ఠితం । బలా-
 న్నిగత్యవిజయానన్వవతకతతత్తదా ॥౪౫॥ తతశ్చింతాపరవశోబభూ-
 వకమలాసనః । అనమథకస్సమాధాతుంమనశ్చంచలమస్థిరం ॥ ౪౬॥

బుతెరంగరింగీ నామనం బెట్లు స్థైర్యంబునొందు దాని నెరుంగింపుము -
 నీప్రసాదంబున మనశ్చంచలంబుమాని సర్వభూతాంతర్యామియగు జనా-
 ద్దేశానుబంధింపరాగోరెడ ననివేడిన ప్రీతిరృడై కమలాసనుండు మనోనిగ్ర-
 హసాధకంబైన పరమయోగంబు నాకెరుంగించె దాని నీకెరుంగించెద-
 సమాహితచిత్రంబువైవినిము-నీకుసమానుండైనప్రియంబు నాకెవ్వడును
 లేడు-చెప్పెదవినిము- పూర్వంబున చతుర్ముఖుం డీజగంబెల్లనిమిలించి
 కృతయుగాదియందు విష్ణుదేవుడ పంపంగోరి-గంగాతీరంబున నేకాకియై
 మహాత్తపంబుచేయుచు శాంతుండును-నిమకముండును-నిద్య్వాందుండును
 ప్రాణాయామపరుండును-నాసాగ్రవిన్యస్తలోచనుండును-మానియునై యుం-
 డియు - షిష్యానుగతంబై దుర్నిగ్రహంబైనమనంబును విష్ణుదేవునందు
 నిల్పింజాలక దురంతచింతాపరవశుండై విషణ్ణవదనుండైయుండ నాకా

శ్రీహస్తీరిమాహాత్మ్య-

తతోవిషంజవదనేవిమనసేకవిధాతరి । ఉచ్చచారమహానాదాతత్ర
 వాగశరీరిణీ ॥౪౮॥ భోభోబ్రహ్మనిష్ఠపాదస్తేనకతఃప్రస్తుదుష్కరే । ఉ
 పాయరహితైశ్చిత్తంనిగ్రహీతుంనశక్యతే ॥ ౪౯ ॥ శృణుష్వనిగ్రహేనాపా
 యంయథావతరథయామితే । యేనదుర్నిగ్రహించిత్తం వశంయాస్యతి
 నిశ్చలం ॥౫౦॥ కురుష్వమనసశ్శుద్ధింఅశ్వమేధైఃపితామహా । శుద్ధేమనసి
 సన్యస్తేసమాధిభావితాస్వయం ॥౫౧॥ సహస్రమశ్వమేధానాంయష్ట
 వ్యంచిత్రశుద్ధయే । అనాయాసాత్సహస్రంతెకృతంస్యాద్యేనతచ్ఛృణు ॥
 ౫౨॥ జంబూద్వీపేమహాపుణ్యేవషేభారతసంజ్ఞితే । గంగాయాదక్షి
 ణేభాగయోజనానాంశతద్వయం ॥౫౩॥ పంచయోజనమాత్రేతుపూర్వాం
 బోధేస్తుపశ్చిమే । పుణ్యవృక్షసమాకీర్ణంసప్తయోజనవిస్తృతం ॥౫౪॥
 యత్తుసత్యవ్రతంనామతైత్రంపాపవిनाశనం । నిష్ఠోఃప్రీతికరంనిత్యంసి
 ధ్ధగంధర్వసేవితం ॥౫౫॥ తత్రగత్వాశ్వమేధనయజస్వపురుషోత్తమం
 తతఃప్రసన్నచిత్తస్త్యంభవిష్యసినసంశయః ॥౫౬॥ ఎకస్తతకృతోఽ

శవాణి మహానాదంబుగానిట్లనియె-వోచతుముఁఖా విషాదం బేలనొండె
 దవు-మనోనిగ్రహంబున కొకయుపాయం బెరుంగిం చెదవినుము - విష్ణుం
 గూర్చినీవు సహస్రాశ్వమేధంబుల జేసితివేనిచిత్తశుద్ధినిం దెదవనాయా
 సంబుగా నట్లుజేయనెరుంగం జెప్పెద వినుము- జంబూద్వీపంబున భా
 రతవషంబున. గంగాదక్షిణ భాగంబునందు యోజన శతద్వయదూ
 రంబున పూర్వసముద్రంబునకు బళ్ళిమంబున పంచయోజన దూరంబు
 న సప్తయోజన విస్తృతంబై పుణ్యవృక్షంబులం గూడి మనోహరంబై పా
 పవిनाశన కారియై విష్ణుప్రీతికరంబైన సత్యవ్రతంబను నొకమహాత్మ
 త్రంబుగలదు నీవందులకేగి దేవదేవుంగూర్చి యశ్వమేధంబుగా వించి
 తివేని స్వస్థచిత్తుండవగుదువు మరియునొక విశేషంబెరుంచెదవినుమాత్మ
 త్రమాహాత్మ్యంబున నచ్చటనొకధర్మంబుజేసిన నదిసహస్ర గుణితంబగు

సృష్టమోఢ్యాం-

మోఢావధాతేచసహస్రధా | తస్యైత్రస్యమాహత్యాన్నాత్రకార్యా
 విచారణా॥౫౭॥ తత్రసన్నిహితోవిష్ణుస్సర్వదాసర్వగఃప్రభుః | దదాతి
 చఫలంసద్యఃకమఃణామీశ్వరస్త్వయం ॥౫౮॥ హస్తిశైలభిఖ్యాతస్తత్ర
 శైలవరోమహాః | దృశ్యతేతస్యశిఖరేపూజనీయస్త్వయాహరిః ॥౫౯॥
 దిక్షాగైరర్చితస్తస్త్విన్వరానారాయణఃప్రభుః | తతోహస్తిగిరిర్నామఖ్యా
 తిరాసీన్నహగిరేః॥ ౬౦ ॥ కల్పయిత్వాతమేవాద్రింసమ్యగుత్తరవేదికాం॥
 తన్మూర్ధ్నివరదంవిష్ణుంయజస్వగరుడధ్వజం ॥౬౧॥ ఉదకృచ్ఛిమభాగ
 స్థంవత్త్రికంమహతోగిరేః | పూజనీయశ్చతత్రాస్తేశేషఃఫణభృతాంవ
 రః॥ ౬౨॥ సర్వపాపక్షయంయత్తత్రనాగాహ్వయంసరః | తస్యదక్షి
 ణతీరేతుయజ్ఞశాలాప్రకల్ప్యతాం॥౬౩॥ ఇథంతత్రాశ్వమేధేనతోషయ
 స్వజనాదనం | ఏకేనేవాశ్వమేధేనతత్సహస్రంకృతంభవేత్ ॥౬౪॥ భ
 వంతితత్రసహసాకమఃణాంఫలసిద్ధయే | అతస్తత్రైవకతకవ్యః హయ
 మేధఃపితామహా॥౬౫॥ హరినాకారాయణోదేవోహయమేధేనతోషితః |
 ప్రత్యక్షందృశ్యతేత్రసర్వలోకేశ్వరస్త్వయా ॥౬౬॥ ఇతితద్వచనంశ్చ

నిందుకుసందియంబులేదు అచ్చటవిష్ణుదేవుండు నిరంతరంబు సన్నిహి
 తుండై కర్తృఫలంబులూసంగుచుండునచ్చటహస్తిగిరియనునొక శైలవరం
 బుగలదుపూర్వంబున నాపర్వతంబున నారాయణుండుదిగ్గజంబులదేపూ
 జింపఁబడుటం జేసి హస్తిగిరియను ఖ్యాతినొండే-

నాపర్వంబుపై యుదకృచ్ఛిమ భాగంబుగా నొకవత్త్రికంబు గలదందు శే
 షుండు పూజింపందగు నచ్చట సర్వపాపక్షయకరంబై నాగా హ్వయం
 బైన నొకసరోవరంబుగలదు దానికిందక్షిణంబున యజ్ఞశాలంగావించి
 యాయుత్తరవేదికయందు దశ్వమేధంబుజేసి హరింబూజింపుము అచ్చట
 నొకయజ్ఞంబుగావించిన వేయియజ్ఞంబులు జేసినఫలంబు గల్లుగాన నీవ
 చటికేగి యశ్వమేధంబుజేసిన ప్రితుండై నారాయణుండు నీయభీష్టసిద్ధి
 నొసంగు ననిన ప్రితినింది పితామహుండాక్షణంబు నాక్షేత్రంబు చేరి

తావప్రీతఃపూర్ణమనోరథః | పితామహస్సముత్థాయయయాసత్యవ్రతం | పే
తి || ౬౨ || తత్రాపిసుచిరంకాలంతపస్తప్తాసుదుషరం | అనంతసరసస్తీరే
సర్వపాపప్రణాశనే || ౬౩ || సతప్తాసుచిరంకాలంతస్తీనేవపితామహః
తతశ్చక్రేశ్వమేధాయమతిమతిమతాంవరః || ౬౪ || దేవాన్యషీతమనుష్యాం
శ్చసిద్ధచారణపన్నగాః | యక్షవిద్యాధరగణాన్సంధర్వాంశ్చతథాసురాః
|| ౬౫ || సమాహూయాత్రకతవ్యమితిమత్వాపితామహః | సహసావిశ్వక
ర్మాణంసమాహూయేదమబ్రవీత్ || ౬౬ || బ్రహ్మహరిరత్రాశ్వమేధేనయష్ట
వ్యోవిశ్వకృన్మయా | తదథక్రియతాంసర్వంయత్రతకవ్యంత్యయాధు
నా || ౬౭ || దేవామనుష్యాఃపితరోయక్షగంధవశిన్నరాః | త్రైలోక్యాంత
గతాస్యవేశతశోధసహస్రశః || ౬౮ || అత్రైవాద్యాగమిష్యంతిమమయ
జ్ఞాదిదృశ్యవః | త్వంతేషామపిసవేషాంనిమిషీధాఃపురంమహత్ || ౬౯ ||
పుత్రకృతగంధాధంహమ్యకప్రాసాదసంయుతంధనధాన్యసమృద్ధంశ
సరోపకరణాన్వితం || ౭౦ ||

సంత్యక్త్వపరితస్త్వైలమిమంసర్వమనోహరం | తస్యమూర్ధ్నిమహాభాగకు
రుషోత్తరవేదికా || ౭౧ || వత్సీకమేతత్సంస్థాప్యముదకృశ్చిమగోచరం | వి
భుస్సవాత్మకోదేవస్సదాసవనమస్మృతః || ౭౨ ||

యనంతసరోవరతీరంబున బహుకాలంబు తపంబుగావించి యశ్వమే
ధంబుజేయంగోరి సిద్ధసాధ్యగంధర్వాది దేవగణంబులంబిలుపించివిశ్వ
కమరావించి ఇట్లనియే- ఓశిల్పివర్యా నేనశ్వమేధయాగంబుజేసి విష్ణు
పూజింపంగోరి యున్నవాడ త్రైలోక్యంబున నుండువారెల్లనాయజ్ఞం
బుజూడనేతెంతురు గాన వారెల్ల నుండుటకై హర్త్యప్రాసాదశోభితం
బై ధనధాన్య సమృద్ధంబై సరోవరకరణములుగలిగి యున్ననొకపురం
బునిమింపుము- యతిమనోహరంబైన యీశైలంబుమీద నుత్తరవేదికం
గావింపుముఉదకృశ్చిమగోచరంబగునీవత్సీకంబుననంతచేవిష్ణుదేవుండా
దాధింపంజడేసరోవరంబున సన్నిహితుండై యుండుగావున నీపుణ్య

అత్రైవభూజ్యతేవిష్ణురనంతేనమహాత్మనా । మాహాత్మ్యైత్తస్యసరస్వ
 నిధిత్రైస్వయంహరిః॥౨౦॥ అతోస్యసదృశంనాస్త్రైత్రంధమావివధకా
 నంసుసమీక్రియతామేతత్త్రైత్రంయజ్ఞాథమాత్మనః॥౨౧॥వాపీకూపత
 టాకానిరమ్యాణివిమలానిచ । ఉద్యానానివిచిత్రాణినిమమస్వమహామ
 తే॥౨౦॥ నారదః॥ ఇతితద్వచనంశృత్వాప్రణిపత్యకృతాంజలిః । తదా
 జ్ఞాంప్రతిజగ్రాహవిశ్వకమామహామనాః॥౨౧॥ నిమమేమనసైహాథపు
 రందేవపురంయథా । వీధికాశతసాహస్రంవిశాలాయతవేదికం ॥౨౨॥
 విచిత్రవలభీయుక్తంవిచిత్రోఽఛయగోచరం । మేరుమందరసంకాశహ
 మన్యప్రాసాదసంయుతం॥౨౩॥ నానారత్నైశ్చయైశ్చిత్రైస్తోరణైరుపశో
 భితం । ద్వాదైర్విచిత్రైఃకన్యభిరలంకారైర్మనోహరం॥౨౪॥ రత్నైర్మనో
 హరైఃహైఃమైఃపరాభ్యైరాసనైర్యుతం । మనోహరైఃపహైఃత్రైస్సం
 యుతంచమహాదైః॥౨౫॥వివిధైశ్చకన్యభోజ్యైద్యైస్సరస్వైశ్చాభిశూజి
 తం । విస్తరేణైవసర్వేషాంనిర్మితాగ్మహాదీప్తికాః॥౨౬॥బ్రాహ్మణానాం
 సృపాణాంచదేవానాంచపుధకృతమ్ । ఋషీణామపిసర్వేషాంవైశ్చానాం
 తునిశేషతః॥౨౭॥యథార్హంకల్పయామానస్థానానివివిధానిచ । వాపీకూ
 పుణ్యక్షేత్రంబుతోతుల్యంబెద్దియుంగాదు- యిచ్చటనేయజ్ఞంబుచేయు
 టకైరమణీయంబులైనయద్యానవనంబుల వాపీకూపతటాకాదుల ని
 మింపుమని యజ్ఞనాసంగిన నియ్యకొని యతిసమభుక్తంబైనయావిశ్వ
 కమా యనేకవీధులు విశాలంబులయిన వేడులువిచిత్రవలభులు యత్య
 న్నతగోపురంబులు మేరుతుల్యంబులయిన హమన్యప్రాసాదంబులు నా
 నావిచిత్రతత్పతోరణ శోభితద్వారంబులుగల్గి యతిమనోహరంబై యమ
 రావతీపురంబునకుదుల్యంబైనువణారథశోభితంబై పరాథాన్యసనసమూ
 హయుతంబై వివిధకన్యభోజ్యదులుగల్గి బ్రహ్మక్షత్ర వైశ్య శూ
 ద్రాదులకు ఋషిగణంబులకు వేరువేరునుండు స్థానంబులుగల్గి బహు
 విధ వాపీకూపంబులు గల్గియుండు పట్టణంబు మనంబునదలచినమాత్రం

పతటాకానిబహునిచవినిర్మయః॥౧౮॥ యజ్ఞకౌతాంవికౌలాంచసర్వలక్షణ
 గుంయుతాం॥ నిర్మమేధసమిక్యత్యమహీం శైలసమిపతః॥౧౯॥ నాగాద్రింపతి
 శుంశ్యక్యనమ్నోన్నతవివజితం॥ తచ్ఛృంగంబసమిక్యత్యతకాలోత్తర
 తేదికాం॥౨౦॥ ఇథంకృత్వాధతత్సర్వంమపశామమహోహరం॥ బ్రహ్మదేవ
 శాఖాయామాసవిశ్వకమామహాత్మనే॥౨౧॥ తతోమనిగదాన్సర్వానా
 శాఖాయానుమతశ్చతైః॥ విస్మయ్యాశ్వంపునస్తస్త్రిన్వత్సరాంతేసమాగతే॥
 ౨౨॥ భేదదైతేయగంధర్వాన్తనుష్యాదీంశ్చసర్వశః॥ సమాహూయతతశ్చ
 బ్రహ్మాయమేధంపితామహః॥౨౩॥ మరీచిరంగీరాశ్చుత్తిరస్సిన్ధఃపులహా
 వనుః॥ పరావనుఃక్రతుశ్చైవహరితఃకణ్వకర్దమా॥౨౪॥ శాతాతపస్సత్య
 యజ్ఞోధనుషాక్షశ్చతిత్తిరి॥ రైభ్యశ్చపాదశైవేతేముష్విజోమనయోద్ర
 తాః॥౨౫॥ బృహస్పతిరభూధోతావసిష్టోధ్వర్యురేవచ॥ సత్యయజ్ఞస్తథో
 గ్ధాతామరీచిశ్చప్రజాపతిః॥౨౬॥ బహుపుముష్విజశ్చేపాఃకర్దవాద్యామున
 యస్తథా॥ అధ్యక్షంవరయామాసయాజ్ఞవల్క్యంపితామహః॥౨౭॥ భే
 తాశ్చపితరస్సిద్ధాబ్రాహ్మణావేదపారగాః॥ యోగినోజనకాద్యాశ్చభూ
 మిన నిర్మించి యశ్చైలసమిపంబున బహులక్షణ యుతంబైన యజ్ఞకౌ
 గావించి యాపర్వత శృంగంబుమీద నిమ్నోన్నత వివజితంబు గాను
 త్తరవేదికం గావించి మహాత్ముండైన బ్రహ్మదేవునకుం బాసవంత సక
 లదేవ గణంబులు ఋషిసమూహంబులం గూడియేతెంచిరి వేదవేదాం
 గ పారగులైనవిష్ణులు ధమశతత్పరులగు జనకాది రాజశ్రేష్ఠులుమరియో
 ననేకులేతెంచిరి- అంతమునిగదాను మతంబున బ్రహ్మదేవుండు య
 జ్ఞాశ్వంబునువిడిచియొక సంత్సరంబున కదిమరలవచ్చిన హయమేధంబు
 జేయనుపక్రమించె. నందు మరీచియు- నంగీరసుండును- అత్రి వసిష్ఠ
 పులహవను పరావను క్రతువులు- హరిత-కణ్వకర్దకములు శాతాతపస
 త్యయజ్ఞులు- ధనుషాక్ష తిత్తిరి-రైబ్యులు- యాపదియార్వరిలో బృహస్ప
 తి హూతయ్యయ్యో వసిష్ఠండధ్వర్యుండయ్యో సత్యయజ్ఞుడుగ్ధాతయ్యయ్యో

పాలాధమశతస్సలాః॥౯౮॥యక్షదైత్యగంధర్వాస్సిద్ధచారణపన్నగాః
యజ్ఞసంధశశనాయైవతస్మిన్నేవసమాగతాః॥౯౯॥ తతస్సమస్తయజ్ఞా
నాంభోక్తారంపురుషోత్తమం । యజ్ఞస్యదైవతంధ్యాత్వాధాతాయష్టం
ప్రచక్రమే॥౧౦౦॥ కఇతిబ్రహ్మణోనామతేనచత్రాన్వితోహరిః॥అతఃకా
చీరివిఖ్యాతాపురీపుణ్యవివధిః॥౧౦౧॥యత్సదాపుణ్యకోట్యాఖ్యంవిమా
నమతిథాస్వరం । తతఃకాంచీరివిఖ్యాతంతత్సరంతోకస్తూజితం ॥౧౦౨॥
సరసిజవసతెరథాశ్వమేధక్రతువరదశశనకాతుకానుక్షతైః । ఆసురసు
తవరాదిభిస్సమేతైఃక్షుభితమహాభీనమంపురంతరానీత ॥౧౦౩॥

ఇతిశ్రీబ్రహ్మాండపురాణేభృగుశాసనం

సంహితాదేహస్తీరిమాహాత్మ్యే

కాంచీవణశాసనామ

ప్రథమోధ్యాయః॥

మరీచీ ప్రణాపతియయ్యో మిగలిసవారలు ఋషిజులైరి యజ్ఞవల్కరండ
భృక్షుండయ్యో నంత బ్రహ్మాదేవుండు యజ్ఞదీక్షితుండై యజ్ఞభోక్తయై
యజ్ఞదైవతంచైన- పురుషోత్తముని మనంబున ధ్యానించుచు యజ్ఞంబున
కారంభించె-నావైభంబుచూడ నెల్లవారులు నేతెంచిరి-ఆపురంబునబ్ర
హ్మదేవుండరికాక్షుండుగూడియుండుగాన కాంచీయసునామంబుగల్గె
మరియునాపురంబు ఆనివాశవ్యంబైన పుణ్యకోటియను విమావంబుచే
నొప్పుచుండు గాన కాంచీయయ్యో - వట్లాపురంబున్నది క్రతుసంధ
శశన కాతూహలంబుచే నేతెంచిన నరసురాసురసమాహుసమేతంబై
మందరావలక్షుభిత మహాసముద్రంబునకు సమంబైయుండెను-

ఇది శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణంబునందు-

హస్తీగిరిమాహాత్మ్యంబునకాంచీవణ

సంబుగల ప్రథమంచైనయధ్యాయము.

నారదః ॥ అధదీక్షావిధానాయప్రకాంతైకమలాసనై తముహూ
 చగురుహేతాపురోధాస్త్రివిషాకసాం॥ ౧॥ అహూయతామితీబ్రహ్మ
 స్తవపత్నీసరస్వతీ॥ ఇహాగతాయాంతస్యాంహికతవ్యంయదనంతరం॥
 ౨॥ కల్పనియ్యాశ్చతస్సోన్యాస్తవపత్నీధృధమతః । కల్పితానాంచ
 సర్వాసాంజ్యేష్ఠాపత్నీసరస్వతీ॥ ౩॥ తయైవసహకతవ్యఃక్రతురేషజగ
 త్పతే । అతఃహూయతామద్యజగత్పూజ్యాసరస్వతీ॥ ౪॥ ఇతితద్వచనతి
 శ్చత్వాయష్టుకామఃపితామహః । ఉవాచస్వయమాహూయవసిష్ఠంముని
 వుంగవం ॥ ౫ ॥ బ్రహ్మ ॥ సరస్వత్యాంసమధ్యాస్తైనద్వామద్యసరస్వతీ
 తదాహ్వనంత్యయాకార్యంగచ్ఛశీఘ్రింతపోధన॥ ౬ ॥ ఇదాసీంసామయి
 కృద్ధామయాపూర్వం విమానితా । దురారాధ్యాత్వయాతస్తాదనునీయా
 హ్వయస్వతాం ॥ ౭ ॥ ఇతితద్వచనంశ్చత్వాతంప్రణమ్యకృతాంజలిః ।
 వసిష్ఠఃప్రయయాశీఘ్రియత్రాస్తైసాసరస్వతీ ॥ ౮ ॥ తత్రతాంప్రణిప
 త్యాథప్రతిపూజ్యచమాతరం । ఉవాచవచనంప్రీత్యామృదుపూర్వంసర
 స్వతీం॥ ౯॥ త్వంగతిస్సర్వభూతానాంత్వంజనిత్రియశస్వినీ । త్వయాప్ర

నాదుండు భృగువునకిట్లనియె- ఓమునీంద్రా- యివ్విధంబున కమ
 లాసనుండు యజ్ఞదీక్షకుపక్రమింపు నాతనితో-హేతయగు సురగురు
 దీట్లనియె-ఓమహాత్మా యిప్పుడిచ్చట సరస్వతీదేవియుండవలయు-మరియు
 నల్వరుపత్నులుండవలయు - వారిలోనెల్ల సరస్వతి ముందునుండవల
 యును-వేగ బిలుపింపుమనిన-నలువవసిష్ఠునింబిలిచి ఓవుత్రా-పూర్వంబున
 నాచే నవమానింపంబడినదిగాన- కోపంబున నిప్పుడునాపత్ని సరస్వతీ
 నదియందున్నది దానిననునయి-చి-వేగంబున బిల్చుకరమ్ము పొంపన
 వసిష్ఠుం డతిశీఘ్రింబున సరస్వతీనదింజేరి యుందుండు దనతల్లింగాంచి
 ప్రణమిల్లి - యనేకవిధంబులంబూజించి ప్రీతిచే మృదువచనంబులనిట్లని
 యె-ఓతల్లీ సర్వభూతంబులకెల్ల నాధారంబీవ - నీచే సర్వంబునుప్రకా
 శించు-నిన్నెల్లవారును పాసింతురు - నీప్రసాదంబున సకలధమంబులు

కాశితంసర్వంసర్వేత్వాంపర్యపాసతే॥ ౧౦॥ సర్వేధమాఃప్రవధం
తేత్వత్ప్రసాదాద్ధిమానిసి । త్వత్ప్రసాదాచ్ఛతుర్వక్త్రస్ససజఃభ
త్రయం॥ ౧౧॥ ఇదానీంప్రేషితస్తేనవిధాత్రాహమిహఃగతః । మహతి
తూహలంతస్యతవసందర్శనంవిధేః॥ ౧౨ ॥ తత్సమీపంమయాసాధకమి
తోగంతుంత్వమహాసి । త్వయాహీనోవిధిర్భృతిప్రభాహీనఇవాంశు
శూన్యః॥ ౧౩॥ శ్రియహీనోయథావిష్ణుజ్యోత్స్నాహీనశ్చవోదురాత్ ॥
శుద్ధరోదక్షిణాహీనోయథాభువనపావని॥ ౧౪॥ విద్యాహీనోద్వజోయ
ద్వత్త మాహీనంతపోయథా । హితాయసర్వలోకానాంమత్ప్రియార్థం
చభారతి॥ ౧౫॥ సమీపంబ్రహ్మణశ్శృణుమితోగచ్ఛనమోస్తుతే । శృణుష్వే
తన్నహాభాగేత్వదాహ్వనస్యకారణం॥౧౬॥ యన్నిమిత్తమిహైవాహంప్రే
షితస్తేనవేధసా । పతిస్తైసుచిరింకాలంసతప్తాసుమహత్తపః ॥ ౧౭ ॥
ఇదానీమశ్వమేధేనయష్టుకామశ్శ్రియఃపతిం । క్షేత్రేసత్యవ్రతేభుజ్జ్యేసి
ద్ధగంధర్వసేవితే॥ ౧౮॥ తవాగమనమాకాంక్షన్నాస్తైమునిగజైస్సహ ।
తత్రతత్ప్రేషితస్తేనపురీసర్వమనోహరా॥ ౧౯ ॥ యోజనత్రయవిస్తారా

వృద్ధినొందు-చతురాననుండు లోకంబులెల నీదయచే నిమిం-చు-నాతం
డిప్పుడు నిన్నుజూడంగోరి నన్నంపె-గాన నీవిప్పుడు నాతోగూడరావల
యు - నీవులేనందున కాంతిహీనుండైన సూర్యునిరీతి శ్రీవిరహీతుండైన
విష్ణుదేవునిభాతి - చంద్రికలేని చంద్రునింబోలె దక్షిణారహితంబగు య
జ్ఞంబువిధంబున విద్యాహీనుండైన విప్రునిచందంబున క్షమలేనితపంబుం
బోలె నలువయున్నవాడు - సర్వలోకంబులకును శాకును హితంబుగా
విధాత్మసమీపంబునకు వేగరమ్ము - నీపతి మహత్తరంబైన తపంబుచేసి
సత్యవ్రతక్షేత్రంబున శ్రీపతింగూర్చి-యశ్వమేధంబుజేయంగోరి నిన్నుం
చిట్టమనియె-నిప్పుడు మునిగణంబులంగూడి నీయాగమనంబు గోరుచున్న
వాడాతనియాజ్ఞచే విశ్వకర్మక యోజనత్రయ విస్తారంబుగల్గి మనోహ
ర్మంబైన కాంచీయను నొకపట్టణంబు నిమిం-చె-మరియు ననంతరీధకతీ

నిమిత్తావిశ్వకమణా । నమిశేనంతరీభాస్యయజ్ఞకాలావనిమితా ॥
 ౨౦ ॥ సంభ్రాంతానినమస్తానియజ్ఞాపకరణానిన । తేషాంసంభావనా
 యైవదేవిగంతుంత్యమహాని ॥ ౨౧ ॥ భవవత్సాత్వత్యయాహీనోయ
 జ్ఞోనైవప్రవతతే । నారదః ॥ తస్యతద్యవనంశ్యత్వారోషవిష్కరితా
 భరా ॥ ౨౨ ॥ నివృత్తగమనాకాంక్షావసిష్టాయదమబ్రవీత్ । సరస్వతీ ॥
 క్రియతాంతేనతత్రైవహయకేధోపివేధసా ॥ ౨౩ ॥ నాహంతత్రగణ
 ప్యామిపురాతేనవిమానితా । నమోస్తుబ్రహ్మదేతస్మైలోకనాథాయవేద
 సే ॥ ౨౪ ॥ యత్ప్రసాదాదిహస్థాహంచరయిష్యామిజీవితం । మయ
 క్రార్థ్యంనమస్విథాశ్శృణువృత్తంతపోధన ॥ ౨౫ ॥ శృతేతస్మిన్స్తవమే
 తద్యుక్తమిత్యేవవత్మసి । పురాబ్రహ్మసభామధ్యేదేవషిఃకణసేవితే ॥
 ౨౬ ॥ ఉపవిష్టమయాసాధకంబ్రహ్మలోకపితామహః । లక్ష్మణోఽఽహం?
 తేజాంచగీతంశ్రోత్రసుఖావహం ॥ ౨౭ ॥ తస్మినాఽలెనమాజగ్మ్యమి
 యస్తత్రకేచన । మద్భక్తాశ్చశ్రీయోభక్తావివదంతఃపరస్పరం ॥ ౨౮ ॥
 ద్రవశంసుశ్చతాంకేచిన్తాంచతత్రక్రియంయథా । సర్వేతేపరిపఞ్చ

రంజన రమణీయంబైన యజ్ఞకాలంగావించె - యజ్ఞాపకరణంబులెల్ల
 సిద్ధంబైయున్నయవి-సిపురాక యజ్ఞంబుజేయనలవిగాదు - వేగరంమనిన
 విని సరస్వతీదేవి యధికరోషంబున తాబోపుటకీర్తనంబులేక నిట్లునియె -
 పీఠసింహా లోకనాథుండైనయాబ్రహ్మ కనేకవందనంబులుజేసిద-పూర్వం
 బుననే నాతనిచే నవమానింపబడితిగాన నిప్పుడేరావోప-నాతం దేయ
 జ్ఞంబుజేయుగాక - నేనాతనిప్రసాదంబున నిందుండిబ్రతికెద - నాకింత
 క్రార్థ్యంబుగలదని యెంచకుము-నాపూర్వవృత్తంబెల్ల విని నీవయుక్తంబు
 యోచింపుము-పూర్వంబున చతుముఖుండు నకలదేవషిః సభామధ్యం
 బున నాతోడంగూడి సింహాసనాసీనుండై - పేరోలగంబుండి సర్వసుఖా
 వహంబగుచున్న కిన్నరీగీతంబుల వినుచుండుతరి-నాభక్తులును లక్ష్మీదేవి
 భక్తులును పరస్పరంబువాదించుచు- యచ్చటికివచ్చి యాసభనుండుముము

మూనయస్సంసదిస్థితాః॥ ౨౯॥ మునీంద్రేవాంశ్చమధ్యస్థాన్మధ్యమానాం
 శ్చతత్వతః । మునయః ॥ వయమత్రాగతాయుష్మాన్సృష్టకామాయథా
 తథం॥ ౩౦॥ కాశ్రేష్ఠాశ్రీసరస్వతోరేతన్నఃకథ్యతామితి । తలసాంబ
 శ్రీరేతూక్షీంమునయశ్చదిహాకసః॥ ౩౧॥ ఏక్షమాదాస్తుమామేవవర్హా
 సనసంస్థితాం । తైరపుష్కన్తదావాదీత్స్వయమేవపితామహః॥ ౩౨॥
 సంజహీనస్తుతాన్సర్వాసాహాయమిమసన్నిధౌ । బ్రహ్మ । కాశ్రీయాస్తు
 ధాతేహావిష్టవక్షస్థలస్థయా॥ ౩౩॥ ఈశావాసర్వలోకానాంవిష్టపత్ని
 యశస్విని । మమాపిసర్వదేవానామస్యేషాంసాధిదైవతం॥ ౩౪॥ అతో
 లక్ష్మీసమానాస్తిభావితానచయోషితాం । తదంశభూతాస్సర్వాపిస్త్రీ
 యోయాశ్చవరాశరాః॥ ౩౫॥ విష్ణురంకాశ్చలేకాశ్చపురుషాస్తుపరావ
 రాః । తతోహంతద్యచశ్చత్వావ్రీళితాస్త్రీస్వభావతః॥ ౩౬॥ వినిగృ
 హ్యైవతాంవ్రీళామిదమప్రాథమ్యంపతిం । మమశ్రేష్ఠ్యంనపిభ్యస్త్యం
 ప్రదహీభువనేశ్వర॥ ౩౭॥ త్వత్ప్రసాదాత్పరిత్యేష్టాంసవేశసంభావ
 యంతుమాం । ఇతినంపాధిశోల్లిప్తాచగత్ప్రష్టా సమత్పతిః॥ ౩౮॥ ము
 నీనాంబయక్షితాంబమద్భక్తానాంబసన్నిధౌ । శ్రేష్ఠాంసవశనదీనాంబ
 అను దేవతలను మధ్యస్థులంగాగోరి-లక్ష్మీసరస్వతులలో నెవ్వరెక్కడవి
 యడిగిరంత-నాసభవారెల్ల కారార్థసింహాసనంబునంగూర్చున్న సన్నుం
 జామచ నేమియెంతలుక నేరకున్న - నాసమక్షమంబున పితామహుండు
 కారంతోనిట్లనియె-ఏనభికులారా వినుండు - సర్వలోకంబులకు శ్రీమహా
 లక్ష్మీ యధీశ్వరియైయుండు - నాకును నాలక్ష్మీదేవియదైవతంబు - గాన
 నెల్లవానికి లక్ష్మీయెక్కుడు-నారమకుం దుల్యైలులేరు- స్త్రీలెల్ల నాలక్ష్మీ
 దేవి యంశంబునంబుట్టినవారలు-పురుషులెల్ల విష్ణుదేవాంశంబుట్టియున్న
 వారు-యెట్టివారును నాలక్ష్మీదేవితో వాదంపందగదనినవిని-నేలజ్జనాంది
 నావతితోనిట్లంటి - ఓభువనేశ్వరా నాకు నదులలోవైష్ణవ్యంబిమి-తైద
 నేనెక్కరిగ్రామంబెక-నదివడినను నాపతి గోతంబునమరలకై ద్వివిధ-

గంగాంవిష్ణుపదోద్భవాం॥ ౩౯॥ మన్యమానోమయిక్పథోమామువాచ
 నవఁచః॥ విష్ణుపాదోదకసమంనభూతంనభవిష్యతి॥౪౦॥ తయోనా
 భ్యంతరశ్రైష్ట్యచన్యత్సంప్రాధన్యతామితి॥ తతోహమతినంకృద్ధానము
 త్థాయవరాసనాత్॥౪౧॥ అంతధానగతాదేశమిమంప్రాప్తాస్మి మా
 మకం॥ మమైవాంశసముద్భూతానదీయంలోకపూజితా॥౪౨॥ సరస్వతీ
 తివిభ్యాతాశుభాపుణ్యజలాశ్రయా॥ అత్రైవనివసిష్యామిసతతంమునిపుం
 గవ॥౪౩॥పుణ్యవృక్షసమాకీర్ణేపుణ్యశైలేమనోహరే॥ అత్రైవక్రియతాం
 యజ్ఞోబ్రహ్మణాపరమేష్ఠినా॥౪౪॥ తస్యసవాత్త్వనాధాతుర్వదిమయ్య
 స్త్ర్యనుగ్రహః॥ అన్యధానగమిష్యామితత్సమీపమహంపునః॥౪౫॥ తత్స
 మీపమితోగత్వావదనవఁమయేరితం॥ ఆగచ్ఛసహతేనైవతస్యైతద్వది
 రోచతే॥౪౬॥ హీతాయసవఁలోకానాంప్రవతఃతేభవాద్యతాః॥ నా
 రదః॥ ఇత్యుక్తోధ వసిష్ఠస్తాంప్రత్యువాచకృతాంబలిః॥౪౭॥ ధాతుద్రి
 యతమంమత్వాస్వయమేవతపోధనః॥ వసిష్ఠః॥ త్వందేవిసర్వంజానాసిక
 స్త్వాందేవిప్రశాసతి॥౪౮॥ త్వత్ప్రసాదేనవైసర్వంజగచ్ఛేతయతేనదా॥

వోసతీ విష్ణుపాదసముద్భవయగు గంగాతో నెవ్వరిడుగారు- గంగాజలం
 బుతో దుల్యంబెద్దియుండదు-మరి యొండువరంబువేడుమనిన- నేకోపం
 బున- నాసింహాసనంబున నుండిలేచి యీదేశంబుజేరి-నాయంశ సంభూ
 తయై పుణ్యజలంబులుగల్గి లోకపూజితయైన యీసరస్వతీనది యందు
 న్నదాన-నానాధునకు నాయందనుగ్రహంబుగలదేని యీనదీతీరంబున
 పుణ్యవృక్షసహితంబై మనోహరంబగుచున్న యీపర్వతంబుమీదయజ్ఞ
 జేయందగునట్లుగాకున్న నేనచ్చటికి రానోప-నేనాడినమాట నాపతి
 కెరుంగించి యాతనికిష్టంబయ్యెనేని యతనిందోడుక రంమనిన విని వసి
 ష్టుండిట్లునియే- ఓతల్లి సర్వంబును నీవెరుంగుదువు- నిన్నుకాసింప నెవ్వో
 రికిం దరంబు నీప్రసాదంబున లోకంబులెల్లదెలివినొందియుండు- వీననే
 నొకటి విన్నవిం చెద- ఇచ్చట హయమేధంబు జేయందగదు దేశకాలభే

తథాపియత్త్వయాహోక్తం ఇదాసీం మమ సన్నిధౌ ॥ ౪౯ ॥ అత్రైవ హయ
మేధోపి విధాత్రాక్రీయతామితి । నైవంభవత్యావత్తవ్యంత్యం హి విజ్ఞాన
ః కిపికా ॥ ౫౦ ॥ దేశకాలవిశేషేణ ఫలభేదో స్త్రీకమకాణాం । యత్సు సత్యవ్రత
క్షేత్రం సత్యకమకాఫలప్రదం ॥ ౫౧ ॥ విష్ణోః ప్రీతికరంతత్ర సత్యం సన్నిహితో
హరిః । యోగినో మనయస్సిద్ధానియతాస్సంయతేంద్రియాః ॥ ౫౨ ॥
తత్రైవోపాసతే సత్యం భగవంతం సనాతనం । నివసంతి చ యే జాతా మృ
తా వా తత్ర యేన రాః ॥ ౫౩ ॥ నతేయమస్య సదనం యాంతి దుష్కృతినో
పివా । సత్యవైమిత్తికాః కామ్యాః క్రియాస్తత్ర ప్రవక్ష్యాతాః ॥ ౫౪ ॥ సహ
స్రశో వివధాం తే దేవితత్త్వే త్ర గౌరవాత్ । జ్ఞానో జ్ఞానో వాపి క్రియావం
తో క్రియా అపి ॥ ౫౫ ॥ తే పదంబైష్టవం యాంతి సత్యవ్రతసివాసినః । అస
మాహితవాఽప్యైత్యాశ్చృద్ధాభక్తివివక్షితాః ॥ ౫౬ ॥ డాంభికాః పిశునా
మూఖాః వికమకస్తాజనాశ్చ తాః । అసంసక్తా దురాత్మానో కమహీ
రాస్సు దుగ్రహాః ॥ ౫౭ ॥ కృతఘ్నా పరదోషజ్ఞాః మాతాపిత్రోరపూజకాః
స్వభూమాచారనిరతాః పరధమకపరాయణాః ॥ ౫౮ ॥ వేదనిందాపరా

దంబులచే కమకాఫలలబ్ధులుగల్గు సత్యవ్రతక్షేత్రంబు విష్ణుప్రీతికరంబై-
య్యుండు- నచ్చటవిష్ణుదేవుండు సన్నిహితుండైయుండు- మహామోగులు
సేద్యులు ముసీంద్రులు నచ్చట నిరంతరంబు దపంబుజేయుచు విష్ణుదేవు
ధ్యాయించు చుందురు- ఆక్షేత్రంబున మృగింపిన నెట్టిపావులయినయ-
మసదనంబునకుంబోవరు- అస్థలంబున జేసినకమకంబులు సహస్రగు
ణితంబులగు- జ్ఞానులయిన నజ్ఞానులయిన యాస్థలంబున వసించిరేనివారి
కెల్ల కయివల్యంబుగల్గు- భక్తిశ్రద్ధలేనివాదును డాంభికులును మూఖులు
కమహీనులు శరులు దురాచారులు కృతఘ్నులు పరులకహీతంబుజేయు
వారును మాతృపితృపూజల జేయనివారును స్వకులాచారధమకంబులవి
డిచి పరధమకంబుల జేయవారును వేదనిందకులును విలోమజాతులును-
నీకెల్ల నాసత్యవ్రతక్షేత్రంబుజేరి యజ్ఞదానాది కమకంబులంజేసిరేని-

యేచయేచాన్యఃప్రతిలోమజాః । ఎతేపియదికుర్వంతితత్రదానాదికాః
క్రియాః ॥ ౫౯ ॥ తేషామపిభవత్యేవఫలసిద్ధిరభిప్సితా । అతస్తత్రైవక
తఃవ్యోవిధాత్రాసమహాక్రతుః॥౬౦॥ తత్రసన్నిహితోవిష్ణుస్సర్వదాయ
క్షుభుగ్విభుః । అనంతతీర్థేయస్సాన్త్యావిష్ణుమారాధయేచ్ఛుచిః॥౬౧॥
యక్షైదానైస్తపోహామైస్తస్యవిష్ణుఃప్రసీధతి । క్షేత్రాణి భువిపుణ్యాని
సంత్యనేకానిభామిని॥౬౨॥ తేషుసత్యవ్రతక్షేత్రసదృశం నైవవిద్యతే ।
మయాచతుర్ముఖేనాపిగదితుం నైవశక్యతే ॥౬౩॥ సత్యవ్రతస్య మా
హాత్మ్యంసత్యమేతద్భువీమితే । యానివ్రతానితత్రైవకృతానివిగుణాన్యపి॥
౬౪॥ తానిసత్యవ్రతానిస్య రతస్సత్యవ్రతంస్మృతం । ఏకయజ్ఞేనయజ్ఞా
నాంసహస్రంయష్టమాత్మభూః॥౬౫॥ యజతేతత్రదేవిత్వంశీఘ్రంఘంతు
మితోహాసి॥ నారదః॥ తస్యతద్వచనంశృత్వాపునరాహసరస్వతీ । నివృ
త్తగమనాకాంతారోషవిష్ఫారితాధరా॥ సరస్వతీ॥ నగమిష్యామ్యహం
తత్రతథాతేనవిమానితా॥౬౬॥ మయావినామహాయజ్ఞోవిధాత్రాక్రియ
యభీష్టసిద్ధింబాండుదురు-గానవిధాత యజ్ఞంబచ్చట చేయందగు నక్కడ
విష్ణుదేవుండు సన్నిహితుండై యజ్ఞఫలంబిచ్చుచుండు యేనరుండైననా
యనంత తీర్థంబున స్నానంబుజేసి విష్ణుదేవునారాధించేనేని యాతనికి
యజ్ఞదాన తపోహామఫలంబులుగల్గు భూలోకంబుననకక్షేత్రంబులు
గలవెవ్వియును నాక్షేత్రంబున కీడుగావు నాక్షేత్రమహిమవణింపనా
కును చతుర్ముఖునకైనవలవిగాదు అచ్చటయట్టివ్రతంబులు జేసిననుయ
వియెల్ల సత్యవ్రతంబులగు గాననాక్షేత్రంబునకు సత్యవ్రతంబును పేరు
గల్గె మరియునొక విషేషంబెరుఁగించెద వినుము అచ్చటనొక యజ్ఞంబు
జేసిన పేయియజ్ఞంబుల ఫలంబుబ్బగాన చతుర్ముఖుండచ్చట నొకయ
జ్ఞంబుజేయనుద్యమించి యున్నవాడు వేగరమ్మచ్చటికిం బోదమనిన స
రస్వతీదేవి యచ్చటికింబోవ నిష్టంబులేక కోపంబున మరలనిట్లనియే ఓ
వసిష్ఠా నేపూర్వంబవమానింప బడియున్న దానగాన నచ్చటికి రానోప

తాంమునే॥ నారదః॥ ఇత్యుక్తోధసరస్వత్యా వసిష్ఠోమునిపుం॥౧౫వః॥౬౮॥
తాంప్రణమ్యయథాన్యాయ్యంయయాసత్యవ్రతంప్రతి॥ నీశమృతద్వాక్య
మథప్రియేరితంతపోధనోక్తం సరిసీరుహాసనః॥ చకారయజ్ఞం విధివత్త
యావినాజనాదకనారాధనభోగలాలసః॥౬౯॥

ఇతిశ్రీబ్రాహ్మేపురాణే హస్తీగిరిమాహాత్మ్యే సరస్వతీ

కోపవాక్యంనామ ద్వితీయోధ్యాయః॥

భృగుః॥ కథంవినాసరస్వత్యాధమపత్న్యమహామునేహయమేధం
మహాయజ్ఞంచకారచతురాననః॥౧॥ నారదః॥ సరస్వత్యావశ్యత్వా
వసిష్ఠేనసమీరితం॥ తమూచూఋషయస్సవేబ్రహ్మణం లోకకారణం॥
౨॥ ఋషయః॥ పరిత్యాజ్యాత్వయాభార్యాభతువకచనలంఘిసీ॥ తత్ర
దోషోనచాస్తీతిత్వంహివేథయథాతథం॥౩॥ భగవత్భతురాజ్ఞాం యా

నానాధుండునేలేకనే యజ్ఞంబుజేయువాడుగాక యనిన నావసిష్టమహా
మునీంద్రుండా సరస్వతీదేవికిం బ్రణమిల్లిమరల సత్యవ్రతంబుచేరికమలా
సనున కాతెరంగెల్ల నెరిగింపవినియాతండువిధి పూర్వకంబుగా నశ్వమే
ధమహాయజ్ఞంబు చేయనుపక్రమించెను

ఇది బ్రాహ్మేపురాణంబు నందు హస్తీగిరి

మాహాత్మ్యంబున సరస్వతీ కోపవాక్యంబులు

గలద్వితీయంచైనయధ్యాయము.

నారదునకు భృగువిట్లనియే ఓమునీంద్రా చతుర్ముఖుండు దనభార్య
యైన సరస్వతి లేకహయమేధ మహాయజ్ఞం బెట్టుచేసే దానినెరుంగింపు
మనిన నారదుండిట్లనియే నివ్వధంబున సరస్వతీదేవి వసిష్టనితో చెప్పిన
వాక్యంబులవినియచ్చటనుండుఋషులెల్లలోక నాథుండైనబ్రహ్మతోట్లఁగి
ఓచతుర్ముఖా నీవెరుంగనిదెద్దియులేదు పెరిమిటిమాటల తిరగఁగిరి

శిరసానైవధారయేత్ | తస్యాస్యాగేనదోషస్యాదితివేదానుశాసనం |
 ౪|| అతివాదకరింభార్యామసతీమతికోపనాం | త్యజేద్ధమన్యరక్షాధికం
 త్తత్తేవాప్రియవాదినీం ||౫|| సవలక్షణసంయుక్తాపితుభాతుకవ్యతిక్ర
 మం | కరోతిసాపరిత్యాజ్యేత్యేషధమన్సనాతనః ||౬|| శృణుష్వసర్వవా
 క్యానిసవలకోకపితామహ | సరస్వతీపతిత్వంహిలోకయాత్రైవకేవలం ||
 ౭|| పతిస్త్యంసర్వలోకానాంధాతాకతాచశాశ్వతః | అనంతమవ్యయం
 బ్రహ్మత్వామాహుబ్రహ్మవాదినః ||౮|| నిజీతమిదమస్మాభివేదశా
 స్త్రావిరోధతః తదేవక్రియతామద్యభగవన్యదిరోచతే ||౯|| వైవాగచ్ఛసి
 సాదేవీధమన్పత్నీయదిస్వయం | తదంశభూతాసావిత్రిపత్నీత్వేకల్ప్య
 తాంతవ ||౧౦|| సాసర్వేభ్యోపిసర్వేభ్యస్సారభూతాసముద్భూతా | ప్రా
 యశ్చిత్తంహిసావిత్రివిహితాసర్వకమన్ ||౧౧|| నసావిత్రిసమంలోకేప
 విత్రంపుణ్యవధన్ || అతస్తయాసహైవాయంకతకవ్యోహిమహాక్రతుః ||
 ౧౨|| శ్రద్ధాతుష్టిమన్తిశ్చాస్యాస్తవతోఽగ్రభవంతియాః | ఇత్థంకృతో
 హిసంపూణోభవిష్యతిమహాక్రతుః ||౧౩|| ఇత్యుక్తోమునిభిర్రహ్మ తథేతి

చిన భార్యనువిడువం దగుదానదోషంబులేదు లోకంబున దనపతిమాట
 లశిరంబుచే నంగీకరించక నతికోపసహితయగు భార్యధమన్లక్షణము
 జేయుటకై విమచుట భర్తకుయుక్తము సర్వలక్షణ యుక్తయై యుండి
 యు దనపతికి విరోధముజేయు దానినివిమచుట పురాతనధర్మము మేమె
 ల్లశాస్త్రములకు విరోధములేక జెప్పెదము సర్వలోక నాథుండవైననీకుం
 దెలియని యర్థంజొండుగలదే యిపుడుసరస్వతి రాకున్న నేమికోరంత
 యగుతదంశసంభూతయైననీసావిత్రిని పక్షింగాజేసికొమ్ము యీసావిత్రి
 తోదుల్యు లేవ్వరులేరు లోకపవిత్రురాలు గానదీనిం భార్యగా జేకొని
 యీక్రతురాజం బొనర్చుము మరియు శ్రద్ధ తుష్టిమతి యీమువ్వరుంన్న
 వారువీరలం గైకొమ్ము యిట్లుగావించిన నీయజ్ఞముపూర్తి నొందుననిన
 వారివచనముల వినిపీతుండై నలువసావిత్రోదినల్వర పత్నులం గూడ

ప్రీతమానసః | సావిత్రింకల్పయామాసశ్రీధృద్ధ్యాశ్చయథాక్రమం || ౧౪ || దీ
క్షాంకృత్యాశ్వమేధాయసీత్వాద్వాదశవాసరాః | ప్రవగాఽన్యదీనికర్తా
ణికారయామాసపద్మభూః || ౧౫ || ప్రవగాఽన్యపసదాశ్వేషుక్తియమాణే
షుకమౌను | పృథక్పృథక్చూరిచాద్యాబుత్విజఃపూజితాస్తదా || ౧౬ || సమా
గతానాంసర్వేషాంపూజాభావంచతురాననః | బ్రాహ్మణానాంసమథాకా
నాంసహస్రాణిన్యయోజ్యయత్ || ౧౭ || సర్వేషామహాణాంచక్రుర్యథా
హంతురేద్విజోత్తమాః | విశేషేణతదాచక్రుబ్రాహ్మణాస్త్రైదివౌకసాం ||
౧౮ || సురసంభావనాందృష్ట్వాసాభ్యసూయాన్సురద్విషః | సమేత్యయజ్ఞ
శాలాయాంనిజఃక్రుత్క్రోధమూర్ఛితాః || ౧౯ || మంత్రయిత్యాతతస్సర్వే
మఖభంగాయవేధసః | యోధుకామాస్తతస్తత్రబభూవుస్త్రైదశైస్సహ ||
౨౦ || సుదుధాపామహాత్మానోమహాబలపరాక్రమాః | అన్యోన్యబలసం
దృప్తాః | అన్యోన్యవిజిగీషిణః || ౨౧ || తతోవిరోచనస్సర్వాదైతేయానసు
రేశ్వరాః | ఉవాచవచనంచేత్థమాలోక్యమతిమాన్వరః || ౨౨ || విరోచనః ||
యుద్ధోనైవాత్రోకర్తవ్యోవిబుధైస్సహసంప్రతి | తతాగరణంవోమత్స్యామి
యజ్ఞదీక్షీతుండైద్వాదశదినములగడపిప్రవగ్రాన్యదీకర్తములం జేసి మరీ
చ్ఛాదిరుత్విజులంబూజించి యాత్రతురాజము జూడనేతెంచిన బ్రాహ్మ
ణజనముల దేవతాసమూహముల యథార్హపూజల బరితృప్తులం జేసి
నంజూచి సహింపక యసురులెల్ల నాయజ్ఞశాలనుండి వెడలి క్రోధమూ
ర్ఛితులు బలదర్శితులై యాయజ్ఞభంగమునకై దేవతులతో యుద్ధముజేయం
గోరి యున్నవారి నెల్లంగాంచి విరోచనుండిట్లనియే ఓదైత్య వరులారా
నామాటలువినుం డిప్పుడమరులతో యుద్ధముజేయందగదు బ్రహ్మదేవుం
డు శ్రీశతింగూర్చి యజ్ఞముచేయుచున్నవాడు ఇదివైష్ణవక్షేత్రులబిందెస్స
దును విష్ణుదేవుండు సన్నిహితుండైయుండు గావున మనబలమునకు హా
నియగునాలోచించక యుద్ధముజేయందగదు నీమఖభంగమున కొకయు
పాయంబేజెప్పె దవినుండు పితామహుండు సురస్వతిలేక యజ్ఞముచేయు

శృణుధ్వంగదతోమమ | ౨౩ || విష్ణుశేవేజ్యతేతేనవిధాత్రాదైత్యసూదనః ||
 శ్మాయతాంకారణంచాన్యత్ యద్ధస్యవినివృత్తయే || ౨౪ || అనాలోచ్యకృ
 పంయుధంకరిష్యతివిపర్యయం | ఏతత్తువైష్ణవంక్షేత్రమత్రసన్నిహితోహ
 రిః || ౨౫ || అతస్సర్వాత్మనాస్సాకంబలహనిర్భవిష్యతి | ఉపాయశ్చింత్యతా
 మనోమఖభంగాయవేధసః || ౨౬ || అనుపాయకృతంకర్తృఫలసిద్ధిర్నవింద
 తి | ఉపాయంతత్రవక్ష్యామియేనభంగోభవేత్కత్తో || ౨౭ || కురుధ్వంత
 త్రసన్నాహంమద్వచోయదిరోచతే | ధర్మపత్న్యసరస్వత్యావినాయం
 యజతేబ్రహ్మః || ౨౮ || తథావిఘ్నతఃకర్తవ్యోప్రేర్యతాంసాసరస్వతీ || నా
 రదః || తథేతితద్వచశ్శ్మత్వాతేనర్వేవిబుధదృహః || ౨౯ || ద్విజరూపంసమా
 స్థాయనివృత్తాఃకామరూపిణః | సరస్వతీనదీంగత్వాతుష్టువుస్త్రతభారతీం ||
 ౩౦ || సాచసద్యస్తుతిప్రీతాతేసాందృష్టిపథంగతా | తాందృష్ట్యాపూజ
 యామానుస్సోత్తైశ్చవివిధైఃపునః || ౩౧ || స్తోత్రేణసదృశంనాస్తిదేవతా
 నాంప్రసాదనే || బ్రాహ్మణాః || నమస్తుభ్యం నమస్తుభ్యంభవశోకవినాశనీ ||
 ౩౨ || త్వమేవసర్వలోకానాంగతిరత్యంతదుర్లభా | త్వంశక్తిస్త్వంమతిర్వి
 ద్యాత్వంస్వధాత్వంయశస్వినీ || ౩౩ || త్వస్సృష్టిస్త్వంవిభూతిస్త్వం వపట్టా
 రస్త్వమేవమతే | త్వంస్వాహత్యంహన్తిర్దేవీత్వమేవసకలంమహత్ || ౩౪ ||
 స్థావరంజంగమంవాపిభూతంభవ్యంచయజ్జగత్ | త్వత్ప్రసాదాచ్చతుర్వ
 క్రస్ససర్వభువనత్రయం || ౩౫ || త్వాముపాస్యసహస్రాక్షఃసురాణామి

చున్నవాడా దేవితో మనము బోధించితిమేని యజ్ఞమునకు విఘ్నంబగు
 ననిన వారెల్లనియ్యకొని విప్రరూపములొంది సరస్వతీనదీంజేరి భార
 తీదేవి ననేకవిధములం బొగడిన నావాణిప్రీతినొంది వారలకుం బ్రసన్న
 యైసాకారయైపొడచూపినవారలాదేవిననేకవిధంబులబూజించియిట్లనిరి
 ఓదేవీ లోకములకెల్ల గతివీవ శక్తియువిద్యయు సర్వమును నీవభవరో
 గముల బాయంజేయుచుందువు సృష్టిస్థితివషటాకారములు నీవస్థావర
 జంగమబలంగూడిన యింజగములెల్ల నీప్రసాదమున పరమేష్ఠి నిర్మిం

శ్వరోభవత్ । యత్వయారహితంకించిత్త మోభూతంతుతద్భవేత్ ॥౩౬॥
 అంతర్భూష్య సర్వేషాంత మోనూనంత్యమేవసీత్వతర-టాక్షప్రవిక్షే
 పక్షపితాశేషకిల్బిషః ॥౩౭॥ వ్యాజహరవిధివేదాన్త్రయంతహితా
 న్ననః । త్వావాంస్తోతుంనశక్తాస్తోవయమప్యల్పమేధసః ॥౩౮॥ కేవలంకృప
 యాప్రాప్తాత్వమస్తద్భృష్టిమోచరం । యేత్వాముపాసతేభక్త్యావరదా
 మభయప్రదాం ॥౩౯॥ తేషాంమనోరథాఃపూజాభవిష్యంతి నసంశ
 యః ॥ నారదః ॥ సంస్తుతాబ్రాహ్మణైరిత్యంసుప్రసన్నాసరస్వతీ ॥౪౦॥ ఉవా
 చసమ్యజ్ఞాత్వాతానసురాకామరూపిణః ॥సరస్వతీ ॥ ప్రసన్నాస్త్రిద్విజ
 శ్రేష్ఠాఃస్తోత్రైర్భక్తిపురస్సరైః ॥౪౧॥ వరంవృణోద్వంభద్రంవాయదర్థం
 యూయమాగతాః । అస్మిన్లోకేతుమద్భక్తాయేమామచంతిమానవాః ॥
 ౪౨॥ దదామివాంఛితంతేషాంనవృథామదుపాసనం ॥ నారదః ॥ ఇత్యు
 క్తాస్తైసరస్వత్యాకృతకృత్యాస్సురారయః ॥౪౩॥ కృతాంజలిపుటాస్థిత్యా
 తామూచురసి తేక్షణాం ॥బ్రాహ్మణాఃత్వయాదృష్టాఃకిమన్యంనఃప్రాథ
 జే పాకశాసనుండు నీదయచే సురాధీపత్యమునొందె నీదయలేకున్ననీ
 లోకములెల్లనంధకారబంధురములగు నీకటాక్ష విక్షేపమున చతురాన
 నుండు వేదములను త్పాదించేనిస్తుంబొగడ అల్పబుద్ధులమగుమాకల వి
 యగునేనీ కృపచేమాదృష్టిగోచర వైతివి భక్తిచేనిస్తుం బొగడువారి మ
 నోరథంబులెల్ల సఫలంబులగునని యనేకవిధంబులం గొని యాడుచున్న
 నావిప్రులంజూచి సరస్వతీదేవియిట్లనియే ఓద్విజులారా భక్తిచేమిరొర్చి
 న స్తుతిచే నేబ్రీతినొందితిమీకుం గావలయు వరంబులవేచుడు యీలోకం
 బున నన్నుంబూజింపుచు నాభక్తులైయుండువారి వాంఛితంబు వృధగా
 దనిన నాయసురులెల్ల సంతోషంబునొందికృతాంజలిపుటులైయిట్లనిరే
 దేవీ నీదశనంబుచే గృతార్థులమైతిమి నిన్నొకటివేడేదము నీకిప్పుడు
 యశఃపరాభవంబుగలై దానిసహింపజాలక మీకెరుం గింప వచ్చితిమిది
 యెల్లనిన విరించిసత్యవ్రతక్షేత్రంబునయజ్ఞంబు జేయంగోరి యెల్లవారి

౪

సియ్యంయశస్విసి॥౪౪॥దశ౯సంతవసశ్వేషాంకామ్యానాముపరిస్థితం ।
తవసందశ౯నామైవవయమత్రసమాగతాః॥౪౫॥తావందృష్టేవవయం
దేవి కృతకృత్యాన్మనంప్రతి । యత్రయత్రచవత౯తేబ్రాహ్మణావేదపా
రగాః ॥౪౬॥ తత్రతత్రచతేదేవినసహంతేపరాభవం । విశేషేణవయం
దేవ్యాయశఃపరిభవంనవం॥౪౭॥ నైవసౌధుంసమధాన్యత్వద్భక్త్యావర
వణి౯ని । యజ్ఞాధ౯వయమాహూతాదేవాశ్చపరమష౯యః ॥ ౪౮॥
దేవినత్యవతడేత్రేబ్రాహ్మణాపరమేష్ఠినా । సమాగతేషుచాస్మానుతత్రై
వమునిభిస్సహ॥౪౯॥ధర్మ౯పత్నీంవిహాయత్వాంధాతాయష్టుంప్రచక్రమే ।
సావిత్రిమాత్మసఃపత్నీంకల్పయిత్వామహషిఃభిః ॥౫౦॥ ఋత్విగ్భదీ౯తీ
తోబ్రహ్మహ్యభిష్టఫలసిద్ధయే । తందృష్టైవవయంకృత్యాప్రతీకార చిక్రి
ష౯వః॥౫౧॥ నివేదయితుకామాస్తైత్వత్సమేవమిహాగతాః । ప్రమాణంత
త్రదేవిత్యంకత౯వ్యంయదనంతరం॥౫౨॥ మఖభంగస్త్వయాకార్యభిక్ష్యే
వంప్రతిభాతినః । అపకారప్రతీకారస్సతాంసర్వత్రసంమతః॥౫౩॥ అప
కారఃకృతస్తైనవిధాత్రాత్వయిమానిసి । నారదః । ఇత్యుక్తాదానవైదే౯
వీతథేత్యాహసరస్వతీ ॥౫౪॥ అనుజ్ఞాతాతయాదేవ్యాప్రయయుస్సురశ
త్రవః॥౫౫॥ అథవిధిమఖభంజనాయధాతుర్వదనసరోరుహషండ రాజ
హంసీ । కృతమతిరంహసానదీసాభవితుమధిశ్రయదాశుసహ్యాశైలం॥౫౬॥

బిలుపించె మేమెల్లనచ్చటికేగితిమి ధర్మ౯పత్నివైననీవులేక సావిత్రింబత్ని
గాజేసికొనినలువ ఋషిగణంబులంగూడిదీక్షితుండై యజ్ఞంబుజేయుచు
న్నవాడు దానించూచి మేమతికోపంబున ప్రతీకారంబుజేయంగోరినీక
డమవచ్చితిమినిట్లు నీకపకారంబు విధాతగావించెనిందుకుందగిన ప్రతి
కారంబుజేయమని విన్నవించిన సరస్వతీదేవి వారినెల్ల బావంబునిచియ
తికోపంబునవిరించి జేయుయజ్ఞ భంగంబునకై మహానది రూపంబునొం
దియతివేగంబున సహ్యాపర్వతంబునుండి వెడలెను ****

ఇతిశ్రీబ్రాహ్మ్యపురాణే భృగునారదసంవాదే హస్తి
గిరిమాహాత్మ్యే సరస్వత్యాసహ్యధిరోహణంనామ
తృతీయోధ్యాయః॥

నారదః॥తతస్సాసహ్యశైలస్సనిగత్యోత్తరభాగతః। అస్తాయాతిదు
హద్యేగంయయాసత్యవ్రతంప్రతి॥౧॥ పాతాళతలపర్యంతందారయంతీవ
సుంధరాం। ధారయంతీభువోభాగంవినదంతీమహారవా ॥౨॥ ఉత్పతద్భిః
పతద్భిశ్చకల్లోలైరుపశోభితా । ఘోషేణమహతాతస్యాఃపాపూర్యతజ
గత్త్రయం॥౩॥ ప్రేరయామాసవేగేనపర్వతాస్సురతఃస్థితాః। కేచిచ్ఛఖర
సంరోధాలైలిహనాఃత్రివిష్టపం॥ ౪॥ కల్లోలభుజవిశ్లేపా చరన్తీనవిలోచ
నా । ఘేనమందన్తితాలోకాభ్యంగమాలావిభూషితా ॥౫॥ కలహంసర
వాలాపాధాతుచందనరంజితా । నవశైవలకేశాంతాస్త్రితకల్లోలకణికా
కా॥౬॥ తీరవృక్షసముతీర్ణకసుమైక్యతపత్రికా। పరిపూర్ణమహావర్త
నిమ్ననాభిమనోరమా ॥ ౭ ॥ జలపూరాశ్చుతప్రస్థఃపులాద్రిఃపునస్తనీ!
ప్రియస్యవసతింయాంతీనవయోషిదివాబభా॥౮॥ దగ్ధారణ్యస్థలీసంగృతా

ఇది బ్రాహ్మ్యపురాణంబున భృగునారదసంవాద
మునందు హస్తిగిరిమాహాత్మ్యమునసరస్వతీసహ్యధి
రోహణంబను కథగలతృతీయంబైన యధ్యాయము.

నారదుండు భృగువునకేల్లనియేటమునీంద్రా వినుము-యిష్టిధంబునసహ్య
పర్వతోత్తర భాగంబునుండి వెడలి రుతివేగంబునయాసరస్వతీనదిసత్య
వ్రతక్షేత్రం బునకుం జేరంగోరి పాతాళతల పర్యంతంబు భూమినిభే
దించుచు మహారవంబుగానాదంబొనర్చుచు మహాభయంకరకల్లాలంబు
లంగూడి యతిఘోషంబున జగత్త్రియంబుభీతినొందం జేయుచు యచ్చట
చ్చటనుండుపర్వతంబులనతివేగంబునముంచుచు కల్లాలభుజవిశ్లేపయుచ
రన్తీనలోచనయు ఘేనమందన్తితయుభ్యంగమాలావిభూషితయుకలహం
సరవాకులయు ధాతుచందనరూపితయు శైవలకేశయు తీరవృక్షసముత్తి

లుష్యంసహసాయయా । దుజ్జనానాంసమాయోగాన్తానసంయోగినా
మివ ॥౯॥ స్ఫుటికోపలసంయోగాత్ప్రససారాతినిమలావిష్టుభక్తిమివా
సాద్యమానసంసంయతాత్మనః ॥౧౦॥ క్వచిన్నీలఘనశ్యామాశారదాఘ
సమాక్వచిత్ క్వచిత్సంధ్యాభ్రసదృశాహరితాలసమాక్వచిత్ ॥౧౧॥ శనై
శ్శనైఃక్వచిద్ద్యాతిక్వచిచ్ఛీఘ్రతరంయయా । సంక్షిప్తచక్వచిద్ద్యాతివిస్తీ
ర్ణాచక్వచిత్సంచిత్ ॥౧౨॥ ప్రత్యజ్ఞుభీక్వచిద్ద్యాతిపరావృత్యతథాక్వ
చిత్ క్వచిత్ప్రయాతిగంభీరాక్వచిదాహృత్యసంహృతా ॥౧౩॥ ఉత్పాట్య
పాదపాశ్వేగాత్ప్రచిక్షేపబహిఃక్వచిత్ క్వచిదుస్తీలితైర్వృక్షైర్వనరాజిరి
వాబధా ॥౧౪॥ నగరగ్రామదుర్గాణివనాన్యవనానిచ । పురోగతా
నిసహసాస్థావయామాసవేగతః ॥౧౫॥ ఇత్థంసంయోభయంతీసానగర
గ్రామవాసినః|నదూరతోమహావేగాద్యయాసత్యవ్రతంప్రతి॥౧౬॥ ఇజ్యతే
హయమేధేనవిధాత్రా యత్రకేశవః|తత్సమీపంసమాసాద్యననాదోఽఘ్నై
మహానదీ॥౧౭॥ భ్రమద్గిరివరప్రఖ్యాంతధయోజనవిస్తృతాం|దదృశు
స్తాంసమాయాంతీసత్యవ్రతనివాసినః॥౧౮॥ తాందృష్ట్వాభయవిత్రస్తాః
ణాః పుష్పపత్రికాయు మహావర్తనాభియు మహాజలపూరాల్లుతా ద్రిఘన
స్త నియునైప్రియకడకేగు వనితవిధంబున సేగుచుదగ్ధారణ్యసంగప్రదేశం
బులదుజ్జనసహవాసంబునొందినయోగిహృదయంబునుంబోలెకాలుష్యం
బునొందుచు స్ఫుటికశిలాసంగప్రదేశంబున విష్టుభక్తినొందినయోగిమనం
బుపగిదినిమలంబైయొప్పుచు కొంతదూరంబు నీలమేఘంబుక్రియనల్లనై
యొప్పుచుకొంతదూరము హరితాశంబు పగిడింబ్రకాశించుచు గొంతద
డవతివేగంబున కొంతదడవు మందగమనం బోవుచు గొంతదూరంబు వి
శాలంబుగా గొంతదూరంబుహ్రస్వంబుగా బోవుచు కొంతదూరంబు ప
శ్చిమంబుగా కొంతదూరంబుప్రాజ్ఞుఖంబుగా బోవుచు తీరవృత్తోన్ముల
నంబుజేయుచు నగరగ్రామవనాదుల ముంచుచు నిట్లగతివేగంబున నతి
భయంకరంబుగా విధాతయజ్ఞము జేయుచుండు సత్యవ్రతతేత్రీసమీపం

పౌరజానపదాస్త్రధాకిమేతదితినంత్రాంతాశ్చక్రశుర్భయవిహ్వలాః ॥
౧౯॥ తతఃకృత్యమజానంతోయజ్ఞవాటంప్రపేదితే ॥ యత్రాస్తైవిబుధై
సాంధ్యకంభగవానబ్రహ్మసంభవః ॥౨౦॥ ప్రవదంతిస్తుతేసవేభయసంత్రస్త
చేతసః॥రక్షధ్వంవిబుధాంశ్చాస్తాన్రక్షధ్వంచతురానన॥ ౨౧॥

పశ్చిమోదధిరాయాతిష్ఠావయకవసుధాతలం । తిరోహితాదిశస్సర్వాన
భశ్చప్రళయేతథా ॥౨౨॥ అధునాతేనసకలంజగదేకాణకవలకృతం । భ
యమేతత్సముద్భతుకంచచక్ష్యామహేవయం ॥౨౩॥ ఇత్యుక్త్వాక్రియమా
ణైషుప్రవగాకరంభకమకసు । ఉపమదకంవిధేశ్చక్రఃపౌరజానపదాస్త్ర
దా॥౨౪॥ తతస్తైమునయోదేవా యేచాన్యేసదస్థితాః॥సముత్తస్థుర్భయా
విష్టాఃకిమేతదితిచాబ్రువన్ ॥౨౫॥ ఋత్విజస్సుస్సృవాదీనివిసృజ్యచపునఃపు
నః । కతవ్యతావిమూఢాశ్చవినిజగ్నుస్తతస్తతః ॥౨౬॥ గంతుకామా
శ్చతేప్యాసస్తేవాదేవపురంప్రతి । యక్షవిద్యాధరాస్సర్వేసంప్రతస్థురిత
స్తతః ॥౨౭॥ భగవాన్ప్రపాహసంత్రస్తాన్తాభైష్టైతిపితామహాః॥ప్రపచ్చు
ముకనయస్సర్వైబ్రహ్మణంలొకకారణం ॥౨౮॥ మునయః॥ కోయంజలా
గమోబ్రహ్మన్వసంతసమయేధునా । త్వమేవసర్వంజాతాసిబ్రూహీనో

ఋన నధకయోజనవిస్తారంబుగా నతిభయంకరంబుగానాచుకువచ్చిన
యచ్చటనుండువారెల్ల భయంబునొంది యిదియేమియుపద్రవంబోయ
నుచు సంభ్రాంతులై - యజ్ఞముజేయుచుండు కమలాసనుం జేరి రక్షిం
పురక్షింపు మో చతుముఖా . పశ్చిమసముద్రము భూమియల్లముండు
చు వచ్చుచున్నది ప్రళయకాలమురీతి యేకాణకవంబయి జగమెల్ల ను
న్నది దిశలుగానవయ్యె యాయుపద్రవము మేమోర్వంజాలమని మొరలి
డుచు జనమెల్ల నధిక సంమదముగా నార్వఋత్విజులు స్పృక్స్పృవాదుల
పీడించి యచ్చటచ్చటకుంబోయిరి మునీంద్రులు సకలదేవతలు వారివారి ని
వాసములకుం బోవందలంచు చుండిరంతనెల్లవారును భీతులయి పంక
జాసనుతోనిట్లనిరి - వోదేవా యీవసంతకాలమున నీజలాగమంజెక్కు

భువనేశ్వర॥౨౯॥ నారదః॥ బ్రహ్మతాశ్చతదైవాన్యేయేజనాభయవి
హ్వలాః॥ పరివార్యసుసంత్రాంతాస్తమూచుశ్చతురానన॥౩౦॥ బ్రహ్మ
కాః॥ రక్షణీయాస్తవ్యయాబ్రహ్మన్వయమస్తాద్భయూదిహ॥ త్వంహీకర్తా
స్యజగతఃత్వయాశక్యంనవిద్యతే॥౩౧॥ ఇత్యుక్తస్సైస్తదా బ్రహ్మయజమా
నోజనాదకనం॥ విషంబవదనోభూత్వాచింతయామాసపద్మభూః॥౩౨॥
తతోధ్యాత్వాక్షణంసర్వమపశ్యచ్ఛతురాననః॥ దానవానాంచచరితంస
రస్వత్యాస్సమాగమం॥౩౩॥ ప్రతిషిద్ధిమమక్రోధాయజమానస్యతాం
ప్రతి॥ ఇతిమత్వానచక్రోశధమకభంగభయాద్విధిః॥౩౪॥ జ్ఞాత్వాత్ర
తువిఘాతంసప్రాణిపీడాముపాగతాం॥ అనిన్యగతిరీశానంకేశవంశరణం
యయా॥౩౫॥ నారాయణంజగద్యోనింప్రతాతీకహరంహరిం॥ త్రాతారం
సర్వభూతానాంసర్వభూతాభయప్రదం॥౩౬॥ హృత్పంచరీకమధ్యస్థం
జగతఃప్రభుమవ్యయం॥ సుహృదంసర్వభూతానాంతుష్టావచతురాననః॥
౩౭॥ బ్రహ్మ॥ త్రాహిమాంపుండరీకాక్షప్రణతంశరణాగతం॥ త్రాతాక
ర్తాచభోక్తాచత్వమేవమధుసూదన॥౩౮॥ త్వమేవసకలంవిష్ణోత్వంలోకా
నాంగతిఃపరా॥ నచత్వద్భక్తియుక్తానామశుభంవిద్యతేవ్యచితే॥౩౯॥
త్వత్పదాంభోరుహద్వంద్వప్రవణంచమనోమమ॥ అతోమాంరక్షదేవేశ

శ్చైనిది మహాభయంకరంబయి యున్నది మంమునుద్ధరింపుము నీవేరుంగ
నిదేమియున్నదిసీకేశక్యం బెద్దియు లేదనినవారలంగాంచి విషంబుండైచ
తురాననుండు హరినిధ్యానించుచు కొంతదదవుండి రాక్షసులచరితమును
సరస్వతి నదియయి రాకయు జనోపద్రవము సర్వమును నెరింగి తా
నధ్వరదీక్షితుండు గాననలుగ నేరక ప్రణతాతీకహరుండును సర్వలోక
రక్షకుండునులోకేశ్వరుండును అవ్యయుండును హృత్కామల నివాసియు
సర్వభూతదయాళుండయిన శ్రీమన్నారాయణ దేవుని శరణము నొండ్ల
యిట్లునియె వోపుండరీకాక్షా శరణాగతుండయిన ననుంగావుముకళా
యుభోక్తయు నీవనీపాద కమలములందలంచుచు నీభక్తులమగు మంము

భయాదస్త్యాయపాగతాత్ ॥౪౦॥ యేనేదంజగదఖిలంధృతంవిధాత్రావిశ్వం
యజ్జతరగతంయుగాంతకాలే యోవేదానవశసమేశ్యమత్స్యరూపీతంచే
వంశరణమహంగతోస్త్వనంతం ॥౪౧॥ యోవేదానసృజదనాద్యనఽచరూ
షోవిశ్వాత్తావిధుతతమోరజోభిరీడ్యః | ధత్తేమాంకమతవపుర్తహీమజస్రం
॥తం॥ ॥౪౨॥ యఃపృథ్వీమసురభయాద్రసాతలస్థామద్ధతుఃఖురనిహ
తక్షుతాసురౌఘః | వార సీంతసుమభజత్త్రయ్యానివాసః ॥తం॥ ౪౩॥ మో
రణ్యంకులిశదృఢంపురానఖాఽగైర్వత్సోయస్సపదినివారయాంచకార | ప
ష్లాదప్రియహితకృన్పసింహరూపో ॥తం॥ ౪౪॥ స్వలోకస్థితి కరణాయ
ధాత్రీంత్రేధావిక్రమితుమయాచతాసురేశం | భూత్వావామనతనురీ
శ్వరస్సురారాణాం ॥తం॥ ౪౫॥ యఃక్షత్రంనిశితపరశ్వధేనసర్వంభిత్వా
తత్క్షతజజలేనకమఽపిత్ర్యంచక్రవిక్రమవిభవైకసంపదీశః ॥తం॥ ౪౬॥
యోలోకత్రయమవనాయచేశ్వరాణామీశానోదశవదనంరజే నిహం
తుం | రామోభూద్దాశరధీరుదారవీర్యః ॥తం॥ ౪౭॥ యఃపృథ్వీమసు
గావ్రము యుగాంతమున సర్వమునుజతరమున నిడకొని మత్స్యరూప
మున వేదోద్ధారణముజేసివాడవనివ కమరరూపమున నీభూమియెల్ల వ
హించినవాడవీవ రాక్షసభయమున రసాతలమున మునింగడివసుంధర
సుద్ధరించుటకయి ఖుర విదళితసకలరాక్షసమండలంబయిన వారాహ
రూపమునొందిన వాడవీవ మహాకులిశ ములంబోలు నఖాగ్రముల హిర
ణ్యకశిపు వక్షము బగిల్చిప్రహ్లాద రక్షకుండవయి నృసింహ రూపము
నొందినవాడవీవ స్వలోకమునకు బాధలానరించుచున్న రాక్షసులనా
శనముజేయ బలియజ్ఞువాటముజేరి యాతని యాచించి త్రిలోకములమూ
డడుగులు నాక్రమించిన వామన రూప ధారివయిన వాడవీవ పరశ్వధ
ముచే నిఖిలక్షత్రియులనిజించి వారిరక్తజలముల పితృతర్పణము జేసిన
పరశురాముండవీవ లోకమునెల్ల జయించి దర్పించి యున్న రావణుని
జించుటకయి రామావ తారమునొందినవాడవీవ భూదేవి దుష్టరాక్ష

రభయాతిభంగురాతాముద్ధతుకంసపదిహలాయధోబభూవ | కాళిం
 దీకషణదశికాతాత్మవీర్యః || తం || ౪౮ || కంసాదీంప్రిదశరిపూన్నపాచ
 కమకంయఃపుథ్వాంయదునందనోబభూవ | కాలాకద్యుతివికసన
 సరోజవక్త్రః || తం || ౪౯ || పాషండాకలికలషీకృతస్వధర్మైశ్చేషం
 సపదినిరాకరిష్టవీరః | యఃకలిరభవతినితాంతఘోరరూపః || తం || ౫౦ ||
 త్వాంస్తోతుంవరదనచాస్త్వహంసమధోవిశ్వేశంవిధృతజగత్ప్రియంమ
 హంతం | కారుణ్యాదిహపరిరక్షకేవలంమేవిశ్వాత్మకక్రితువరమేనమజ్జ
 నాభ || ౫౧ || నారదః || ఇత్థంస్తుతోజగద్ధాత్రాభగవాన్మధుసూదనః |
 యిజ్యమానోశ్వమేధేనప్రసన్నోభవదచ్యుతః || ౫౨ || పశ్చిమేయజ్జశాలా
 యాన్సమీపేమునిసత్తమ | ఆవిర్భభూవభగవాన్శంఖచక్రగదాధరః ||
 ౫౩ || శయానశ్శేషపర్యంకేకుండేదుధవళప్రభే | ఛణారత్నసహస్రాం
 శానవాస్తరణవిస్తృతే || ౫౪ || నీలజీమూతసంకాశఃపద్మపత్రనిభేక్షుః |
 సంస్తూయమానోయోగింద్రైరభితోభక్తిసంయుతైః || ౫౫ || సేవ్యమా
 సాంశసంభూతులయినతాజులవోవంజాలకదురంతచింతచేగుండుచు
 న్నంజూచి యదువంశమునపుట్టికంసాదులనిమూలనముజేసినకృష్ణ
 రూపుండవీచజనులెల్లస్వధర్మములవిడిచిపాషండులగుచున్నజూచియ
 త్యుగ్రముగావారి నెల్లసంహరించినకలిరవీచయిట్టియనంతరూపము
 లనొందియున్న సీకనేకవందనములచేసెద - నిన్నుంగొనియాడనాదగం
 బే - యనియనేకవిధములవేడుచున్న నలువంగాంచిప్రీతుండయి కమ
 లనాభుండాయజ్జశాలాపశ్చిమముననావిభవించి శంఖచక్రగదాధరుం
 డను నీలజీమూతవణుండుచు మహాయోగి పరివృతుండు నయిలత్తీసమే
 తుండయి యిందుధవళంబయి సహస్ర్ర్ఛణారత్న శోభితంబయి వెలి
 యుశేషపర్యంకముపై యావచ్చునదికడ్డముగా బవళించియున్న సరస్వ
 తీనది యోజనద్వయదూరమునంగాంచి యీమహాపుష్పండు నవకలక
 నాకుండయిన శ్రీమన్నారాయణదేవుండీతండు విధాతృయజ్ఞరక్షణం

భవనత్రయే । సన్నిరుద్ధగతైః స్థైః పశ్యే మేయోజనద్వయే ॥ ౧౭ ॥ ప్రా
గుదక్రవణానాం ప్రాప్తయోసాగరం ప్రతి తాంతుక్షీగనదీం ప్రాహుః
ప్రసన్నసలిఖోద్వయం ॥ ౧౮ ॥ సర్వ పాపక్షయకరీం సిద్ధగంధర్వ సేవి
తాం । ఇత్థం వికీర్ణాబహుధా ప్రయయాసాగరం ప్రతి । శయానస్యాగ్ర
తో విష్ణోరుభయారసిశో శర్వయోః ॥ ౧౯ ॥ త తస్తస్యాగ్రతో విష్ణోర్వ
తో త్రస్తాసరస్వతీ । విశుద్ధగాత్రితన్వంగీయోపి ద్రూపాయ శస్వినీ ॥ ౨౦ ॥
తతస్త్రిత్యాజగన్నాథం ప్రణిపత్య సరస్వతీసంస్తుత్య వివిధైస్తాత్రైస్సవ్యయ
మంత్రదాధేవునః ॥ ౨౧ ॥ త త్తీర్థమభవత్పుణ్యం మహాపాతకనాశనం ।
శయానస్యాగ్రతో విష్ణోర్వతో త్రస్తాసరస్వతీ ॥ ౨౨ ॥ కుండితీర్థమితి ఖ్యా
తం పావనం కేశవప్రియం । తత్రకువశంతియేన్నానం నతేయాంశిపు
నభావం ॥ ౨౩ ॥ ఇత్థం విష్ణోః ప్రసాదేన యజమానస్య వేదనః । యజ్ఞ
శాలాజలాత్ప్రీడా నాపీడయదుపాగతా ॥ ౨౪ ॥ తతస్తం మహాదాశ్చర్యం
దృష్ట్వా మునిగణాస్తదా । శశంసు బ్రహ్మణైతస్యే ధ్యాయతే మధుసూద
నం ॥ ౨౫ ॥ ప్రశశంసు శ్చ బహుధా తమేవాత్యంతకారవాత్ । ధ్యాయం
తమచ్యుతం భక్త్యా రక్షణార్థం మహాక్రతోః ॥ ౨౬ ॥ ఋషయః ॥ విష్ణుభా
క్తైస్తవ బ్రహ్మస్త్వ త్యక్ష ఫలదాయినీ । జలపూరం నిసిద్ధం హి విష్ణునా త్వద్ధి
తైషిణా ॥ ౨౭ ॥ విష్ణుభక్తా మహాత్మానో నతేషామస్తి దులభం ॥ విష్ణు
భక్తా విపశ్యంతే నకదా విక్వచిత్వచిత్ ॥ ౨౮ ॥ తత్ప్రభాతం నజానంతి
ననేకవిధములు గాసరస్వతీనదీసముద్రం బుశేరెనంతవిషుదేవుండు పవళిం
చియుండు ప్రదేశమునకు సరస్వతీదేవి పరిశుద్ధగాత్రీయయి యేతించి
యాదేవదేవుననేక విధంబులంబొగడి యాతనిముందరనుండు తీర్థంబు
నంజెరే నాతీర్థంకుండిన తీర్థంబున ప్రసిద్ధి నొందే నందేనరులైన స్నానం
బుజేసి రేనివారలు పునభావంబు లేక విషులోకంబున కేగుదురీక్షా య
జ్ఞశాలకేమియు చాధలేక పోయే నంతదేవతలెల్ల పితామహుం గాంచి ఓ
మహాత్మా నీభక్తే కిమెచ్చి విష్ణుదేవుండు యీమహా జలపూరంబెల్ల నీనా

న రామాయావిమోహితాః । ఇతిబృహద్రథోమనయస్తంపరణమ్య పితామ
హం ॥ ౭౯ ॥ తచ్చృత్వాకదితంసవఃం విమోరద్భుత కమణః ॥ ప్రహ
షోఽత్సుల్లనయనో బహువచతురాననః ॥ ౮౦ ॥ సముత్థాయతతోవిష్టుం
శయానంపద్మసంభవః । ప్రణమ్యపరిసంతుష్టోతోషయామాససంయతః ॥
౮౧ ॥ ఇత్థంనిరోధేహయమేధభంగవిధానసన్నద్ధమహాజలౌఘేజనాదక
నేనాబ్జసముద్భవోపిపచక్రమేకర్తుమథాశ్వమేధం ॥ ౮౨ ॥ * *

ఇతిబ్రాహ్మపురాణేభృగునారదసంవాదేశ్రీహస్తీగిరిమా

హాత్మ్యే సరస్వత్యాగమనంనామచతుర్థోధ్యాయః ॥

భృగుః ॥ భగవన్నాగతాం దేవీం నదీరూపాం సరస్వతీం । కిమా
హూయవిధిశ్చక్రేకేంవానాదృత్యపద్మభూః ॥ ౧ ॥ నారదః ॥ తతస్సమాగ
తాం దేవీం నదీరూపాం సరస్వతీం । దృష్ట్వామునిగణాస్సవేలోకధాత్రే
వ్యజ్జిజ్ఞాపక ॥ ౨ ॥ మునయః ॥ భగవన్నాగతాదేవీత్యత్సమీపమహాగతా
అహూయతాంత్వయాసాచసహిధమౌస్సనాతనః ॥ ౩ ॥ ఇతి తద్వచనం

రించే విష్ణుభక్తులగువారి కెవ్వియుదులకభంబు కాదనినవినిచతురాననం
ను సంప్రీతుండైలేచి శవ్వళించియున్న విష్ణుదేవుంగాంచి ప్రణమిల్లయ
నేకవిధంబులంబొగడి యశ్వమేధంబుగావింప సుచక్రమించెను

ఇదిబ్రాహ్మపురాణంబునందు భృగునారదసం

వాదంబున శ్రీహస్తీగిరిమాహాత్మ్యంబునందు సర

స్వతీదేవియాగమనక ధగలచతుర్థంబైన యథ్యాయము

భృగుపునారదునకిట్లనియె నట్లువచ్చిన సరస్వతీదేవి నివిధాతయెట్లుగై
కొనె బిమ్మటనాయజ్ఞంబెట్లుపూర్తిగావించెనది యెల్లనెరుంగింపవెయ
నివేడిన నారదుండిట్లనియె ఓముసీంద్రా వినుమివ్విధంబున వచ్చినశ
రస్వతీదేవింగాంచిమునిగణంబులెల్లబ్రహ్మతోనిట్లనిరి ఓమహాశ్వా సీదేవ
చ్చియున్నయదిసీవు బిల్వము యిదిశమంబు నినవినిపితామహుండుప్రీ

శృత్వా తానువాచపితామహః । సంప్రహృష్టమనాభూయః తద్దశన
ముత్సుకః ॥ ౪ ॥ ఆగతాచేజ్జితక్రోధామత్సకాశంమనస్విని । ఆహూయ
తామిహే దానీంయుష్టాభిస్సాసరస్వతీ ॥ ౫ ॥ నదీనామాధిపత్యంహిప్రా
ధితోహంతయావురా । తద్దత్తమధునాతస్యైమయైవమృషిసత్తమాః॥
౬॥ అతోయతధ్వమాహ్వనతస్యాయాయంతపోధనాః । ఉపాయైవివి
ధైశ్వాసి మమప్రియచిక్షిణయా ॥ ౭ ॥ ఇత్యుక్తామునయస్తేనతత్రవైశం
శితవ్రతాః । వేగవత్కుత్తరేతీరేస్థితాంతాపరితుష్టువుః ॥ ౮ ॥ తతోవే
గవతీమధ్యాత్సముత్తస్టాసరస్వతీ । యోషిద్రాపాసుతన్వంగీనీలోత్పల
విలోచనా ॥ ౯ ॥ ఉత్తుంగస్తనవిప్రీణావిశుద్ధాంశుకధారిణీ । విశుద్ధగా
త్రాబింబోష్ఠీనవాభరణభూషితా ॥ ౧౦ ॥ విచిత్రవలయాబద్ధఘజ యు
క్తాసరస్వతీ । దుగ్ధోదధిసముద్భూతాయధాలక్ష్మీయశస్విని ॥ ౧౧ ॥ తాం
దృష్ట్వామునయోదేవీంప్రసన్నముఖపంకజాం । ప్రహృష్టాస్తుష్టువుహృ
ష్టాప్రభామండలలక్ష్మితాం ॥ ౧౨ ॥ తతస్తామబ్రువణదేవీంభారతీంసలిలో
త్థితాం । ఋషయః॥ ప్రసీదత్వంజగద్ధాత్రీజగత్పూజ్యసరస్వతి ॥ ౧౩ ॥ ప్ర
ణిపాతఃకృతోస్తాభివహీయజ్జాలయంప్రతి । శ్రైష్ఠ్యంసర్వనదీనాంచ
త్వయాప్రాప్తంయదృచ్ఛయా ॥ ౧౪ ॥ అస్యక్షేత్రస్యసంబంధాత్విష్ణోఃప్రి

తుండై వారలతోనిట్లనియే ఓమునీంద్రులారానాపత్ని పూర్వంబునన
దులకెల్ల నాధిపత్యంబిమ్మనిన్నడిగే నిప్పుడడియిచ్చితిమీరలుమృదువచనం
బులాడి ఉపాయంబుగానాసాధ్యించిల్లుడని పంచినవారెల్లవెగవతినది
కుత్తరతీరంబుజేరి యాసరస్వతీదెవిననెక విధంబులంచాధికంచినంబ్రీ
తినొంది యానదీమధ్యంబుననుండివిశుద్ధవస్త్రధారిణియుబింబోష్ఠియుస
ర్వాభరణభూషితయు మనోహరాంగియునైనైదుగ్ధాణవమధ్యంబుననుం
డివెడలులక్ష్మీదేవీంబోలె వెడలివచ్చిన గాంచిమునులెల్ల ననేకవిధంబులం
బొగడిఁ దేవీ నీకనేకవందనంబులంజేసెదము యజ్ఞాలయంబునకురమ్ము
నీవుగోరినట్లు నదులకాధిపత్యంబునీపతినికిచ్చె యీసత్యవ్రతమహాక్షేత్రం

యకరస్యహి । శ్రేష్ఠ్యందత్రనదీభ్యస్తైవిధాతావమహాత్మనా ॥౧౫॥
 అతఃప్రసీదసుముఖస్వభావాత్స్వంగరీయసీ। ఇదంసత్యవ్రతంనామక్షేత్రం
 పాపవినాశనం ॥౧౬॥ నిత్యంసన్నిహితోవిష్ణురిహదేవస్సనాతనః । త
 త్రుసాదాదిహస్థాత్వంసవాభ్యోపిగరీయసీ ॥౧౭॥ నత్వయాసదృశంకిం
 చిత్రావనంవిద్యతేపరం । విష్ణోరాయతనేయత్తుయత్తుక్షేత్రేతువైష్ణవే॥
 ౧౮॥ విద్యతేసలిలందేవితతీర్థమధికంస్పృతం । పంచతీర్థానిసంత్య
 త్రినాగాద్రీరభితశ్శుభే ॥౧౯॥ అనంతతీర్థంబ్రాహ్మంపహేమాంభో
 జసరస్తథా । అగ్నితీర్థంకుశాఖ్యంచకీర్తతానిమసిషిభిః॥౨౦॥ మునిభిస్సి
 ధసంహైశ్చఋషిభిశ్చసమంతతః । ఉదకృచ్ఛిమదిగ్భాగనాగాఖ్యంనామ
 భూభృతః ॥౨౧॥ పాగ్గుదీచ్యాంతథాబ్రాహ్మంపాగ్చ్యాంహేమాబ్జ
 కంసరః । ఆగ్నేయాందిశివహస్త్యఖ్యంపశ్చిమాయాంకుశాఖ్యకం ॥౨౨॥
 అనంతేమఖవాన్సూత్వాదేవేంద్రత్వముపాగమత్ । బ్రాహ్మ్యతీర్థే
 వసుఃస్నాన్సూత్వాపరంజ్ఞానముపాగమత్ । ౨౩॥ మతంగోహేమపద్మఖ్య
 స్నాత్వాముక్తిముపాగమత్వహస్త్యఖ్యహవ్యభక్సూత్వావిప్రశాపాద్వి
 ముక్తవాక్ ॥౨౪॥ కుశతీర్థేఋభుస్నాన్సూత్వాత్రికాలజ్ఞోబధూవహ । ౨౫॥

బుననెప్పుడువిష్ణుదేవుండు సన్నిహితుండైయుండు నాతనిప్రసాదంబున
 నిందుండు నీకన్న నెవ్వరునెక్కువ గారుఈనాగాద్రియిరుప్రకరాల
 అనంత తీర్థంబును బ్రాహ్మ్యతీర్థంబును హేమాంభోజ
 సరస్సును అగ్నితీర్థంబును కుశతీర్థంబునియైదుతీర్థంబులుగలవు అందుఉద
 కృచ్ఛిమదిగ్భాగంబుల అనంతతీర్థంబును ప్రాగుదీప్యంబులబ్రాహ్మ్యంబు
 ను ప్రాచీదేశయందు హేమాబ్జ సరోవరంబును ఆగ్నేయంబున నగ్నితీ
 ర్థంబును పశ్చిమంబునకుశతీర్థంబునున్నయది పూర్వంబునపాకశాసనం
 డాయనంతతీర్థంబున స్నానంబుచేసిదేవేంద్రత్వంబునొందె బ్రాహ్మ్యతీ
 ర్థంబునస్నానంబుచేసి వసువుజ్ఞానంబునొందె హేమపద్మసరోవరంబు
 నస్నానంబుచేసిమతంగుండుముక్తివొందెవహ్ని తీర్థంబునస్నానముచేసి

హామపిసర్వేపాంశ్రేష్ఠంనాగాహ్వయంసరః॥౨౫॥ తత్సమాత్వంచపంచా
 నాంషష్టాభవసరస్వతి॥యత్ఫలంలభతేస్నాత్వాగంగాసాగరసంగమే
 శ్వయిస్నాత్వాభిన్నతక్షణఃతత్సహస్రంగుణంఫలం॥౨౬॥ యత్తుసత్యవ్ర
 తాభ్యేన్ద్రికక్షేత్రేనకృదపిత్యయి । స్నాయాత్ససర్వపాపేభ్యోముచ్యతే
 నాత్రసంశయః ॥౨౭॥ ఇత్యుక్తామునిభిఃపూజ్యైవసిష్ఠాద్యైస్సరస్వతీ । న
 దీమధ్యాత్వముత్తీర్యయజ్ఞశాలాముపాగమత్ ॥౨౮॥ సచసాధకంతయా
 చక్రేహయమేధంపితానుహః । నావిత్ర్యాచతథాన్యాభిఃశ్రద్ధాద్యాభిశ్చ
 సంయుతః ॥౨౯॥ ప్రవగాన్యదీనికమాణిఃపుష్పిజశ్చక్రిరేతతః । నియుక్తా
 బ్రాంహణాస్సర్వాస్నాగతానభ్యపూజయన్ ॥౩౦॥ వివిధైరన్నపానై
 శ్చసాయంప్రాతస్సమాహితాః । యథాహంపూజితాస్సర్వైః దేవషిః
 మనుజాదయః ॥౩౧॥ వస్త్రైరాభరణైఃపుష్పైర్ధవనధాన్యైశ్చపూజితాః
 బ్రాంహణాస్తుప్తవృహస్పృష్టాయజమానంపితామహం ॥౩౨॥ క్రియమా
 గతదాయజ్ఞేవిధాత్రామునిసత్తమః । తుత్తిపాసాదయోధూమ్యామవకా
 శంసలేభిరే ॥౩౩॥ బ్రాంహణావేదపారజ్ఞాన్ప్రియోవృద్ధాశ్చచాలకాః ।
 యగ్నిదేవుండువిప్ర శాపమువలనంబాసెకుశతీర్థమున స్నాముచేసి ఋ
 భువనువాడుత్రికాలజ్ఞుండయ్యె నాతీర్థములకెల్ల- యనంతతీర్థముశ్రేష్ఠం
 బు నీవాతీర్థమునకు సమానురాలవై యా యైదుతీర్థములకునూరివతీర్థ
 ము గానుండుము యేనరుండైననీతీర్థమునస్నానముజేయునతండు గంగా
 సాగరసంగమంబున స్నానముజేసినఫలముకన్న సహస్రగణితఫలము
 నొందు యెవ్వండైననీతీర్థముననొకమాత్రైన స్నానంబుజేసెనేనియా
 తండు సర్వపాపంములవలనంబాయుననివసిష్ఠాదులెరుంగించి నశ్రీతయై
 సరస్వతీదేవి యానదీమధ్యముననుండి వెడలియజ్ఞశాలంజేతనంతపంక
 జాసనుండా సరస్వతింగూడిసావిత్రీశ్రద్ధాదిసమేతుండై హయమేధంబుజే
 సె ఋత్విజులుప్రవగాన్యది కమంములాచరించిరి అంతబ్రహ్మదేవుండు
 సకలదేవమునిమనుజులనెల్లవస్త్రైభరణాదులం బూజించి వివిధరసా

ఋశ్వజోపిమునిశ్రేష్ఠాప్రహృష్టేనాబ్జయోనినా || 38 || గంధపుష్పాదిభి
 దివ్యైః పూజితాశ్చ సృతకృత్సృతకృత్ | తోషితాస్సమృద్ధాద్యైశ్చ ధాతౌత
 స్తీన్యహాక్రతౌ || 39 || వస్త్రధాన్యప్రదానేషు హ్యధికారోపి విద్యతే | అ
 న్నదానప్రదానేన సమాస్సర్వేప్రకీర్తితాః || 40 || ప్రశశంసుః ప్రయోగ
 జ్ఞాః క్రియాఋశ్వైర్ముచోదితాః | బ్రాహ్మణాశ్చ తథేవాన్యాసుష్టుపుర్యజ్ఞద
 శనాత్ || 41 || దివసేదివసేతస్తిన్నిష్ఠకామునిభిర్వృతాః | ఇష్టకాచి
 తయష్టట్టపురీషచితయస్తధా || 42 || ఉపసద్దివసేష్వేవతధానిచయ
 నంమునే | నన్యూనం నాతిరిక్తంచతతాసీతకమణీచన || 43 || ప్రవ
 గ్యాదీనికమాణి ద్వాదశైవదినానితైః || 44 || సీత్యాంశ్యదీవసేతత్ర
 యూపాశ్చస్థాపితాః క్రమాత్ | ఎకవింశతియూపాశ్చస్థాపితాశ్చాస్త్రవిత్త
 మైః || 45 || ఖాదిరాశ్చ తథాబిల్వాపాలాశాశ్చ యథాక్రమం | వడ్డీల్వా
 షట్టపాలాశాఖాదిరాశ్చ తథేవషట్ || 46 || రజ్జువాతస్థితోమధ్యేహ్యభిరతః
 ద్వౌతుదారవా | పరితః ఖాదిరాబిల్వాపాలాశాశ్చ యథాక్రమం || 47 ||
 స్థాపితాశ్చాస్త్రకుశలైవిద్యద్భిమునైః పుంగవ | సుసూక్ష్మైశ్చ సితైర్వ
 స్త్రైస్తతస్సంవేష్టితాశ్చతే || 48 || గంధమాల్యాదిభిశ్చైవ యూపాస్స
 పేతంబైన యన్నంబాసంగి ధనధాన్య ములిడిబహుకరించె మరియు
 స్త్రీలుబాలురు వృద్ధులు మొలైనవారెల్ల యథాహాముగా పూజితులైరి
 ఋశ్వజులు సుముసులు దేవతలునా నావిధపూజలొందిరి యాక్రతురాజము
 నందువారివారికి యధికారము కొలందివస్త్రధాన్యపూజణాదిదానం
 ములుగల్గెనన్నదానంబెల్లవారికిసమంబైయుండె నంతనెల్లవారలాక్రతు
 సందశనముచేయానందపరిపూర్ణులైయుండిరి అంతఋశ్వజులమునిగ
 ణంములంగూడియిష్టకంములనునిచయముమొదలైనకర్తములాచ రించిరి
 యేకమములోపములేకజరిగే దినదినముప్రవగ్యాదుల నాచరించిరి
 అంతశాస్త్రవేత్తలిరువ దియొకయూపంబుల యథాక్రమముగా స్థాపిం
 చి వస్త్రధూషణ గంధపుష్పాదులబూజించినాగాదిని యజ్ఞశాలనలం

ర్వేహ్యలంకృతాః । కల్పయిత్వాధనాగాదిం తద్దైవోత్తరవేదికాం
 ॥ ౪౫ ॥ అగ్నిష్టోమాదికంకముః కతుః సముపచక్రిరే । తద్దినేపశవోబ
 ధ్ధా యూపేష్వేకాదశైవతే ॥ ౪౬ ॥ పవిత్రంవిధివత్కృత్వా ప్రోక్షణా
 ద్యైశ్చ తాంస్తతః । పశూనంజ్ఞాపయంతిస్త్రపయంతిస్తతానపి ॥ ౪౭ ॥
 జహావాంచక్రిరేవహ్నాబుత్విజోధహవీంషిచ । తతస్సర్వేషుపశుషుహూ
 యమానేషుపద్మభూః ॥ ౪౮ ॥ యజ్ఞంయజ్ఞేశ్వరంవిష్ణుంపరదంభక్తవత్స
 లం । అగ్నిమధ్యేస్థితంధ్యాత్వాతస్మై సర్వంనివేదయత్ ॥ ౪౯ ॥
 యజ్ఞమూర్తిరనంతాత్మావైకుంఠఃప్రీయతామితి । తత్సర్వంప్రతిజగ్రాహ
 బ్రహ్మణావినివేదితం ॥ ౫౦ ॥ సర్వలోకగురుస్సాక్షాద్దర్శనోహవ్యకవ్య
 భుక్ । యఃపశుర్వేనమంత్రేణయద్దైవత్యోభిధీయతే ॥ ౫౧ ॥ సపశుస్సైన
 మంత్రేణతద్దైవత్యోహేహూయతే । తథాప్రితదశైస్సాస్త్వంశోలభ్యతేనక
 దాచన ॥ ౫౨ ॥ గృహీతంవిష్ణునాసర్వంధాతుఃప్రియచికిషయా । తతః
 ప్రకుపితాదేవాస్సర్వేయజ్ఞాంశభాగినః ॥ ౫౩ ॥ ఉపవిష్టాబభూవుస్తైహ్య
 న్యాన్యముఖవీక్షణాః । అస్మిన్నాగోయమత్సభ్యం పీయతేస్తత్సమక్షతః
 ॥ ౫౪ ॥ నచాయంలభ్యతేస్తాభిః కిమేతదితిచాబ్రువత్ । తతస్సర్వేసము
 కరించి అగ్నిష్టోమాదులాచరించి యేకాదశపశువులనాయూపంబులబం
 ధించి శాస్త్రోక్తమగ్రంబునప్రోక్షణాదులనాచరించి యాపశువులవిశేస
 నంబుజేసి యగ్నిలోహూమంబుజేసిరి అంతబ్రహ్మదేవుండు యజ్ఞేశ్వరుం
 డుపరదుండైన విష్ణుదేవుని యాయగ్నిమధ్యస్థితుంగా దలంచుచు యాత
 నిప్రీతికై సర్వంబును నివేదనంబుజేయ పరమాత్ముడైన నారాయణదే
 వుండవియెల్లం గ్రహించె యేమంత్రంబులచే నేదేవతలనాహ్వనంబుజే
 యందగునా మంత్రంబులనాదేవతలం బిలిచివారివారికిం జేరదగిన భా
 గంబుల నిచ్చిననువానినెల్ల విష్ణుదేవుండు ప్రీతిచే దానెగ్రహించె నంత
 నమరులెల్ల తమతమయంశంబులనొందంజాలక పరస్పరముఖంబులంజూ
 చుచు నిది యేల మనయశంబులెల్ల విధాతమనకియ్యండయ్యె ననుచునతి

తథాసంభ్రాంతాస్త్రిదివాకసః॥ ౫౫ ॥యజమానంవిధాతా రంపప్ర
 చ్ఛరమితాజనం । కిమిదంకల్పితోస్తాకం త్వయాలోకపితామహ ॥౫౬॥
 యజ్ఞభాగోనచాస్తాభిలభ్యతేత్వత్సమక్షతః । తతస్తద్వచనంశ్రుత్వా
 తానువాచపితామహః॥ ౫౭॥ ఈషద్విష్ణుయమానస్తుస్తరవిష్ణుః॥సనా
 తనం । శృణుధ్వంకారణంతత్రవక్ష్యేహంవైసురషభాః॥ ౫౮ ॥మద్ద
 త్తోయేనయజ్ఞాంశోనలభ్యంతేరివాకసః । నయష్టవ్యామయూయంకదా
 చిదపిదేవతాః ॥ ౫౯ ॥ అన్యేనాపిభవాంభోధీంతతుకామేనకేనచిత్
 హేయస్థిపరాయుష్త్వాన్యేతుస్సర్గాభికాంతీణః॥ ౬౦॥
 లభంతేదేస్సితాకామోభవద్భిరుపపాదితా । తతుకామాస్తుయే
 లోకేసంసారమయసాగరం॥౬౧॥తేయజంతిజగన్నాథంసతతంగరుడధ్వ
 జం । ద్రష్టుకామస్తమేవాహమచ్యుతంపుష-రేక్షణం॥౬౨॥అశ్వశ్చేధ
 కరిష్యామితత్ దేవత్యమహావ్యయం॥యఃపితాసర్వభూతానామాధారః
 పరమేశ్వరః ॥౬౩॥ కర్తాభోక్తాచగోస్తావవానుదేవస్సృజ్యతే । మయా
 యూయంసమాభ్రాంతామనయస్తుద్విజాస్తథా ॥౬౪॥యజ్ఞసందశకనా
 యైవకేవలంత్రిదివాకసః । ఆగతాయేత్రతేనర్వేతంద్రవ్యంతిజనాదకా

కోపంబున వారెల్ల లేచి యజమానుండై పద్మసంభవుం గాంచి ఓచతు
 ముఖా మాకొరకై కల్పింపంబడిన యజ్ఞభాగంబులు మాకేల రావని
 యడిగిననతండా శ్చర్యంబునొందికొంతదడవుయోచించితనమనంబునవి
 ఘ్నదేవుండలంచుచునిట్లయేఓసురులారమికెల్లయజ్ఞాంశంబులురాకుండుట
 కుకారణంబువచించెదవినుండులోకంబునకామంబుల గోరువారెల్ల మి
 మ్ముంగూర్చియజ్ఞంబులొనర్తురు సంసారాణకవంబు దాటం గోరువార
 లుశ్రీవిష్ణుదేవుంగూర్చియజ్ఞంబులంజేయుదురుగాన సేమిమ్ముంగూర్చి య
 జ్ఞముజేయలేదు జగన్నాథుండైన నగరుడధ్వజంగూర్చియాయజ్ఞం బొన
 ర్చెద సర్వలోకముల కాధారంబుతండే కర్తయుభోక్తయు నాతండే
 మిమ్మెల్లయాయజ్ఞసందశకనమున కైబిలువనంపితి యెట్టివారికైనదులకా

నం ||౬౫|| తతస్సవేసమాభ్రాంతాలోకానాంహితకామ్యయా । ఆది
త్యానాంచరుద్రాణాంవసూనామశ్విన్నోస్తథా||౬౬||దులకభందశకనం
విష్ణోస్సిద్ధానాంయోగినామపి ||దత్తంయుక్తమృత్యుభాద్యుంజైహవిస్వగా
ధిభిహారీః ||౬౭|| ముముక్షుభిస్తథాభుంక్తైస్వయమేవవజనాదనః ।
ఫలందదాతినర్వేషాంసఏవపరమఃపుమాన్ ||౬౮|| సచాన్యఃకర్మణాం
భోక్తాఫలభేదేపికశ్చన । ద్వేరూపేబ్రహ్మణస్తస్యవిష్ణోరమితతేజసః౬౯
శూలసూక్ష్మవిభేదేనస్వగమోక్షఫలప్రదే । స్థూలంస్వర్గాదిఫలదం
సూక్ష్మంమోక్షఫలప్రదం ||౭౦|| స్థూలంయూయంవయంసర్వేసూక్ష్మం
శ్రీవత్సలక్షణం । ద్వివిధావిహితాస్తేనసమస్తావేదికాఃక్రియాః ||౭౧||
సంసారఫలదాఽప్రైవనిర్వాణఫలదాస్తథా । యుక్తతృప్తతంకృతేకమ
సంసారఫలదంభవేత్ || ౭౨ || విష్ణవేయతృప్తతంతస్మైతన్నిర్వాణదమ
శ్యతే । యజ్ఞదానాదికంకమయత్సకామైరసుష్ఠితం || ౭౩ || స్వగాది
ఫలదం తేషాంతద్భవత్యల్పమేధసాం । ఆకామైస్తుకృతంకర్మతదేవక్షాన
పూర్వకం || ౭౪ || అపవర్గప్రదంకర్మ తేషామేవసంశయః । స్వ
ర్గాదిఫలదాయూయంకర్మణాంతత్రప్తచోదితాః || అపవర్గప్రదోవి

భంబైవిష్ణుదేవుదశకనము మీకగులోకమునస్వర్గాధులగువారుచేయు
యాగముల హవిభాగముల విష్ణుదేవుండు మీముఖమున భుజించు మో
క్షార్థులుజేయుయాగముల తానేభుజించునెల్ల వారలకు ఫలంబిచ్చువాడ
తండెయ్యా విష్ణుదేవునకు స్థూలసూక్ష్మ భేదముల రెండురూపములు గల
వందుస్థూలము స్వర్గాదిఫలముల నిచ్చునారూపం బేమనమెల్ల సూక్ష్మము
మోక్షప్రదమది శ్రీవత్సలాంభితంబైయుండు లోకమున క్రియలెల్ల సం
సారఫలప్రదములు మోక్షప్రదముల నిరెండువిధములు గానుండునందు
మీకొరకైచేసినకర్మములు సంసారఫలదములు విష్ణుదేవుంగూర్చిచేయు
కర్మములెల్ల మోక్షప్రదములగు నరులు అల్పమతిచే కామములంగొరి
యజ్ఞదానాదులందెస రేనివారలకు స్వర్గాది భోగంబులుగల్గ నా

ష్టరకామానాంస్వయంవిభుః॥౨౫॥ యుష్మానేవయజంతేత్రయేతుస్వ
గాదికాంక్షిణః। తమేవైకంయజంతేత్రయేతునిర్వాణకాంక్షిణః॥౨౬॥
దేవాః॥ ఏకాక్రియాద్విధాబ్రహ్మకథంస్వగాపవగతః। భవేదితిమ
హానేషసంశయోనఃప్రజాయతే॥౨౭॥ ఏతంనోవదతత్వేనసంశయోయే
ననశ్యతే। త్వమేవసర్వలోకానాంకారణంపరమంమతః॥౨౮॥ బ్రంహం॥
సంతేషేజ్జేవతద్వత్వేశ్వబద్ధందేవసత్తమాః। యేనవస్సంశయోనశ్యే
దిహైవాజ్ఞానసంభవః॥ ౨౯॥ విద్యావిద్యేతివిఖ్యాతేమోక్షభోగఫలప్రద
జ్ఞాతవ్యేద్వేషురత్రేష్టావేదవేదాంగపారః॥౩౦॥ విద్యాజ్ఞానమవిద్యా
తుకమకేవలముచ్యతే। అనయోద్యుత్యతేభేదఃఫలభేదేనసర్వదా॥౩౧॥
యత్రమేవిద్యయాసాధకంక్రియతేతద్విముక్తిదం। తయావిరహితం
యత్తుతత్సంసారఫలప్రదం॥౩౨॥ తత్రావిద్యాద్విధాభిన్నాగౌణముఖ్యవి
భేదతః। ఐహికార్థప్రదాగౌణాముఖ్యాస్వగౌణఫలప్రదా॥౩౩॥ అవిద్యా
విహితావిద్యానైవమోక్షోయకల్ప్యతే। తద్దైవరహితాదైవనిర్వాణఫల
దాయినీ॥౩౪॥ అశ్వమేధాధికంకమేవిద్యయాసహనిమిత్తం। మోక్షో

భోగంబుల నిచ్చెడువారు మీరకామంబులేక జ్ఞానపూర్వకంబుగా నెట్టి
కమంబుజేసిన నదియపవగదాయయేగు నామోక్షంబిచ్చువాడు వై
కుంఠుండనినవిని దేవతలిట్లనిరి ఓచతుర్ముఖా యొకటియైన క్రియరెం
డైయెట్లు స్వగాపవగంబుల నిచ్చునిదిమహత్తరంబైన సంశయంబు
గానున్నది యీసందేహంబు పోగొట్టుము యీలోకంబులకెల్ల కారణ
భూతుండ వీవయనిన నలువయిట్లనియే ఓదేవతలారా అజ్ఞానసంభవం
బైన మీసంశయంబు పోవుటకై సంతేషంబుగా నెరుంగించెద వినుండు
విద్యావిద్యలనురెండు మోక్షభోగ ప్రదంబులైయుండు నందువిద్యజ్ఞాన
రూపంబుగానుండు అవిద్యకర్త రూపంబానుండు నీరెంటియందొక భే
దంబుగలదదియెద్దియనిన విద్యతోగూడిచేయుకర్తంబు మోక్షప్రదంబగు
నా కర్తృబేయవిద్యగూడి చేసినసంసారఫలప్రదంబగు నాయవిద్యగౌణ

యైవభవేత్సత్యముక్తమేతన్నసంశయః ॥౧౫॥ దదాతిమనసశ్శుద్ధిమవి
ద్యాజ్ఞానసంహితం । విశుద్ధంతేనవిద్యానాంవతతేనదృఢంమతః॥౧౬॥
కుతశ్శుభాశ్రయేవిష్టా జాయతేజ్ఞానసంతతిః । తయావిముచ్యతేదేహీదుః
ఖసంసారబంధనాత్ ॥౧౭॥ స్వరూపంశ్రూయతాంతస్యావిద్యా యా
గదతోమమ । యన్నజానాతిమూఢాత్తాతమోమోహాసమావృతః॥౧౮॥
సర్వేషామపిభూతానామిశ్వరఃకారణంహరిః । తేనసృష్టంజగత్సర్వ మి
దంస్థావరజంగమం ॥౧౯॥ తేనసంవధతేనిత్యంతస్తిన్నేవప్రతిష్ఠితం ।
తస్తిన్నేవలయంయాతిసవీవసకలంజగత్ ॥౨౦॥ లీలేవతస్యజగతాంసగ
న్ధితీలయక్రియాః । నతస్యకారణంకార్యంవిద్యతేహ్యవ్యయాత్మనః॥౨౧॥
యథాతరంగభేనాద్యాజాయంతేమహతోంబుధేః । తద్దేవవిష్ణోజా
యంతేప్రధానపురుషాదయః ॥౨౨॥ ఊణానాభిర్యథాస్సష్ట్యా స్వయం
తద్గృహ్యతేపునః । తథాస్పృష్టైతదఖిలంస్వయంసగ్రసతేహరిః ॥౨౩॥
తేనేదమఖిలంవ్యాప్తంజగత్సదసదాత్మకం । అతస్సవీవసకలంనతదన్యో
స్తికశ్చన॥౨౪॥ విభిన్నమివపశ్యంతినరామాయావిమోహితాః । సవీవస
యనియు ముఖ్యయనియు రెండువిధంబులై యుండు నందు గౌణవిషా
కఫలంబులనిచ్చు సముద్రస్వగళ భోగంబులాసంగు విద్యయవిద్యతో గూ
డియుండెనేని హిమప్రదంబుగానేరదు అవిద్యాహీనయగు విద్యనిర్వా
ణసుఖంబిచ్చజ్ఞానవంతుండై అశ్వమేధాదులంజేసినవాడు ముక్తినిొందు
నిందుకుసంగంబులేదు విష్ణునందుమనంబు గలవానికశుభంబుగల్గదు
సంసారబంధవినిర్మంతుండగు అజ్ఞానంబుతోగూడినవాడు మూఢుండై
మోహాసమావృతుండగు విష్ణుదేవుండు సమస్తభూతలంబుల కధీశ్వరుం
డుకారణంబైయుండు నాతనిచే చరాచరాత్మకంబైనయీజగంబంతయు
నిర్మితంబులు వృద్ధితయంబులం బొందుచుండుసగళస్థితీలయంబులాతనికి
లీలయైయుండు సముద్రంబున తరంగభేనాదులెల్లు గల్గునట్లు నావిష్ణుదే
వునివలన ప్రధానపురుషులెల్ల బుట్టుచుందురు ఊణానాభివిధంబున న్నా

ర్వమిత్యేవసంపశ్యంతిమనీషిణః ||౯౫|| యేతుదేవాదయోభేదాదృశ్యం
తేత్రిదిపాకసః | సమాయాకేవలంవిష్టోఃనచాస్తి పరమాథతః ||౯౬|| సవీ
వసత్యమమృతంపరంబ్రంహసనాతనం | నిగుణోనిమలశ్శాంతోని
రాధారోనిరంజనః ||౯౭|| అవ్యయఃపురుషోనాదిరనంతాత్మాశివఃపరః |
ప్రధానపురుషోద్యాశ్చసవీవపురుషోత్తమః ||౯౮|| తస్మాద్విష్టోస్సముద్యా
తంనజాతంనైవకించన | తస్మాత్గుణాణామనిభలానివివిధానివ ||౯౯||
సవీవకతాభోక్తాచక్రియాకార్యంచకారణం | సవీవహస్యంకవ్యంచహ
వనంహవ్యవాహనః || ౧౦౦ || ఇత్యేవముదితంయత్తుజ్ఞానంవిద్యా హిను
స్తృతం | యోనరస్సమవాప్నోతిసనరోముక్తిమృచ్ఛతి || ౧౦౧ || తమేవోద్ది
శ్యయత్గుణక్రియతేవైదికంనరైః | తదేవవిద్యాసంజాతంకీర్తితం బ్రం
హవాదిభిః || ౧౦౨ || అతోయత్కృయతేకమర్షః క్షుదారాధనాత్మకం |
స్వగాదిఫలదంతస్మాతేగ్రవలంనాత్రసంశయః || ౧౦౩ || అతస్తండ్రష్టు
కామోహంవరదంపురుషోత్తమం | అన్బిషేధేనయత్యేహంక్షేత్రేసత్య
ప్రతేధునా || ౧౦౪ || అతోవిషాదంయుష్మాభినకతకవ్యోత్రమాంప్రతి |

హరిసర్వంబు సృజించి మరల గ్రహింపుచుండు నాతనిచే సర్వంబును
వ్యాపింపబడియుండు సకలంబాతంజే యాతండుకాని దొకటియునులేదు
సకలదేవతలు పరబ్రహ్మయు సనాతనుండును నాతనిమాయచే గల్గెదరు
అతండుసత్యస్వరూపుండునునిర్గుణుండునుఅవ్యయుండును అమృతస్వరూ
పుండును శాంతుండునునిరాధారుండునుఅదిమధ్యాంతరహీతుండును శి
వుండునుపరమాత్మయు కర్తయుభోక్తయు కారణంబైయుండు హవ్యక
వ్యంబులుమొదలైన సకల కర్తంబులు ఫలంబులుహవ్యవాహండా తంజే
యనిజ్ఞానంబుగల్గినవాడు ముక్తుండగు-విష్టుదేవుంగూర్చి చేయుకర్తంబులు
జ్ఞానప్రదంబులైమోక్షించుచు- మిమ్ముంగూర్చి చేయుకర్తంబులు స్వర్గాది
భోగంబుల నిచ్చుగాన యాదేవదేవుం జూడంగోరి ఈ యశ్వమేధంబైనా
నర్చువాడ మీరలు విషాదంబునొందకుండు- అహంకారంబువిడువండు

అహంకారోమహానద్యశామ్యతాంవస్సముత్థితః ||౧౦౫|| సమూలంసర్వ
 పాపానాంరజోగుణసముద్భవః | అపిహన్యాద్గురూంనైనసంయుక్తః | పు
 రుషాధమః ||౧౦౬|| అజ్ఞానతిమిరాంధానామనాత్మజ్ఞానినాంనృణాం |
 అహమేవమతాబుద్ధిరహంకారఇతీష్యతే||౧౦౭|| శ్లేష్మవిణ్ మూత్రసంపూ
 ణైకనవద్వాచేరజోజ్వలతే | అనిత్యేశుచిదుగ్ధంధేమహావ్యాధిసమన్వితే||
 ౧౦౮ || పంచభూతమయేదేహేసమదుఃఖసమాశ్రయే | అహంకారవి
 మూఢాత్మాకురుతేమమతాంనరః ||౧౦౯|| శరీరాధఃపశురుతేపాతకా
 నిసహస్రశః | దానతశ్చస్వయంభుజైయాజ్యైకమకనిబంధనాః||౧౧౦||
 తస్మాత్త్యాజోవ్యాహంకారఃపాపహేతుస్సుదుస్సహః | తేనైవదూషి
 తంచిత్రంనకదాచిత్రస్సీదతి||౧౧౧|| త్యజతసహజశత్రుందుఃఖసం తాప
 దావజ్వలనదహనభూమింయూయమద్యాభిమానం | సపదిభవతియుష్మ
 త్రోఽధలోభాద్యసూయామదమదనహయానాంసంప్రణాశశ్చయేన ||

రజోగుణసంభవంబైనయాయహంకారంబు సర్వపాపంబులకాకరం
 బైయుండు దానితోగూడిన యధముండు గురువులనైనంజంపు అజ్ఞానతి
 మిరాంధులై యాత్మజ్ఞానంబు లేనివారలకు నేననియెడి బుద్ధిగల్గు నది
 యయహంకారంబుమనుజుండా యహంకారంబుతోగూడిశ్లేష్మవిణ్ మూ
 త్ర సంపూర్ణంబును రిజోయుతంబైనవద్వారంబులుగల్గి యనిత్యంబున
 శుచియై దుగ్ధంధబుం ధురంబైబహుదుఃఖాశ్రయంబై మహావ్యాధియు
 తంబై పంచభూతమయంబైన దేహంబుమీద మమత్వంబునొంది దాని
 కొరకై యనేకపాపంబులం జేయుగాన నతిదుస్సహంబునై పాపహేతు
 కంబైన నాయహంకారంబు విడుచుటమేలు దానింగూడి యుండువాని
 చిత్రంబుకలుషంబయియుండు యెన్నంజైనాతనికి సంతనంబులేదు
 గావునమీరలు సహజశత్రువు సకలసంతాపజ్వలన భూమియైన యహం
 కారంబువిడువుడు దానిచేగామక్రోధ లోభ మోహమద మాత్స్యర్యా
 దులడంగి మీకెల్లగుఁఖంబుగల్గు ననివించి దేవతులకుంజెప్పెను.

ఇతిబ్రాహ్మ్యపురాణేభ్యగునారదసంవాదే హ
స్తిగిరిమాహాత్మ్యే హిరణ్యగభావిబుధసంవాదో
నామ పంచమోధ్యాయః॥

నారదః॥ ఏవముక్తాస్తు తే ధాత్రాప్రసన్నాస్తుదిహాకసః॥ తమూఋగ్లోక
ధాతారమహంకారజిగీషవః ॥ ౧ ॥ దుస్తరోయమహంకారోయస్త్య
యాపరికీర్తితః । యేనశక్యంపరిత్యక్తుతన్నోబ్రూహీపితామహ॥ ౨ ॥
బ్రహ్మ॥ గుణత్రయమయీమాయాజనితీవిశ్వభావినీ । ప్రధానామితీయా
మాహుఃసాంఖ్యయోగవిచక్షణాః॥ ౩ ॥ మహదాఖ్యాభవత్తస్యాబుద్ధిస్తుత్రిగు
ణాత్మికా । సత్త్వంరజస్తమశ్చేతిత్రిగుణాస్సంప్రకీర్తితాః॥ ౪ ॥ అహంకా
రస్సముద్భూతోబుద్ధేభూతాదిసజ్జితతఃజాతాస్తస్తాదహంకారాత్పం
చతన్మాత్రసంజ్ఞికాః॥ ౫ ॥ శబ్దస్పృశకరసారూపగంధఇత్యేవపంచచ ।
ఏతైర్వాప్తానిభూతానిచ రాణిస్థావరాణిచ॥ ౬ ॥ పృథివ్యాపస్తతస్తే
జో వాయురాకాశఏవచ । తన్మాత్రేభ్యస్సముద్భూతాఃపంచైతేనురస
త్తమాః॥ ౭ ॥ ఏకాదశేంద్రియాణ్యస్తాదహంకారాచ్ఛజ్జిరే । వైకారి

ఇదిబ్రాహ్మ్యపురాణంబునందు భృగునారదసంవాదంబయిన
నహస్తీగిరిమాహాత్మ్యంబున బ్రహ్మదేవునకు దేవతలకుసం
వాదరూపంబయినకథగలపంచమంబయిన యధ్యాయము

నారదుండుభృగువునకిట్లునియె॥ నిట్లుబ్రహ్మదేవతలపంబడి దేవతలెల్లప్ర
సన్నచిత్తులై యహంకారంబుజయింపంగోరి మరలనలువంగాంచియిట్లు
నిరి ఓమహాత్మా యతిదుస్తరంబైన యహంకారంబెట్లుజయింపందగుదా
ని నెరుంగింపవేయనివేడిన బ్రహ్మదేవుండిట్లునియేఓనురులారా వినుండుగు
ణత్రయాత్మకంబుఇవిశ్వజనకంబయినప్రధానంబైనమాయమహత్తనంబు
బుద్ధిసత్త్వరజస్తమంబులనిమాడు గుణబలుగల్గియుండు- నాబుద్ధివలనభూ
నభూతాదియైనయహంకారంబుగల్గెదానివలనశబ్దస్పృశకరూపరసగంధం

కాస్తై జసికా త్రైగుణ్యాద్భుద్ధిసంభవః॥౮॥ ||ఘ్రాణంజివత్పథాచక్షుః
 స్త్వక్చేత్రమితిపంచచ । బుద్ధీంద్రియాణిభావానాం గ్రాహకానిశరీరి
 ణాం॥ ౯॥ ఉపస్థపాణిపాదౌచ పాయుర్వాగితిపంచచ । కర్ణేంద్రియా
 ణిచైతేషా మాహురేకాదశంమనః॥ ౧౦॥ చతుర్వింశతిధాభిన్నాప్ర
 కృతిస్తుయధాక్రమం । తదాత్మకమిదంసర్వందేవతీ ర్యజ్జురాత్మకం॥ ౧౧॥
 పురుషోనామనిర్ద్య్వంద్వోనిష్కరళోనిష్పరిగ్రహః । అదృశ్యోతీంద్రియోవాన్య
 పీ నిగుణఃపంచవింశకః॥ ౧౨॥ బద్ధతేనీశయానీశః ప్రసుప్తఃప్రళయాయ
 యా । నశక్తోహీవినిగ్గంతుం యూపబద్ధపశుర్యధా॥ ౧౩॥ బత్తమృత్యు
 జరాదుఃఖ భయవ్యాధిభిరాకులః । ఆత్మానందైవజానాతిగుణమాయాస
 మావృతః॥ ౧౪॥ జ్ఞానస్వరూపోనిర్దోషో నిర్ద్య్వంద్వోనిష్పరిగ్రహః ।
 వైవస్త్రినపుమావైవత షండశ్చిత్తాత్రసంజ్ఞికః॥ ౧౫॥ తయాతిరోహిత
 జ్ఞాన స్వరూపమన్యతేయథా । అచేతనమనిత్యంచ ప్రాకృతందుఃఖభా
 జనం॥ ౧౬॥ తత్సంబధనముద్భూతై రిచ్ఛాద్వేషాదిభిర్యుతః । కళేబరప
 రిత్రాణ పరస్తదనురూపతః॥ ౧౭॥ పుణ్యపాపాత్మకంకర్మ కురుతేగతచే
 తనః । ఆధ్యాత్మికాదికందుఃఖ మనుభుజ్జ్ఞేవశోవశీ॥ ౧౮॥ ||ప్రీత్యప్రీతివిషా
 బులను పంచతన్మాత్రలువౌడమేవానివలన సకలచరాచ రజంతుజాలంబు
 లుగూడియుండు పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశంబులను పంచభూ తంబులా
 పంచతన్మాత్రలవలనంబు ట్టైమరియునాయహంకారంబువలనఏకాదశేంద్రి
 యంబులుబుట్టెనందు ఘ్రాణంబు జిహ్వ చక్షువు త్వక్కుగ్రా శ్రోత్రంబు
 యీ యైదుజ్ఞానేంద్రియంబులు ఉపస్థ పాణిపా దంబుపాయువు వా
 కుగ్రా యైదుకర్ణేంద్రియంబు లుగూడి ంటితోమనంబుగూడిపదునొ
 కండైయుండు ప్రకృతిచతుర్వింశతితత్వాత్మకంబయియుండు దానిచేసర్వం
 బుగూడియుండు పురుషుండు నిర్ద్య్వంద్వండును నిష్కరళంకుండును నిష్ప
 రిగ్రహండును అతీంద్రియండును నిగుణండు పంచవింశతితత్వాత్మకం
 డైమాయాసమేతుండైనిద్రించువానితెరంగుననుండు నాతండుచిత్తాత్రకుం
 డు పురుషుండు స్త్రీయుషండుండును గాడనితెలియుండు మనుజుండు జ

దాంశ్చ కశేబరసముద్భవాన్ | ఆహంకారవిమూఢాత్మాపశ్యత్పాత్మగు
ణానివ | ౧౯ || పరిభ్రమతి తద్దేహ తోషేణ పరితోషితః | తద్భోగాయైవకు
రుతేపరహింసామహానిశం || ౨౦ || ఇద్ధంసంసారదుఃఖస్త్విన్ మాయ
యాపరివేష్టితః | పరిభ్రమన్నరోదుఃఖాన్నిష్కర్మతినాధికచ్ఛతి || ౨౧ ||
నిబద్ధః క్లేశపాశేన పరిభ్రమతిమోహితః | లూతాతంతువితానేనవెష్టితో
మశకోయథా || ౨౨ || పశువుత్రగృహః రామ క్షేత్రబంధుసుహృత్సుచ | మ
మత్వాకులచిత్రోసాననివృత్తిముపాశ్రితః || ౨౩ || గచ్ఛత్తిష్ఠత్స్వపత్బు
ద్ధ్యాధ్యాయన్నాసీనఏవచ | వ్యాకులోదేహయాత్రాసు వతః తేపశువన్న
రః || ధనవాన్ నిర్ధనావాపిపండితౌజడఏవచ | శోకచింతావిమూఢాత్మాన
దహీలభతేసుఖం || ౨౪ || యత్సుఖంలభతేదేహీ శబ్దస్పృశాదిసంభవం
దుఃఖాయైవసదైవస్యాన్నాత్మికార్యావిచారణా || ౨౫ || స్వభావస్త్రివి
ధోజ్ఞాయోనియతస్సర్వదహీనాం | సాత్వికౌరాజసక్తైఃచతామసశ్చేతిశ
ర్వాదా || ౨౬ || తత్ప్రకారంచవత్ప్యేమి శృణుధ్వంవస్తునర్హభాః | య
త్జ్ఞాత్వానపునర్దేహం వతఃతేదుఃఖసాగరే || ౨౭ || జ్ఞానవిజ్ఞానసం
తాపశ్రద్ధాసిక్యసమన్వితాః | సదాచారరతాశ్శాంతాజాయంతేసాత్వికా
న్యమృత్యుజరావ్యాధిషీడితుండైః జగుమాయాసమేతుండైః యూపబద్ధపశు
వుంబోలెచింతించుచు తన్నుందానెరుంగక ప్రాకృతదుఃఖః బులనుభ
వింపుచు ద్వేషరాగాదులంగూడీ కశేబరపోషణంబునకై గతచేతనుండై
యనేకపుణ్యపాపంబులంజేయుచు నవశుండైయాధ్యాత్మికాదిదుఃఖంబు
లంబొందుచు ప్రీతివిషాదంబులనొందుచు నహంకారయుతుండై సం
సారభ్రాంతిచేదివానిశంబునుపరహింసలజేయుచుయనేకక్లేశంబులంబొం
ది లూతాతంతువేష్టితం బైనమశకంబురీతిపశువుత్రా రామక్షేత్రబంధు
సుహృత్తులయందు మమత్వంబునొంది యతివ్యాకులచిత్తుండై పశువుం
బోలె నలుదిక్కులుం దిరుగుచు నిద్రించుచు మేలొగించుచు భుజించుచు
నుండు. నతండు ధనవంతుండైన, నిర్ధనుండయిన, ఘండితుండయిన న
జడుండయునంగాని శోకచింతాసమాకులచిత్తుండగునాతనికెన్నడును

భువి ||౨౯|| రాగ ద్వేషభయక్రోధ శోకనా స్తిక్యసంయుతాః | అహంకారబ
లాద్రిక్తాజాయంతే రాజసాస్తథా ||౩౦|| అధర్మ సహితామూర్ఖా
నిరీహావెదనిందకాః | ప్రమాదాజ్ఞానమోహాంధా జాయంతే తామసాన
రాః ||౩౧|| సాత్త్వికా మోక్షమార్గస్థారాజసాభోగలాలసాః | ఉభయంవై
వజానంతితామసామోహసంవృతాః ||౩౨|| సాత్త్వికస్సత్వసంపన్నో
నిషాగ్మోవిగతస్పృహః | ఆపాదపాణిచపలః శుచినియతమానసః
||౩౩|| జ్ఞానయోగపరమోహానీశీలాచారసమన్వితః | స్వాధ్యాయశీలోధర్మా
త్తాశాంతోదాంతిసమన్వితః ||౩౪|| ఉత్పత్తింసర్వభూతానాంప్రళయం
చయథాస్థితిం | యథావ దభిజానాతినత్యవాదీమితాశనః ||౩౫||

సమస్సర్వేషుభూతేషు లోభడంభవివజితః ||

వణాశ్రమాచారరతో పితరాగోవిమత్సరః ||౩౬|| ఆత్మానంసర్వభూ
తేషు పశ్యత్యేకత్వమాస్థితిం | అద్రోహీసర్వభూతానాం హితకృత్సత్య
సంగరః ||౩౭|| అభేదేనాత్మనానిత్యం సుఖదుఃఖవివజితః | హృత్పుం
డరీకమధ్యస్థం శంఖచక్రగదాధరం ||౩౮|| అనన్యయాజీసతతం ఇజ్యతే
పురుషోత్తమం | తమేవసర్వయజ్ఞానాం భోక్తారమజమవ్యయం ||౩౯||

సుఖంబులేదు. స్పృశాదులంగల్లు సుఖంబెల్ల దుఃఖంబునకగు-నిందుకు
పండియంబులేదు. దేహధారులు సాత్త్వికుండు, రాజసుండు, తామసుం
డని మూడుతైరంగులనుందురందు జ్ఞానసంతోష శ్రద్ధాదినమేతులై
సదాచారవంతులై శాంతులైయున్నవారలు సాత్త్వికులు-రాగద్వేషభ
యక్రోధ శోకాదులంగూడి అహంకారయుతులగువారు రాజసులు. అ
ధర్మంబులల జేయుచు మూర్ఖులై వేదనిందకులు నిరీహులై మోహాంగు
లగుచున్నవారు తామసులు-మరియు సాత్త్వికులు మోక్షమార్గాంబుగో
రుదురు. రాజసులు భోగంబులంగోరుదురు తామసులు మోహయుతులై
యేమియులేకనుందురు. సాత్త్వికుండునిషాగ్మండు, శుచిద్వైనియ
తమానసుండు, జ్ఞానయోగపరుండు, శీలాచారసమన్వితుండై మో
నియై, స్వాధ్యాయశీలుండు, దాంతుడు శాంతుండు మితాశను

యథావదభిజానాతిజ్ఞానసంశుద్ధమానసః । స్వధర్మైశ్చాస్త్రవిహితైర్భక్తిశ్రద్ధాసమన్వితః॥ ౪౦॥ సర్వదేవమయంవిష్ణుయజంతేపురుషోత్తమం । సతతంచింతయన్విష్ణుంసర్వాధారమనామయం॥ ౪౧॥ జపహోమాదిభిర్విశ్వంసయన్విశ్వంతసంయతః । ఏకఏవసోవిష్ణురనంతాత్మాజగద్గురుః॥ ౪౨॥ తన్నాయైవేతదఖిలమితిపశ్యశ్యకన్యధీః । ఇత్థంసీత్వానరకకాలంసాత్వికస్సుదృఢవ్రతః॥ ౪౩॥ సూర్యద్వారేగాదేహాంతేయాతితద్వైష్ణవంపదం । విష్ణుభక్తాయతాత్మానఃకామక్రోధవిషజితాః । యగ్ధత్వాననివరణంతేయాతితద్వైష్ణవంపదం॥ ౪౪॥ రాజసోకమఃసీతస్త్రీవగఃఫలలాలసః । అహంకారపరీతాత్మాస్వధర్మవ్యాపకస్సదా॥ ౪౫॥ యక్షగంధర్వగతాఃసింధూతప్రేతసుగౌరగాః । యజుశేసతతంరాగాన్ని

దై సర్వభూతసముండై లోభదంభంబులమాని వణికశ్రమచారంబులుగల్గి రాగాదులంబారయక సర్వభూతంబు లనేకరూపంబుననుండు పరమాత్మంగాంచుచు సకలచూతరాశియందును దయగల్గి సుఖదుఃఖంబులవిడిచి శంఖచక్రగదాధరుండయిన పురుషోత్తముని దనహృదయకమలమశ్యంబునసిడి సర్వయజ్ఞభోక్తయైన యాదవదేవుం గూర్చి యాగాదులంజేయుచు జ్ఞానపరిశుద్ధమానసుండయి భక్తిశ్రద్ధలుగల్గి స్వధర్మశాస్త్రంబుల జెప్పుచుండు ధర్మకంబులాచరింపుచు సర్వదేవరూపుండును సర్వాధారుండయిన విష్ణుదేవునిందలంచుచు నాతనింగూర్చి యజ్ఞంబుల జపహోమాదులంజేయుచు నిమకటండైయుండి దనమనంబున సనంశుతిడయినవిష్ణుదేవుండు దనమాయచే నెల్లలోకంబుల మోహింపంజేయుచున్న వాడాతం ఊకదేవరమాత్మయని నిరంతరంబుందలంచుచు దృఢబుద్ధిచే కాలంబుగడపుచు నిట్లుసాత్వికుండు దేహాంతంబున సూర్యద్వారంబుచే నియతాత్ములై కామక్రోధంబులు మానియుండు విష్ణుభక్తులేగు పరమపదంబునకుంబోవు - నాతండు మరలజన్మంబు నొందంజాలడు - రాజసుండు కమలాాలసుండయి యహంకారంబునొంది స్వకమకంబు

యతస్సుదృఢవ్రతః ॥ ౪౬ ॥ దంభాధాన్యజతేయజ్ఞైఃఖ్యాతిశీలసముత్సు
 కః । భోక్తారంసర్వయజ్ఞానాంనైవజానాతికేశవం ॥ ౪౭ ॥ స్వగాఢాధాన్య
 జతేయష్టాకరతాధాన్యవనస్యచ । నైవజానాతిరాగాంధఃకమ
 కాంశాశ్వతంఫలం ॥ ౪౮ ॥ తమాజోధనదుమాన్సీస్వాత్మసంభావనాప
 రః । యష్టాభిఃపూజితైదత్తాన్యపశుశ్చైఫలానిచ ॥ ౪౯ ॥ పితృదేవమను
 స్యాణామృషీణాంచసమర్చనే । వైషమ్యంనైవజానాతిసర్వత్రసమదర్శ
 నః ॥ ౫౦ ॥ వాసుదేవేనసర్వేషాంసామ్యంపశ్యతిదుమకతిః । అతోనవిష్టుః
 కింవైకంయజతేపురుషోత్తమం ॥ ౫౧ ॥ ఇత్థంక్రియాపరోలోకేవతమాహ
 స్తురాజనః । భూమ్యాదిమాగాతశ్చాంతేపుణ్యాలోకానవాప్నుయాత్ ॥
 ౫౨ ॥ యమలోకంచపుణ్యాంతేయాతిపాపానుసారతః । నారకింయాత
 నాంభుంక్తజాయతేచపునఃపునః ॥ ౫౩ ॥ యద్యత్పృథివ్యాముద్భూతంత
 త్తద్భవతిదుఃఖతః । తతశ్చసర్వభూతానామంతత్వముపగచ్ఛతి ॥ ౫౪ ॥
 తతఃపశుమనుష్యాద్యైఃపర్యాయేణోపభుజ్యతే । ఉపభుక్తోన్నరూపేణ
 రేతస్త్వముపగచ్ఛతి ॥ ౫౫ ॥ జాయతేవతతోగర్భేపుమాన్ప్రేక్షంండవీవ
 లంజేయుచు రాగాంధుండయి ఖ్యాతిశీలంబులంగోరి డంభాధాన్యగా
 స్వగాఢదులంగోరి మిమ్ముంగూర్చి యజ్ఞంబులంజేయుచు మీచేనివ్వబడిన
 స్వగాఢిఫలంబులనొందుచు నాత్మసంభావనాపరుండయి దుమాన్యొ
 యుండు నాతండు సర్వయజ్ఞభోక్తయు నపవగాఢప్రదుండయిన విష్టుదే
 వునెరుంగంజాలడు మరియునతండు - పితృదేవపితృమనుష్యుల వైషమ్యం
 బునపూజించక వాసుదేవునికిసమంబుగా నెల్ల దేవతలంజెప్పుచు విష్టుదే
 వుంబూజింపక క్రియాపరుండయియుండి యంతంబున భూమ్యాదిమా
 గాఢున పుణ్యలోకఫలంబులంజొంది పుణ్యాంతంబున పాపానుసారం
 బుగా యమపురంబున ననేకబాధలంబొంది మరల పశుమనుష్యులయో
 నులంబుట్టి దుఃఖసాగరంబున మునుంగుచు నెన్నందును సుఖంబునొందం
 జాలక పుణ్యపాపంబులంజేయుచు నాయాఫలంబులనుభవించుచు బుట్టుచు

మహాభ్యుదయ

వా । సర్వత్రదుర్లభంజన్తమానువ్యంజేహీనస్సురాః॥ ౫౬॥ అతస్తల్లభ
తేదేహీపుణ్యకృతాపసంక్షయే । జాతశ్చకురుతేకమపుణ్యపాపాత్మకం
పునః॥ ౫౭ ॥ తత్ఫలాన్యపభుంక్షేచతతోలోకాంతరంగతః । ఇత్థంప్రవ
తకమానేస్త్వికరాజసోదుఃఖసాగరే ॥ ౫౮ ॥ కదాచిదపిసంసారాన్ని
షక్రృతినాధిగచ్ఛతి ! తామసోమోహసంవీతోజడఃపశుసమోవృతః ।
మోక్షుకోనిరనుక్రోశశ్శృచాచారవివజితః॥ ౫౯॥ దేహత్రాణపరోమూ
ఢశ్శిశ్నోదరపరాయణః । అన్నపానాదిబోగేనకృతకృత్యమతిశ్యతః॥ ౬౦
విషయానేవసతతంప్రవదత్యతిదుమృతః । వృధాజల్పరతోనిత్యంవైది
కాంశ్చనిసిందతి ॥ ౬౧ ॥ జరామరణదుఃఖైశ్చపర్యాయేణాతిపద్యతే ।
గర్భస్థోఽభతేదుఃఖంజాయమానశ్చదుస్సహః॥ ౬౨ ॥ అంత్యకాలేమహా
క్షౌణ్డమనుభుంక్షేపునఃపునః । నతచ్ఛక్యంమయావక్తుందుఃఖముతాగ్రాతి
కాలజం॥ ౬౩॥ నిరుద్ధశ్వాసవిశ్లిష్టగాత్రసంధిస్సున్నదవ్సపుః । శుషకంఠో
ష్ఠవదనోపూణఃసేత్రోమహావ్యధః॥ ౬౪ ॥ స్తరకపుత్రకళత్రాదీంస్తద్వి
యోగాత్పుదుఃఖతః । ఏతేకథంభవిష్యంతీత్యతీవమమతాకులః॥ ౬౫ ॥
యమస్యకింకరైరుగైశ్శూలముద్గరపాణిభిః । ఘాతేతికమౌబంధేషుము

జచ్చుచునుండు నాతనికెన్నండయిన సంసారనివృత్తిగల్గించాలను-తామ
సుండు మోహసమేతుండయి జడుండయిపశుసమానుండయి శౌచాచా
రలబులవిడిచి దేహపోషణ శిశ్నోదరపరాయణుండయి అన్నపానాది
బోగంబులందృశ్తుండయి విషయాసక్తుండయి దుమృతంబున వైదికా
చారంబులనిందించుచు-బహుప్రగల్భంబులాడుచు-జరామరణాది బహు
దుఃఖంబులంబొందుచు గర్భంబున జాయమానకాలంబున నంత్యంబువ
బహుదుఃఖంబులనొందు - నాతండు మరణకాలంబుననొందు దుఃఖంబు
వచింపంజాలనెట్లనిన - నాతండు మరణకాలంబున నిరుద్ధశ్వాస సంవృ
తశరీరుండయి శుషకంఠంబుండయి చాధలచేకన్నీరిడుచు పుత్రమిత్రకళ
త్రాదులవిడిచి పోవంజాలకదుఃఖించుచు నతిభయంకరులై శూలముద్గర

హ్యమానఃపునఃపునః॥ ౬౬॥ నిధూన్వక్ పాణిపాదాంశ్చవివశఃపాశసం
 యుతః । పాశేనమహతాయుక్తోనిగచ్ఛశరీరళః॥ ౬౭॥ అంధకారేమ
 హఃఖేరశిలాకంటకసంయుతే । మాగేనిమోన్నతేదుగేకృప్యమా
 బిభ్రతస్తతః॥ ౬౮॥ త్సుశ్చిపాసాదిభిదుఃఖైఃపీడితోత్యంతదుస్సహైః ।
 సింహవ్యాఘ్రమృగవ్యాతైర్భక్ష్యమాణోభయంకరైః॥ ౬౯॥ తజ్యమా
 నోవిరూపాత్తైరూకగఽస్త్రైశ్చమకంకరైః । నేత్రేనముద్ధరిప్యంతిక్రవ్యా
 దాస్త్యదేహినః॥ ౭౦॥ యాభ్యామతిథయోగేహేత్సుధాతానప్రవీషీ
 తాః । పాటయంతిచవశేణతస్యచక్రంపథిస్థితాః॥ ౭౧॥ ప్రత్యాఖ్యా
 తాపురాయేనభిక్షువోగృహమాగతాః । నారాచైరగ్నిసంతప్తైఃక్షోధ
 యంతివిలోచనే॥ ౭౨॥ పరదారాఃపరస్వంచయాభ్యామేవాభివీషీతాః ।
 సాలావృకాశ్చదంశంతిసుతీక్ష్ణరశనాపథి॥ ౭౩॥ సోషితాఃపరద్రవ్యై
 ర్యానిగాత్రాణిదేహినః । పాదాబధ్వాన్యపాశేనకషకంఠచపథిస్థితాః॥
 ౭౪॥ యాభ్యాంవిమానితావిప్రాగురవఃపశవస్తథా । ఇత్థంమాగేబ
 హూకక్షేశానసుఘాయసుదుస్సహక॥ ౭౫॥ యమస్యనదనంగత్వాతం
 ప్రవిశ్యోభిషణం । యతఃకాకమకనిరతానాగకాయమచోదితాః॥
 ధారులైన దండధురికింకరులచే పీడింపబడుచు-కిరింబుల వాడంబుల
 విదళింపుచు పాశబద్ధుండయి శిలామయంబును కంటకయుతంబును ని
 మ్నోన్నతంబును అంధకారబంధుగంబైన మాగంబున త్సుశ్చిపాసా
 పీడితుండయి సింహవ్యాఘ్రాదిమృగంబులచే భక్షింపంబడుచు - నతిభ
 యంకరరూపులైన యమకింకరులచే ననేకవిధంబుల పీడింపంబడు -
 మేనరుండయిన పరస్త్రీల ననురాగంబునజూచు నాతనినేత్రంబుల క్ర
 వ్యాదులుపీడింతురు యెవ్వండయిన నాకలిగొని తనయింటికివచ్చినయ
 తిధుల గర్వంబుననిరాకరించు నాతనిముఖంబును వజ్రాయుధంబునంగొ
 ట్టుదురు - యేమానవుండయిన భిక్షుకులకుభిక్షుచిడకుండు నాతనినే
 త్రంబుల సగ్నితస్తంబులగు భల్లంబులంబోధుతురు - యే జనుండయిన :

౭౬॥ అనుభుం కైర్థృణై గాఢత్రైర్నిజకమాన్యనుత్తరక । నరకానిను
దుఃఖానినశక్యం గదితుంచయ॥ ౭౭॥ సర్వేభ్యోషస్సహం దక్షిణయమ
స్యముఖదర్శనం । ధేవయంతిచ శస్త్రాః క్షుద్రకహయంతి నఃస్విత్ ॥ ౭౮॥
చిత్వాచిత్వాకుతా గేణాపి పంః త్కారకదకమే ॥ ప్రక్షిపంతి సమద్రీపైషహః
జ్వాలాకులేతధా ॥ ౭౯॥ ఉత్క్షిప్యఖడ్గధారాను సాతయంతి పునఃపునః ।
బధ్వాదాస్యంతిసింహేభ్యోవ్యాఘ్రేభ్యశ్చైనిఘ్నంతాః ॥ ౮౦॥ క్షిప్యంత
తిచమూషాయాంతైలాంతదేహినంపునః । ఉచ్చాన్నిపాత్యశూలాగ్రా
నుద్ధరివ్యంతికింకరాః ॥ ౮౧॥ విశస్యంతేచశస్త్రేణాస్త్రిభిః పరికురితాః ।
దంశంతిజంతవన్సుత్కైత్సుచ్చిపానాహిదక్షిణతాః ॥ ౮౨॥ ఏవం బహువిధై
ర్దుఃఖైర్నిజకమహానిబంధనైః । శ్రాంతాః సస్త్రాన్వీక్షంత్యశ్చనగర్భం ప్ర
యాతిచ ॥ ౮౩॥ అండజం స్వేదజంవాపిజరాయజోఽపవతథా । వృదు
గాత్రోద్ధృతప్రజ్ఞోగర్భస్థోఽశక్తేతవా ॥ ౮౪॥ క్షేత్రద్గ్ధసమదూర్భతా
ద్గర్భస్థోఽభుంజతేపశుః । తమోదుఃఖేనచపశాజాయంతేయోనింకటాత్ ॥
౮౫॥ చండాలిపులకస్థోవాపిశూద్రోవాదూర్జమోహితః । క్షేప్యజగు

రద్రవ్యంబులపహరించి దేహబాహు బాహులు నాత బట్టి కట్టికొట్టు
దురు - యేమాననందయిన గురువులం బతునలనాచరింపకుండు నతని
శూలంబులం బొడుతురు- ఇట్లనేకదక్షిణంబులంబొంది యతిభయంకరం
బైన యమపురంబునకేగి యనేకయాతనలంబొందిపొంది స్వకృతకర్తం
బులందలంచుచుండు - నేనా నరకచాధులవచింపజాల నాచాధులకన్నిటి
కన్న యమదర్శనం బతిభయంకరంబుగ నుండఁ - చువడింకరులు అట్టి
పాపులంబట్టి కుతారంబులఖండించుచు నీశీలబాణంబులంబొడుచుచు త్కా
రకదకమంబులముంచుచు మహాజ్వాలాభిలంబులగు మంటలంబొల్లింపుచు-
తీర్ణధారలుగల ఖడ్గంబులపై నెత్తివేయుచు శూలాగ్రంబులంబొడుచుచు
సింహవ్యాఘ్రాదులచేభక్షింపం జేయుచుననేకవిధంబులంబడింతురు-ఇట్లతి
దుఃఖంబులంబొంది మరలభూలోకంబున ననేకయోనుల నండజస్వేదజ

రూఢాంచ మైతుకోదూషకోశుచిః॥ ౮౬॥ నాస్తీకోభిన్నమర్యాదఃపాప
కృత్వాపభన్నధీః । మూఖఃక్షుభ్ధోతిదుమాన్సీకామక్రోధవశంగతః ॥
౮౭॥ బహ్వశీకుప్తితాకారోవిరూపఃకులపాంసనః । అస్మాతభోజీనిలక
జ్జోబ్రహ్మస్వహరణేతః॥ ౮౮॥ ఏవంసీత్వావృధాజీవీవషాణిసుబహూ
నిచ । తతోలోకాంతరంగత్వాజాయతేచపునస్తథా॥ ౮౯॥ ఇత్థంసంసౌ
రచక్రేస్త్రిక్షవతమానస్యదేహినః । కల్పకోటిశతైర్వాపినిషక్పత్తిర్నక
దాచన॥ ౯౦॥ ఏవంగుణవిభేదేనవిభిన్నాదేహినస్సురాః । కమాణిచవి
భిన్నానిభిన్నాశ్చగోయస్తథా॥ ౯౧॥ సాత్వికాకీర్తితాయత్రమోక్షిధ
మపరాధాః । తేనర్చ్యేరిహంకారానిమమావీతమత్యరాః॥౯౨॥
రాజసానాంతుసర్వస్వమహంకారఉదాహృతః । తామసానాంతుభవ
తితమసాసంవృతోహిసః॥ ౯౩ ॥ సర్వానథకమూలోయమహంకారో
భిధీయతే । తేనమూఢానవిందంతిగహాణాందేహినస్సురాః ॥ ౯౪॥
అచేతనమనిత్యంచదఃఖాలయమశాశ్వతం । దేహమేవైకమాత్మానంమ

జరాయుజాదులంబుట్టి యనేక గర్భదుఃఖంబులంబొంది చండాలాదిరూ
పంబులంబుట్టి దేవద్విజగురుదూషకుండయి నాస్తీకుండయి మర్యాదులు
లేక మూఖులందుదుమాన్నియు కామక్రోధదూషితుండు బహుభక్షకుం
డువిరూపుండు కులపాంసనుండునిలకజ్జుండు స్నానాదికమరహితుండు
బ్రహ్మస్వహరియునై యనేకకాలంబుండి మరలం జచ్చుచుంబుట్టుచు సం
సారచక్రంబునం బరిభ్రమించుచుండు నాతనికి కల్పకోటులకైన నిషక్ప
త్తిగలుగదు- ఓనురులారా గుణభేదంబుల మనుజులిట్లువిభిన్నగతులై భిన్న
కమకంబులం శేయుచుందురు - సాత్వికులునిరహంకారులై మచ్చరంబు
లవిడిచి మోక్షధమపరాధులు లగుదురు - రాజసుల హంకారయుతు
లైయుందురు - తామసులు తమోవృతులైయుందురు - అహంకారంబెల్ల
యనథకంబులకు మూలంబుగానుండు - దానిచేగూడియుండువాడు దుః
ఖాలయంబై యశాశ్వితంబైనదేహంబే యాత్మంగానెంచి మూఢుండై

స్య తేష్టచదూషితః ॥ ౯౫ ॥ నగతిర్విద్యతే తేషాంకదాచిదపిముక్తిదా ।
 అతస్యాజ్యోహ్యహంకారః దుఃఖాన్నిపతితీషుకభిః ॥ ౯౬ ॥ అహంకారంప
 రిత్యజ్యస్వస్థాంతరికరణోవశీ । సమర్చయతియోఽష్టుంసయాతిపరమాం
 గతిం ॥ ౯౭ ॥ అతోయూయమహంకారంవిస్మయతమానసాః । అన
 సూయాపరాశ్చాంతాఃక్రోధలోభవివజ్జితాః ॥ ౯౮ ॥ క్రియమాణాంహ
 రేఃపూజాంవైదికీమాశ్వమేధికాం । దృష్ట్వామయాచసంతుష్టింవ్రజధ్వం
 త్రిదివాకసః ॥ ౯౯ ॥ అథోపదిష్టంవచనంనిశవ్యపితామహేనాత్మసముద్భ
 వేన । వ్యపేతదోషాస్త్రైదివాకసోపినిగతాహంకృతయోబహువుః ॥

ఇతి శ్రీహస్తీగిరిమాహాత్మ్యే అహంకారస్వరూప

కథనంనామ షష్ఠోధ్యాయః.

యుండు నాతనికెన్నటికైన మోక్షంబుగల్గదుగావున సుజనుండా య
 హంకారంబుమాని దుఃఖంబులంబూరయక స్వస్థచిత్తుండయి నిరంతంబు
 విష్ణుదేవుంబూజింపుచు దేహాంతంబున పరమపదంబునొందుగావున మీ
 రెల్ల యహంకారంబువిడిచి యనసూయాపరులై క్రోధలోభవివజ్జితులై
 నేజేయు నీయశ్వమేధయాగంబున హరిపూజంగాంచి పరితుష్టింబొందుం
 డని యిట్లువిరించి యుపదేశించినదేవతలెల్ల యహంకారంబువిడిచి వి
 గతదోషులైరి.

ఇది హస్తీగిరిమాహాత్మ్యంబునందు అహంకార

స్వరూపకథనంబైన యారవయధ్యాయము.

నారదః || తస్మాద్దేహప్రశాంతేషుమనయస్సంశితవ్రతాః | ప్రాత
స్సవనశేషంచచక్రీరేమునస్తమాః" ౧ || మాధ్యందినంచసవనంశ్చతీయ
సవనంతథా | స్తాహ్నికంధ్యానికంకమణకతఃకమా రేభిరేతతః || ౨ ||
అశ్వంబధ్వాతుయూపేతంతస్తాదాలభ్యమంత్రకః | విస్మస్యాశ్వంసుసం
స్త్యశ్యహేమామాఢకంచక్రీరేహవిః || ౩ || వపాహేమామాఢకమశ్వస్యలో
హితంసుశ్చశంకృతం | నిరుప్రాంతధాన్యానిహవీంషిసుశ్చతానిచ || ౪ ||
ఋత్విప్రయోజితస్తస్త్రిన్దవైశ్చమునిపుంగవైః | ఋగ్యజుస్సామఘో
మైశ్చనముతస్తౌమహాఘ్నిః || ౫ || సర్వేభ్యోవేదఘోషేభ్యస్సామఘోషో
మహానభూత్ | అన్వఘోషయదత్యధకం తేచబ్రహ్మాండమండలం || ౬ ||
తేనైవవేదఘోషేణసర్వేర్వరక్షఃపితాచకాః | త్రైలోక్యాన్నిగతాస్తా
నాద్వినిజగన్మస్తశస్త్రతః || ౭ || సనుష్యాణాంచసర్వేషాంపశ్యతాంత్రిది
వాకసాం | ఆసీన్తనోహరోధాతురశ్వమేధవిధిస్తదా || ౮ || తతోవసిష్ఠో
ధర్మాత్తావన్తిమధ్యేధూమకే | మంత్రేణజుహువాంచక్రేవపాంఘర

భృగుశ్రునకు నారదుండిట్లనియె:—ఋమునింద్రా నిట్లాయ మరు
లెల్ల పితామహువాక్యంబులవిని ప్రశాంతులైయుండ మునీందృలెల్ల
ప్రాతస్సవనంబును మాధ్యందినంబును అహ్నికంబును ధ్యానికంబును
మొదలగు కమణంబులూచరించి యశ్వంబును యూపంబునబంధించి దా
నివిశసనంబుగావించి మంత్రపూర్వకంబుగా హేమామంబుచేసి దానిలో
హితంబునుశ్చతంబును నిరుప్రంబునుమొదలుగాగల హవిస్సులొనరించి
ఋత్విజులెల్ల మునిగణంబులంగూడి ఋగ్యజుస్సామఘోషంబులుగావింప
నాధ్వని బ్రహ్మాండంబెల్లనిండె దానినిని త్రిలోకంబులనుండు రక్షఃపితా
చాదులు భీతింబొంది పలుచెరంగుల పలాయనంబు లొనరించె నిట్లాచ
తుర్ముఖుని యశ్వమేధమహాయజ్ఞంబు సకలదేవతలకుఋషిగణంబులకు
మనుష్యుల కానందంబొనరించె నంతవసిష్ఠమహామునింద్రుం డాయశ్వ
వహంబును హేమామంబొనరించె నలువయు సమాహితచిత్తుండయి విష్ణు

మపావనాం || ౯ || యజమానశ్చ తాంభక్త్యాపద్మయోనిస్సమాహితః ।
 తస్మైనివేదయామాసవిష్ణవేపరమాత్మనై || ౧౦ || సర్వలోకేశ్వరోదేవః
 ప్రణతాతిహారోహరిః । అనయావపయాసాక్షాద్ధురుమేశ్రీయతామి
 తి || ౧౧ || తతోగ్నిమధ్యేవరదం దధ్యౌసరసిజాసనః । అంజలింప్రయతో
 బధ్వా నిమిలితవిలోచనః || ౧౨ || మనాంసిసుప్రసన్నాని సర్వేషామభవ
 త్తదా । ప్రదక్షిణాచిజజ్జ్వాల వహ్నిరుత్తరవేదికః || ౧౩ || హవిర్భు
 జోమహానాసీ త్పావనస్సవలౌకికః । తమామోదంసమామూయ మో
 దంతిన్నదివౌకసః || ౧౪ || సుప్రసన్నమభూద్వ్యోమమానసంయోగినోయ
 తా । ప్రసన్నశ్చదేశస్సవావిధాతరిసమాహితే || ౧౫ || వహాసర్వసుఖ
 స్పర్శస్తీరకల్హారశీతలః । దివ్యగంధవహ్నావాయువిధాతరిసమాహితే ||

శ్రీవరదరాజప్రపాదుభావవశట్టః.

తతః త్రరవేద్యంతర్వన్తిమధ్యాన్తహామనే । సముద్భూతావసహసా
 నియుతాకాశమప్రభః || ౧౭ || తేజసా తేనమహతావిద్యోతితమిదంజగత్
 అంతరహాశ్చ సర్వేషాం నష్టమంశతమస్తధా || ౧౮ || తందృష్ట్వాపిస్త్రితా
 స్సర్వేష్వన్తిమధ్యాత్మముత్థితం । కిమేతదితినంభాతా స్సముత్తస్థస్సభాస
 దః || ౧౯ || అశ్రూయతమహాశబ్దో దివ్యశ్శ్రోత్రీసుఖావహః । శుద్ధభ

దేవునకు నావపంబునుసేవించి నాయగ్నిసమిపంబున నంజలిబద్ధుండై
 నిమిలితలోచనుండయి మనంబున పుండరీకాక్షుని ధ్యానించుచుండె
 నప్పుడాయగ్నిదేవుం డాయుత్తరవేదికయందు ప్రదక్షిణార్చియైవెలుం
 గ - నప్పుడెల్లవారిమనంబులు నిమలంబులయ్యె - నాకాశంబు మహా
 యోగిమనంబునీతి సుప్రసన్నంబుగానుండె-దనలువెలుంగ గంధవహుం
 డు దివ్యగంధవహుండై వీచేనంత నావహ్నిమధ్యంబున దేవీవ్యమానంబై
 నియుతప్రభాకరులభంగి యొకతేజంబుచ్చవంబయ్యె దానింగాంచి యెల్ల
 వార లిదియేమేమని విస్తయంబునొందుచుండ పరమైకాంతిగణంబులు
 ఓపుండరీకా - ఓదేవదేవా - ఓప్రణతాతిహారంజనా - ఓజనాదకనా - ఓ

క్రోధపసంపన్నైరేకాంతిభిరుదీరితః ॥౨౦॥ ప్రసీదదేవదేవేశ్రణతాతా
 చారాచ్యుత । త్వమేవగతిరస్తాకంప్రపన్నానాంజనాదన ॥౨౧॥ వా
 సుదేవనమస్తుభ్యంత్వదావేశితచేతనః । కరుణాపరిపూర్ణాభ్యాంలోచ
 నాభ్యాంవిలోకయ ॥౨౨॥ ఓతప్రోతమిదంసర్వంత్వయ్యేవపరమేశ్వర ।
 తవసౌమ్యమిదంరూపంధన్యావయముపాన్నమే ॥౨౩॥ ఇత్థంశ్రుతేథసం
 జ్ఞై దివ్యదుందుభినిస్సనః । తతోమధురగీతిశ్చకిన్నీభిరుదీరతా ॥౨౪॥
 తతః తురవేద్యంతర్వహ్నిమధ్యాన్నహద్యతి । విమానమతులందివ్యంస
 ముత్తస్తౌస్వయంమహత్ ॥౨౫॥ తన్నధ్యేవుండరీకాక్షో వరదోభక్తవత్స
 లః । ఆవిర్భూవసర్వేషాంఘాతానామభయప్రదః ॥౨౬॥ నీలజీమూ
 తసంకాశఃపూర్ణచంద్రనిభాననః । కరుణాపూర్ణదృష్టిభ్యాంవీక్షమాణ
 శ్చతుర్ముఖం ॥౨౭॥ దివ్యమాల్యాంబరధరోదివ్యగంధానులేపనః । దివ్య
 కాశేయవసనోదివ్యాభరణభూషితః ॥౨౮॥ జ్వలతిరీటకేయూరస్ఫుర
 తగణాకవతంసకః । విచిత్రహారకేయూరలసతగంధరబంధనః ॥౨౯॥
 సుకపోలోచితాసంగస్ఫురన్తకరకుండలః । ప్రహరౌత్సుల్లనయనైస్సేన్ని
 హసంపూర్ణమానసైః ॥౩౦॥ సనందనాదిభిస్సిద్ధైవీత్యమాణోముహు
 ముహుః । అనన్యమానసైనికత్యై రసురక్రౌరనాతురైః ॥౩౧॥ సం
 స్తూయమానోమునిభిదివ్యలోకనివాసిభిః । సేవ్యమానశ్చియూపాశ్చేవ్య
 వాసుదేవా మాకెల్లనీవగతివి యీలోకంబులెల్ల నీయందనణంగియున్నది
 నీ రూపంబు మాకుంజూపి కరుణాదృష్టిచే మమ్ముంజూడుమనుచు వేడు
 చుండిరంత దివ్యదుందుభిధ్వానంబు వెలుంగె కిన్నరీ గానంబులు చేలంగె
 నంత నాయుత్తరవేదీ వహ్నిమధ్యంబుననుండి నొకదివ్యంబైన విమానం
 బువెడలె - నంత దానిమధ్యంబున సకలఘాతాభయప్రదుండును నీలజీ
 మూత సంకాశదేహుండును- పూర్ణచంద్రనిభాననుండును- వుండరీకా
 త్సుండును దివ్యమాల్యాంబరధరుండును దివ్యగంధధారియు కిరీటకేయూ
 రహారాది దివ్యాభరణభూషితుండును సనకసనందనాది మునిసేవితం

కాతకుంభనిభశ్రియా ॥౩౨॥ నీలజీమాతసంకాశస్థిరవిద్యుత్ప్రకాశయా ।
 ధరణ్యావసుతన్వంగ్యాలోకధాత్యాసమన్వితః ॥౩౩॥ అతసీకుసుమశ్యా
 మ గాత్రలత్త్యామహమునే । తతోబభూవసహసా పుష్పవృష్టిసంభ్రా
 లాత్ ॥౩౪॥ దివ్యదుందుభినిఘోష స్తాశకాహశసంయుతః । తతఃత
 రవేద్యంతఃప్రభామండలమండితం ॥౩౫॥ పశ్చిమాభిముఖంవిష్టుం దదృశు
 స్తేదివాకసః । తందృష్ట్వావిస్తీతాస్సర్వేకృతాంజలిపుటాస్సురాః ॥౩౬॥
 సమాప్రాదిశ్యసంకాశేవిమానేగిరిమూఢాని । తిష్ఠంతంహవిరశ్చంతం ద
 దృశుస్తేదివాకసః ॥ ప్రణేమనమగ్నిత్యేవం వదంతోవరదంతదా । భా
 స్వంతంవేదిమధ్యస్థంవరదంతిదివాకసః ॥౩౭॥ సంభ్రాంతాస్తుష్టువుహ్యక
 ష్టాఃపశ్యంతస్తన్ముఖాంబుజం ॥౩౮॥ శేవాః ॥ ప్రసీదదేవదేవేశపురాణపు
 రుషోత్తమ । వరదంసర్వభూతానాంత్యాంప్రపన్నాస్తమాధవ ॥౩౯॥
 విశ్వేశ్వరంవిశ్వస్యజంవిశ్వరూపమనీశ్వరం । పరాత్పరతరంవిష్టుంసర్వ
 కారణకారణం ॥ ౪౦ ॥ నిర్గుణంనిమణలంశాంతంనిరవద్యంనిరంజనంని
 మగ్నంనిష్కాయంశుద్ధం నిరపేక్షంనిరామయం ॥౪౧॥ నీరనిష్టమనాధా

దునునైకనికాంగియై వెలుంగు లక్ష్మీదేవియు విద్యున్నిభయగుధరణీయుసే
 వింప సకలలోకంబులవారెల్ల జయజయశబ్దంబులు జేయుచుండ వరదుండు
 కరుణాదృష్టిచే నావతుమణుంజూచుచు పశ్చిమాభిముఖంబుగా నాహ
 విస్సునుభుజీపుచు నావిశ్భవింప - నాతనింగాంచి యమరులెల్లవిస్తీతులై
 కృతాంజలులై పరమసమ్మదంబున నివ్వధంబునబొగడిరి - వోదేవదేవా -
 వోపురాణపురుషోత్తమా నీవువిశ్వేశ్వరుండు విశ్వనిమాణకారివి విశ్వ
 పాలకుండవు పరాత్పరుండవు సర్వకారణుండవు నిగుణుండవు నిమణ
 లుండవు శాంతుండవు నిరపేక్షుండవు నిరామయుండవు సర్వభోకాధా
 రుండ వనంతుండ వాదిమధ్యాంతగహితుండవు నీయం దీలోకంబులెల్ల
 బుట్టువృద్ధిబొందునణంగు నీమహిమలుగొనియాడ మాకుందరంబే - మేమ
 నన్యశరణ్యులమై మీమరుంగుజేరితిమి ప్రపన్నులమగు మమ్ముం గావుము

రం లోకాధారంధరాధరం | అంత్యమక్షయంవిష్ణుంత్యాంప్రపన్నాస్తన్ని
మాధవ || ౪౨ || అనన్యశరణంసాధంమత్వావ్యాకులచేసనః | త్వామేవశ
రణంప్రాప్తాకృతౌస్తాన్మధుసూదన || ౪౩ || త్వత్తోజాతమిదంసర్వంత్య
య్యేనస్థితమచ్యుత | తయ్యేవలయమభ్యేతిత్వమేవసకలంజగత్ || ౪౪ || త్వ
మవ్యయఃపరశ్శాస్త్రాపరమాణువివర్జితః | ఈశానస్సర్వభూతానాం పు
రుషఃపరమోవ్యయః || ౪౫ || తవమూర్త్యావనిర్వాతేనియంతేవాదికల్పనా |
త్వమేవకారణంబ్రహ్మేశాశ్వతంచామరేశ్వర || ౪౬ || పరమాధాంనజా
నంతిత్యామజ్ఞానవిమోహితాః | త్వమేవచింత్యసేనిత్యంప్రథస్తాశేషకి
ల్చిప్తైః || ౪౭ || శవలీలైవసకలంజగత్స్థావరజంగమం | నామరూపవిక
ల్పాధ్యంనచాస్తిపరమార్థతః || ౪౮ || త్రాతాభోక్తాతథాజ్ఞాతాజ్ఞానంజ్ఞే
యమనామయం | అవికల్పంవికల్పాధ్యంత్యమేవాఖిలమవ్యయం || ౪౯ || అ
నాదినిధనావేదాశ్శాస్త్రాణీవివిధానిచ | ఇతిహాసాఃపురాణానిత్వమేవస్తు
గుహ్యోత్తమ || ౫౦ || ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతం విశ్వంవిశ్వేశ్వరావ్యయ |
త్వయైవవిధ్యతస్తస్తాస్తవ్యత్సమోనాస్తికశ్చన || ౫౧ || త్వమాదిరంతోమ
ధ్యంవజగతోన్యజనాదకాన | త్వయిసర్వమిదంప్రోతంసూత్రేమణిగణా

వోమహాత్మా పరమాణుస్వరూపుండవు - నిత్యుండవు పరాత్పరుండవయి
లోకకారణుండవైననీమాయచే పరమాధాంబెరుంగంజాలక నెల్లవా
రును అజ్ఞానమోహితులైముందురు - మహాయోగులు సమస్తపాపంబుల
నాశనంబుజేసి నిన్నుంగోరుచుందురు - నీమాయచే స్థావరజంగమరూ
పంబైన నీలోకంబెల్ల నామరూపంబులంబొందు - పరమాధాంబు విచార
రంబుజేసిన నెవ్వయునులేదు - కలకాయ భోక్తయు జ్ఞానంబును జ్ఞేయం
బును వేదంబులు శాస్త్రంబులు సకలపురాణంబులు ఇతిహాసాదులుమొ
దలై వెల్లనీవస్తంబంబుమొదలు బ్రహ్మపర్యంతం బీలోకంబెల్ల నీవధరి
యించివున్నవాడవు నీకునమానుం డెవ్వడునులేదు యీలోకంబులకెల్ల
నాదియు మధ్యంబునంతంబును నీవసూత్రంబునంగూర్చిన మణిగణంబు

ఇవ ॥ ౫౨ ॥ తారితాస్త్రస్వయంనాథబ్రహ్మణాపరమేష్ఠినా । అఘామి
 ర్యోగిచింతానాంయస్త్రమస్తాభిరీక్షితః ॥ ౫౩ ॥ అపామహానుభావోయ
 మజ్జయోనిఃపితామహః । త్వమాగతోసియద్ధస్తైహవిగ్రహాణఃత్పరః ॥
 యజ్ఞదానతపోపామధ్యానాధ్యయనకమఃభిః । దుర్లభందశశనంయ
 స్యసత్వమస్తాభిరీక్షితః ॥ ౫౪ ॥ ప్రసీదపుండరీకాక్షప్రసీదపురుషోత్తమ ।
 ప్రసీదదేవదేవేశరత్నాస్తాశరణాగతా ॥ ౫౫ ॥ నారదః ॥ ఏవంసం
 స్తుత్యవిబుధా వైకుంఠంపురతఃస్థితం । తత్పాథాంభారుహద్వంద్వశర
 ణంసంప్రపేదిరే ॥ ౫౬ ॥ ఇత్థమాదాకృతయుగేజంబూద్వీపేతుదక్షిణేభా
 గేభారతవషేతుక్షేత్రేసత్యవ్రతాఖ్యకే ॥ ౫౭ ॥ చైత్రమాసిసీతేపక్షేచ
 తుదశశ్యాంతధామనే । శోభనేహస్తనక్షత్రేరవివారసమన్వితే ॥ ౫౮ ॥
 వపాపామపేప్రవృత్తేతుప్రాతస్సవనకాలికే ధాతురుత్తరవేద్యంతః
 ప్రాదురాసీజ్ఞనాదనః ॥ ౫౯ ॥ అథసురమనుజాదయస్తగానీంవరదముదీ
 లట్ల నీలోకంబులెల్ల నీయందసున్నయవి - యీమహానుభావుండైన నలవ
 చే యోగిజనంబులకైన నగమ్యుండవగు నిన్నుంగాంచి కృతార్థులమై
 తిమి - యీపితామహుండు తనహస్తంబుననిచ్చిన హవిస్సును నాదరంబు
 నంగ్రహించితి వీతనిభాగ్యం బింతయనివచింపంజాలము యజ్ఞతపోదా
 నాధ్యయనాదికమంబులనైన నిన్నుంజూడనలవిగా దట్టిసీవు మాకుదర్శ
 నంబిచ్చితివి ఓవుండరీకాక్షా - ఓదేవదేవా శరణాగతులమగు మంముం
 గావవేయని దేవతలెల్ల యావరదుండైన విష్ణుదేవుంగాంచి యాతని పా
 దకమలంబులకెరంగి శరణంబునొంది రిట్లు కృతయుగాదియందు జంబూ
 ద్వీపంబున దక్షిణభాగంబున భారతవషణంబున సత్యవ్రతమహాక్షేత్రం
 బునందు చైత్రమాస శుక్లపక్షంబున రవివార హస్తానక్షత్రయుక్తవతు
 దశశినాడు బ్రహ్మదేవుండుగావించిన యశ్వమేధ ప్రాతస్సవనకాలం
 బున సుత్తరవేదియందు వపాపామంబున విష్ణుదేవుండువరదుండయి
 యావిర్భవించివదేవతులు ఋషులును మనుజులుమొదలగువారెల యావే

త్యవిమానవేదిమధ్యే । రజనికరమివోదయాద్రిశ్యంగై కుముదవనానియ
ధాయయఃప్రమోదం ॥ ౬౧ ॥

ఇతి బ్రహ్మేశ్వరరాజే భృగు నారదసంవాదే హస్తీగిరి మాహాత్మ్యే
భగవత్ప్రదుభావోనామ సప్తమోధ్యాయః ॥

నారదః ॥ తతఃప్రదీప్తానలవేదిమధ్యగంనిజప్రభామండలమండితంహ
రిం । సునిమకలంనిమకలచి త్తగోచరం దదశన్సంతుష్టమనాశ్చతుముక
ఖః ॥ ౧ ॥ నిశాచరాకక్షప్రభశంఖచక్రిణంజ్వలత్సహస్రాంశుసమానశేఖ
రం । సముజ్జ్వలద్రత్నకీరీటకుండలంసు రేంద్రచాపప్రతిమభృవంవిభుం॥౨
మహేంద్రసీలాభలలాటశిఖ్చలప్రదీప్తసంపత్తిలకోజ్వలాననం ! ఉదార
సౌభాగ్యసితావతంసకంలలాటలోలాలకరాజితాకృతిం ॥ ౩ ॥ సముల్లస

దిమధ్యంబున విమానస్థితుండైన వరదుంగాంచి వుదయించుచంద్రుం
గాంచి రంజిల్లు కుముదవనంబు లట్ల పరమసంమదంబునందేలిరి.

ఇది బ్రహ్మేశ్వరరాణంబున హస్తీగిరిమాహాత్మ్యంబున
భృగునారద సంవాదంబునందు భగవత్ప్రదుర్భావ రూ
పంబైవెలుంగు సప్తమంబైనయధ్యాయము.....*

నారదుండుభృగువునకిట్లనియె:—ఓమునీంద్రా-ఇట్లు యజ్ఞవేదియందు
ప్రదీప్తానలమధ్యంబున నావిర్భవించి కోటిసూర్యకాంతులుగల్గి నిమక
లుండై చిత్తగోచరుండై సూర్యచంద్రులంబోలు శంఖచక్రగదాధారియు
ప్రకాశించెడు కీరీటధారియువై యింద్రచాపంబురీతిప్రకాశించు భూ
యగంబులుగల్గి మహేంద్రసీలసదృశంబయిన లలాటంబునం బ్రదీపిత
తిలకధారుండై ఉదారసితావతంసకుండై లలాటవంచలాలకవిభాసమా

తాం చనబాహుబంధనం సముల్లసతాం చననూపురద్వయం । కుశేశ
యావేశితపాదపంకజం విభక్తగుల్ఫుంత్రసురస్థిశేస్థితం ॥ ౪ ॥ అవిక్షణ
మకం సశగూఢజానుకంక్రమానువృత్తోరుయుగోచితాంబరం । ప్రసన్నవ
క్త్రస్త్రితశోభితాధరం విశాలలోలాంబుజలోచనద్వయం ॥ ౫ ॥ ఉదారసౌ
భాగ్యకపాలమండలం సునాసికాకల్పలతం మహాభుజం । తతస్తముద్వీత్య
పురస్తతం హరిం వితానవేద్యామతసీసమప్రభం ॥ ౬ ॥ సతల్క్షణోత్థూత
సుఖాణావాల్లుతో యయాత దాకృత్యవివేకమూఢతాం । ఉపావిశత్తాన
ముపాగతః త్షణంజగౌనన తాక్రమతానకంపునః ॥ ౭ ॥ రుద్రాధభూయ
స్తముదైక్షతక్షణంతతః పరం క్షేళనతత్పరోభవత్ । ప్రదక్షిణంప్రేత
థాప్రదక్షిణంప్రయాతిరుద్రంపునరేతిసన్నిధిం ॥ ౮ ॥ అజిహ్రుదాస్వాదయ
దబ్బలోచనం వవషకప్రస్పాణేన నాదవిహ్వలః । కరేణపన్నశకమమాజ్ఞ
తద్వపుఃప్రియేణ గాఢం పరిషస్వ శేషక్షణం ॥ ౯ ॥ పునఃపరిక్రమ్య నామపాద
యోః బహుప్రధాపప్రవణోభవత్ త్షణం । ఇతిప్రహషాద్వివశశ్చతుర్ముఖ
శ్చకారచేష్టావివిధాః స్తదగ్రతః ॥ ౧౦ ॥ తతస్సమాధాయ మనఃప్రసన్నధీ

సుండై కాంచనబాహుబంధనుండై కాంచనమయ నూపురద్వయధారియై
పంకజంబులంబోలు పాదంబులుగల్గి విభక్తగుల్ఫుండై స్త్రీతవక్త్రీశోభ
తాధరుండై పంకజవిశాలలోచనుండై ఉదారసౌభాగ్యకపాలంబులుగల్గి -
సునాసికాధరుండై మహాభుండై సగ్వాంగసుందరుండై యతసీపుష్పన
మానభాసురశరీరుండైయున్న హరింగాంచి చతుర్ముఖుం డానందాం
బుధిందేలి కృత్యాకృత్యంబు లెరుంగంజాలక కొంతప్రాప్తుండి మరలలేచి
నతఃనంబుగావింపుచునుండ రుద్రుండై తెచ్చియావరదుం గాంచి యా
నందకందశితహృదయుండై యతిశయంగా క్షేళనంబుగావింపుచుండే
సలువయు నాచంద్రశేఖరుతో గూడి విష్ణుదేవునకు ప్రదక్షిణంబుగా
వందనంబు జేసి పుష్పంబులపై జల్లుచు కరంబులశరీరం
జెల్ల నిపురుచు - ప్రియంబున గాఢాంగనంబుచేసి - మూఢాకాఘ్రాణం

జగద్గురుం ప్రేత్యపునశ్చతుముఖః । ప్రణమ్యబద్ధాంజలిరానతాననః
 ప్రచక్రమేస్తోతుమనుక్రమాద్ధరిం ॥౧౧॥ బ్రహ్మ ॥ ప్రసీదదేవప్రణతాఢి
 నాశనప్రభావితోహంభవతావ్యయాత్మనా । అగోచరస్సవమనోగిరా
 మపిత్వమేవమద్భుష్టిపథం తోసియత్ ॥ ౧౨ ॥ అనాదిమధ్యాంతమజంప
 రంపదంనిరంజనంసిగుణమక్షయంశివం । తదవ్యయజ్యోతిరచింత్య
 మక్షరంత్యమేవవిజ్ఞానమయంజనాదన ॥ ౧౩॥ అణోరణియ్యాంసమనం
 తమవ్యయంమహంతమవ్యక్తమనీశమీశ్వరం । పరాత్పరంకారణకార
 ణంహరింనిరాశయంత్యాంప్రపదంతిసూరయః ॥ ౧౪॥ యథాగ్నితప్తాః
 పయసస్సులింగకాశసూక్ష్మోన్యేపరితఃస్ఫురంతిహి । తద్దేవజీవాశ్చ
 భవత్సకాశతోపనిగతాస్సత్వరజస్తమోవృతాః ॥ ౧౫॥ యజ్ఞాంతకృద్య
 జ్జపతిహుతాశనోహవిర్విధిఃకర్తృఫలానికమణాం । వికారిహీనో
 జగదేకకారణస్త్యమేవవిజ్ఞానమయంగుణాధికం ॥ ౧౬ ॥ అసచ్ఛసచ్ఛా
 న్యమపారమక్షయంనిరస్తదుఃఖంచవిశోకమన్వహం । అసూక్ష్మవస్థూల

బుగావించి ప్రదక్షిణంబుజేసి పాదంబులమెబడి మరియు న సేకవిధదేవు
 లుగావించి బద్ధాంజలియై ప్రసన్నమాననుండై యివిధంబునంబొగడె-
 వోదేవదేవా - వోప్రణతాఢిభంజనా - మనోవాగగోచరుండవగు నీవు
 నాదృష్టిగోచరుండవైతివిగాన నేగృతాధుండవైనైతి - నీవాదిమధ్యాంత
 రహితుండ వజుండవు పరమపదస్వరూపుండవ త్తురుండవు శివుండవుసిర్గు
 ణుండవు పరంజ్యోతి వాత్మజ్ఞానమయుండవు అణరూపుండవు మహాత్స్వ
 రూపివి పరాత్పరుండవు కారణకారణుండవు నిరాశయుండవు అగ్నిత
 ప్తంబులగు పయఃస్ఫులింగంబు లంతటంబ్రకాశించునట్లు జీవలోకంబు
 లెల్ల రజస్సత్వ తమోగుణసహితంబులై నీయందులీనంబులై ప్రకాశిం
 చుచున్నయవి - యజ్ఞపతివి - యజ్ఞబోక్తవు - యజ్ఞఫలదుండవు - నీవ లో
 కంబులకెల్ల కారణభూతుండవు - నీవ జ్ఞానస్వరూపుండును గుణాధికుం
 డును సదసత్స్వరూపుండును నిరస్తదుఃఖుండును స్థూలసూక్ష్మరూపుండును

మదీఘమవ్యయం నిరాశ్రయం త్వాం వదంసమాశ్రయే || ౧౭ || మేఘా
జ్ఞి తాన్యద్రిగుహంతరేషు యథాసముద్రం సలిలానియాంతి । తద్దైవసర్వ
ప్రహు తానియానివిశంతి తాన్యేవభవంతమీశం || ౧౮ || త్వన్తాయయావి
శ్వమిదం విమూఢం న చైవ జానాతి నిజస్వరూపం । త్వయ్యేవ జాతం త్వయి
వృద్ధి మేతి త్వయ్యేవ విశ్వేశలయం ప్రయాతి || ౧౯ || స్థూలం సూక్ష్మం పార
మపారభూతం త్వయ్యేవ విజ్ఞానమయంచ ధామ । పరాపరేశం నిహితం
గుహాయాం నిరత్యయం నిష్కళమామనంతి || ౨౦ || త్వమీశ్వరస్సర్వగురు
గణరీయాన్నతిర్యగూర్ధ్వంచ తథాశ్యధస్తాత్ । నచ త్సుషాపశ్యతి కశ్చన
త్వాం హృది స్థితం పృథ్విమచింత్యరూపం || ౨౧ || యదవ్యయం సాంఖ్యవిదో
వదంతి సునిమలం కేవలమప్రమేయం । వికారహీనం ప్రకృతేః పరంచ త్వ
మేవ విశ్వేశ్వరవిశ్వరూపం || ౨౨ || అదృశ్యమగ్రాహ్యమగోత్రమవ్యయం మ
హత్సు సూక్ష్మం త్వమనంతమిద్యం । పరాత్పరం నిత్యమజం శివంచ తవప్ర
భావో భవనాతిరిక్తః || ౨౩ || సురామనుష్యాః పశవశ్చ వృక్షాస్తపరీస్తపా

నై ప్రకాశించుచుండు వట్టి నిన్నునే నాశ్రయించెద - మేఘంబు లద్రీగు
హంతరాశంబుల వహించిన జలంబులు సముద్రంబు జేరినట్లు నెచ్చటహు
లంబుగావించిన నిన్నుం జేరు - నీమాయచే నీలోకంబులెల్లబుట్టు - వృద్ధి
నొందునణంగు - యీలోకంబులకెల్ల నీశ్వరుండవు - గురువు నీవనీవంత
ట వ్యాపించియుండువు - హృత్పుండరీకమధ్యస్థుండవగు నిన్నెట్లు నేత్రం
బులంజూడనగు - అచింత్యరూపుండ వవ్యయుండవు - నిమలండ్ల ప్ర
మేయుండవు - వికారహీనుండవు - ప్రకృతికింబరుండవు - విశ్వరూపుండ
వదృశ్యుండవు - అగ్రాహ్యుండవు - అగోత్రుండవు - పరాత్పరుండవు -
అజుండవు - శివుండవై ప్రకాశించుచుండువు - నీప్రభావంబు భువనాతిరి
క్తంబు నీరూపంబు సాంఖ్యయోగులెరుంగంజాలుదు రితరులకెరుంగం
దరంబుగాదు సురాసురులు- మనుజులు - సర్పంబులు- కైటంబులు- నదు
లు- సముద్రంబులు- పితృచ యక్షరక్షోగణంబులు- తారకంబులు- సుర

జ్వేలసరిత్సముద్రాః । పిశాచ చుత్తాగ్రహతారకాశ్చరత్నాంసిఘాతాని
సురద్రుమాశ్చ ॥ ౨౪ ॥ పయోముచోమేఘవరాశ్చవిద్యున్నభోమరుద్వహ్ని
జలానిదృఢీ । ఏతానిసర్వాణిహరేత్వదీయసంకల్పమాత్రేణసముద్భవం
తి ॥ ౨౫ ॥ సురేశవైశ్వానరకాలరక్షోజలేశవాయూత్తరదిక్పతీశాః । దిశా
గజాశ్చేషకులాచలాశ్చతవైవరూపాణినచత్వదన్యై ॥ ౨౬ ॥ బహూనిదుః
ఖానిసురేశజన్మజరామయోతాగ్రంథిసముద్భవాని । అతీత్యనిర్వాణమపా
వుకామాస్తావమేవధీరాశ్చరణంప్రయాంతి ॥ ౨౭ ॥ అనేకజన్మాజితపా
పరాశేర్మజాతుచిత్రంత్యయిసన్నిధతే । వికృత్యమాణంవిషయైరసం
త్రైఃచరత్యజస్రంపరమప్రహృష్టం ॥ ౨౮ ॥ నిరుద్ధనిశ్వాసకఘాదియోగా
త్పృదుష్ప్రధమస్త్యమనీశయోగైః । తథాపికారుణ్యతయైవనాథచిరా
యమేదృష్టిపథంగతోసి ॥ ౨౯ ॥ యాన్యైవకమాణికరోతిజంతుస్తాన్యేవ
పాపానిభవంతితన్యై । ననిషిక్రియఃకశ్చిదిహస్త్రీలోకేనత్వంకథంపశ్యతి
లోకనాథ ॥ ౩౦ ॥ మహాణవేదఃఖమహాజలైఃఖభయాతిశోకాభినివేశ
పూజేః । ప్రియాసుహృత్ప్రేమరసాతిగాఢేనిమగ్నమభ్యుద్ధరమామనంత ॥
౩౧ ॥ క్షేత్రాణిమిత్రాణిధవానినాథపుత్రాశ్చదారాఃపశవోగృహాణి ।

ద్రుమంబులు- మేఘంబులు- భూమియు- వాయువు- జలంబులు- అష్టదిక్ప
తులు- దిగ్గజంబులు- కులాచలంబులుమొదలగు సర్వంబునునీరూపంబు -
నీసంకల్పమాత్రంబునంబుట్టు-నణంగు. జన్మజరాదిదుఃఖంబుల నెల్లమాని-
నిర్వాణంబుగోరువారు నిన్నుశరణంబుజొత్తురు - అనేకజన్మంబుల నేజేసి
నపాపపుంజంబులచే- నొకప్పుడైన- నాచిత్రంబు నీయందుదగలదు- నిరు
ద్ధనిశ్వాసకఘాది సంయోగాదుల నిన్నెరుగనశక్యంబైనను - నాయందు
దయచే- ననేకదినంబులకు- నాదృష్టిగోచరుండవైతివి- జనుంజాచరించు
కమంబులెల్ల - పాపంబులకు- కారణంబులగు - మహాదుఃఖజలంబులు
గల్గి- భయశోకాభిపూర్ణంబై - ప్రియాప్రియరసాతిగాఢంబైన- సం
సారసముద్రంబున- మునుంగు నన్నుద్ధరించుము- క్షేత్రమిత్రధనంబులు-

త్వత్పాదపద్మప్రవణాత్త్వత్తేభావంతినర్వప్రతికూలరూపాః ॥ ౩౨ ॥
 అజ్ఞానమోహంధతమోభిభూతా నత్వాంప్రపశ్యంతినదాహృదిష్టం ।
 పునఃపునఃజన్మజరాభయేషుసుఖేషుదుఃఖేషుపరిపువంతి ॥ ౩౩ ॥ భవాభి
 మధ్యేవినిమజ్జతాంతుపరాగతిదేహభృతాంత్యమేవ । పితాచమాతాచ
 సుహృచ్చబంధుస్త్యమేవసర్వంమమదేవదేవ ॥ ౩౪ ॥ భక్తింప్రసీదభగవం
 స్త్వయినిమేలాం మేనిత్యంత్యదీయపదపద్మనిమేవణాంచత్వద్దర్శనైకర
 నతాంచదృశోరజస్రంత్యన్నామకీర్తనపటుత్వమనంతవాచాం ॥ ౩౫ ॥
 మాయావిమోహితమతిభేగవన్నజానే కృత్యంకృతంచకరుణాంచహి
 తాహితేచత్వత్పాదపద్మకరుణాపహృతాత్త్వమోహస్తావమాత్మనోగతిమ
 హంశరణంగతోస్తి ॥ ౩౬ ॥ పాపానిపూర్వచరితానిబహూనియానిశక్యం
 నతానిగదితుంయుగకోటిభిషే । వేత్థత్వమేవనకలంజగదంతరాత్మన్
 తస్తాత్త్వదంఘ్రియుగశంశరణంగతోస్తి ॥ ౩౭ ॥ త్వన్నాభీరుహపుండరీక
 జనితస్సర్గాదికాలేహ్యహం త్వాంస్తోతుంకిథమీశ్వరోస్తిజగతః పూ
 ర్వంపరంకారణం । తేజోవీర్యబలావబోధజలధింజ్యోతిఃపరస్తాత్పరం

పుత్రదారపశుగృహంబులెల్ల నీపాదభక్తిభరితుండగు వానికింబ్రతికూ
 లంబులగు - అజ్ఞానమోహంధతమోదూషితులగు వారునిన్నెరుంగంజా
 లరు- జన్మజరాభయదుఃఖాదుల మునుంగువారికింగతివీవ- నాకుండల్లిచి-
 దండ్రేవి- బంధుండవు - సర్వంబునునీవ- నాకునిరంతరంబు నీపాదకమ
 లంబులయందు నిశ్చయంబై భక్తిని నీదర్శనంబుచేయుదృష్టిని - నీనామం
 బులకీర్తికంపంజాలు వాక్పటుత్వంబునిచ్చి- రక్షింపుము. నేమాయామో
 హితుండనై- కృత్యాకృత్యంబుల - హితాహితంబుల- నెరుంగంజాలకు
 న్నవాడ. నీపాదపద్మదర్శనంబున - విగతమోహంబునై- నిన్నుశరణం
 బుజొచ్చితి. నాకునీవగతివి- నేననేకజన్మంబుల- జేసినపాపంబులెక్కిం
 పంజాల. దానినెల్ల నీవయెరుంగుదువు. నేపూర్వంబున - నీనాభిక్తమ
 లంబుట్టినవాడ - నిన్నుంగొనియాడ నాదరంబుగాదు. తేజోవీర్యబలాభి

త్వామేవంశరణంగతోస్తి కృపయాసంరక్షమాంకేవలం॥ ౩౮॥ నారదః॥
 ఇత్యుక్త్వా శిరసాపపాతసహసాతత్పాదపద్మద్వయే ప్రీతఃపూజామనో
 రధంచపురుషంధ్యాయస్పరోవస్థితం । వైకుంఠంవరదంవరేణ్యమనఘం
 భక్తప్రియంపద్మభూ ర్నిర్ద్వోపనిరసిప్తమచ్యుతమజంసీలాభ్రపింఛప్రభం॥

ఇతి బ్రాహ్మ్యపురాణే హ స్త్రీగిరిమాహాత్మ్యే బ్రహ్మస్తోత్రంనామ
 అష్టమోధ్యాయః.

నారదః ॥ తతఃప్రసన్నోభగవాన్సుండరీకాయతేక్షణః । క్షత్తగంభీ
 రసింఘావమువాచసచతుర్ముఖం ॥ ౧ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ ప్రసన్నోస్త్రిన
 ముత్తిప్తస్తోత్రేణచతురానన । దర్శితమయితేభక్తిరంజనాత్యంతదుర్ల
 భా॥ ౨॥ మత్కృతేసుచిరంకాలంత్వయాతప్తంమహాత్తపః । అతస్సంద
 ర్శితంరూపంతుభ్యమేతన్తమావ్యయం ॥ ౩ ॥ యజిష్టోహంత్వయాక్షేత్రే

కుండవై - పరంజ్యోతివైన - నిస్సుశరణంబుజొచ్చితి. ననుం గృపం గావు
 మని - యివ్వితంబున - పరిపూర్ణమనోరధుండై - పురోవతియై - నిదో
 పియు భక్తసులభుండు - అనఘుండును - అచ్యుతుండును - అజుండును -
 వరేణ్యుండు - వరదుండైనవిష్ణుదేవుని పాదపద్మంబులపైబడి చతుర్ముఖ
 ఘండు వేడుచుండె.

ఇది బ్రాహ్మ్యపురాణంబునందు - హ స్త్రీగిరిమాహాత్మ్యంబున -
 బ్రహ్మస్తోత్రరూపంబైన - యష్టమంబైనయధ్యాయము.

నారదుండు భృగువునకిట్లనియె:-నంత - నలవకు - విష్ణుదేవుండు -
 ప్రసన్నుండై - మేఘగంభీరవంబుగా నిట్లనియె. ఓచతుర్ముఖా - లేలెమ్ము -
 బహుకాలంబునుంచి - నీహనర్చినతపంబునకు - హయమేధయజ్ఞంబునకు -
 నిశక్తికి - నిపుడేసినస్తోత్రంబునకుమెచ్చి - ప్రసన్నుండవై - నారూపంబుజూ

హయమేధేనభక్తితః | తతఃప్రసన్నేనమయాదర్శితంరూపమద్భుతం || ౪ ||
 మమసౌమ్యమిదంరూపంశంఖచక్రగదాధరం | నదేవానచగంధర్వానవ
 పశ్యంతియోగినః || ౫ || యజ్ఞదానతపోహేహేమామైర్నిద్యశోహంకదా
 చన | అనన్యయైవభక్త్యామాంపశ్యంతిబ్రహ్మవాదినః || ౬ || అనన్యాంమ
 యితేభక్తింజానామికమలోద్భవ | అతఃప్రియతమంవిధిత్యయాదత్తంహ
 విమళమ్ || ౭ || ఆగతోహ్యహమత్రైవయదథేవ్యక్తవిగ్రహః | నకేవ
 లంచతుర్వక్త్రితపప్రియచికిషయా || ౮ || యదేతద్భవతాదృష్టంవిమా
 నందివ్యముత్తమం | పుణ్యకోటితివిఖ్యాతంసర్వపాపవిनाశనం || ౯ ||
 అన్యసందర్శనంబ్రహ్మకదులభంయోగినామపి | మత్ప్రసాదాదిదంల
 భంభవతాశుద్ధచేతసా || ౧౦ || పుణ్యకోటివిమానాంతర్యేమాండ్రక్ష్యంతి
 జంతవః | బ్రహ్మహత్యాదికైఃపాపైఃకమచ్యంతేనాత్రసంశయః || ౧౧ ||
 హితాయసర్వభూతానామావిభూతమిదంమహత్ | విమానందివ్యమ
 తులంపుణ్యకోటితివిశ్రుతం || ౧౨ || అత్రాహంహయమేధేనతోషితోభక్తి
 తస్త్యయా | అతోవిమానమధ్యేస్తికదృష్టవానసిమాంస్వయం || ౧౩ ||
 వైదికీభిఃక్రియాభిమాంయజంతేత్రదృఢవ్రతాః | నచతత్సదృశాస్సంతి

పీతి - యారూపంబును సకలదేవతలు - మహాయోగులు - యజ్ఞదానతపో
 హేమామాదులం గావించినవారైన-జూడంజాలరు. అనన్యంజైన నాయం
 దలి - భక్తిగల్గిన - బ్రంహవాదు లీరూపం జూడందగుదురు. నీకనన్యం
 జైనభక్తి - నాయందుగలదుగాన - నీకుంబ్రీతుండనై నీవొనర్చినహవిస్సు
 భుజింప. వ్యక్తరూపంబునొంది- యేతెంచితి. యాదివ్యవిమానంబు- పు
 ణ్యకోటియను- నామంబునంబరగు- దీక్షింజూడ- మహాయోగులకైన నల
 విగాదు. సకలపాపంబుల నాశనంబుజేయు - నీకుమెచ్చి- యీవిమానం
 బుహుపీతి. యీవిమానమధ్యంబున నుండు- ననుం గాంచువారు- బ్రంహ
 హత్యాదిపాపంబులం బాయుదురు. యిచ్చటననుం గూర్చి యజ్ఞాదులూ
 నర్చినవారికిం బ్రీతుండనగుదు. నీకుదుల్కండైన-నాభక్తుండెవ్వడులేదు.

మమప్రియచికిషకయా॥ ౧౮ | వరంవృణీష్యభద్రం తేవాంభితంయస్త్య
యానఘతదేవతవదాస్యామిధృవంనాస్త్యత్రసంశయః॥ ౧౯॥ నారదః॥
తస్యతద్వచనంశ్రుత్వావిష్టోరమితతేజసః ! ప్రణీపత్యాంజలింబధ్వాత
మాహాచతురాననః॥ ౧౬॥ బ్రహ్మ॥ పరిపూణకంమయాలబ్ధంవాంభితం
త్వత్ప్రసాదతః | సచాన్యంనాథమేలబ్ధమేతస్మాదేవదర్శనాత్॥ ౧౭॥
ఇదంహిపరమంరూపంతవదివ్యంసురేశ్వర | ప్రాధికంసుచిరంకాలం
అబ్ధమేతన్నయాధునా॥ ౧౮॥ ఇదంహిప్రాధ్యకతేనిత్యంయోగిభిఃజితేం
ద్రియైః | అనాయాసేనతేలబ్ధంత్వత్ప్రసాదాన్నయాధునా॥ ౧౯॥
త్వద్రూపంద్రష్టుమృషయోమునయస్సంశితవ్రతాః | బ్రహ్మచరంచరంత్య
స్యేసర్వభూతహితేరతాః॥ ౨౦॥ త్వాంద్రష్టుకామామునయోచరంతిప
రమంతపః | ద్రష్టుకామామహాయజ్ఞైస్తాన్వాయజంతేచయజ్వనః॥ ౨౧॥
ప్రాణాయామాప్రకుర్వంతినిరాహారాద్విజోత్తమాః | తీర్థాకనిచనిష్ఠే
వంతేత్వద్దర్శనసముత్సుకాః॥ ౨౨॥ గంధపుష్పాదిభిర్నిత్యంయజంతే
త్వాందృథవ్రతాః | పుత్రమిత్రకళితేషునిస్సృహయోగినస్సదా॥ ౨౩॥

నీవుగోరినవరంబులెల్ల నిచ్చెద - వేడుము. నిందుకు సందియంబులేదని -
ప్రీతుండై- పలుకుచున్న- విష్ణుదేవుండాంచి - నలువ - ప్రణతుండైయిట్ల
నియె. ఓదేవదేవా- నీప్రసాదంబున- నాకన్నియు- పరిపూణకంబులై -
యున్నవి. నీదర్శనంబుకన్న- గోరందగిన నొండువరంబులేదు. నేబహు
దినంబులనుండి - దివ్యంబైన- నీరూపంబు - జూడంగోరి ముంటి - నది
యిప్పుడుజూడంగలె. జితేంద్రియులగు- మహాయోగులు- ప్రాధికంపద
గిన నీయీరూపంబు నాయాసంబుగానేగంటి - సర్వభూతదయాశీలైన
వారును-బ్రంహజ్ఞానులును- నియమవ్రతులును-పరమతపంబుజేయువారు
ను- యజ్ఞంబులొనర్చువారును - ప్రాణాయామపరును- సకలతీర్థకసేవ
కులును- నియతాహారులును- గంధపుష్పాదులచే నిత్యంబు నినుంబూజిం
చువారును- జితక్రోధులు- జితేంద్రియులును- నిద్యకంద్వలు. పరిగ్రహ

త్వాంయజంతిశితక్రోధానిద్యౌఃకంద్యానిష్పరిగ్రహః । యజ్ఞైదానజస్తై
 హేవామైస్తపస్సాస్విధ్యాయసంయమైః॥ ౨౪॥ తవసందర్శనాయైవదేవేం
 ద్రస్త్వాముపాసతే । తవసౌమ్యమిదంరూపందులభంసర్వదేహినాం॥
 ౨౫॥ త్వత్ప్రసాదాన్తయాలభ్యంకేవలంమధుసూదన । సుతప్తంసుచిరం
 కాలంమయాత్వద్దర్శనేచ్ఛయా ॥ ౨౬॥ స్వప్నేష్వపినదృష్టంయదిహప్ర
 త్యక్షతాంగతం । స్ఫురతరమలపత్రాక్షపీతవాసచ్ఛతుభుజ ॥ ౨౭॥
 శ్రీవత్సాంకమహాబాహూసర్వభూతహితేరత । నచాన్యత్ప్రార్థనీయం
 మేదులభాత్తవదర్శనాత్ । నహ్యాలభ్యంమయాకించిదధునామధుసూదన॥
 ౨౮॥ ఇదమప్రార్థనీయంమేయదిమయ్యస్త్యనుగ్రహః । సర్వలోకహీ
 తంనాథదులభంచజగత్త్రియే॥ ౨౯॥ తవదివ్యమిదంరూపంసర్వభూ
 తాభయప్రదం । పుల్లెందీవరసంకాశంపీతాంబరధరంశివం॥ ౩౦॥ దేవ
 తిర్యక్తునుష్ఠాణాంసదాప్రత్యక్షగోచరం । అత్రతిష్ఠతుదేవేశహస్తిశైల
 స్యమూఢాని॥ ౩౧॥ వైకుంఠేతుయదైవస్యాద్యదైవక్షీరసాగరే । తథా
 సత్యవ్రతక్షేత్రవాసస్తైత్రభవేచహ॥ ౩౨॥ హస్తిశైలస్యశిఖరేసర్వలోక
 నమస్కృతే । పుణ్యకోటివిమానేస్త్రికపశ్యంతుత్వాంసదాసురాః॥ ౩౩॥

పరాఙ్ముఖులును - తపోహేమామ సాస్విధ్యాయపరులును - వీరలెల్ల - నిన్ను
 జూడంగోరుచుందురు. నిన్నుంజూచుటకై - దేవేంద్రుం డీదెవచ్చియున్న
 వాడు. నెల్లవారికిం- దులభంబయి - సౌమ్యంబగు- నీరూపంబేగంటి-
 నాతపంబీడేరె. స్వప్నంబందైన- నిట్టిరూపంబే నెన్నడుంజూచియెరుం
 గ. ఓకమలపత్రాక్షా - ఓవతుభుజా - నీదర్శనంబుకన్న మరియొండు
 వరంబు వేడంజాల. వైననొకటెం గోరెద. నాపై - యనుగ్రహంబు
 గలదేని- వినుము. దివ్యంబయిన - యీరూపంబుతో - సర్వలోకహీతం
 బుగా- దేవతిర్యక్తునుష్ఠాదులకుం బ్రత్యక్షగోచరుండవై- సకలభూతా
 భయప్రదుండవై- వరదుండనంబరగి- యీసత్యవ్రతక్షేత్రంబున- యీ
 హస్తిశైలంబుపై- యీపుణ్యకోటివిమానంబుతోడ- వైకుంఠంబునందు
 ను- పాలరాడలియందున్ననిధంబున- నుండుము. దేవతలెల్ల నిన్నుంగొ

చతుర్భుజముదారాంగంవనమాలావిభూషితం । వరదంసర్వభూ
 తానాంసవైశ్వర్యసమన్వితం ॥ ౩౪ ॥ అత్రైవద్రష్టుకామామౌసమాగ
 త్చంతిమానవాః । సర్వపాపవినిముక్తాస్తైయాంతుపరమంపదం ॥ ౩౫ ॥
 ఇత్థంసంప్రార్థితస్తేనవరదోవేదిమధ్యగః । ప్రసన్నవదనశ్రీమానిద
 మాహమహామునై ॥ ౩౬ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ ప్రార్థితంయత్త్వయాబ్రహ్మ
 తద్గత్తమధునామయా । యేనయత్ప్రార్థితోతాహంతస్యతద్భవితా
 ద్రువం ॥ ౩౭ ॥ అభివ్యక్తోహమత్రైవకేవలంత్వత్కృతేధునా । త్వదారా
 ధనసంతుష్టకింప్రదాస్యామిసువ్రతం ॥ ౩౮ ॥ అత్రాహంనివసిష్యామిత్య
 త్ప్రియాధాంపితామహా । వాంఛితంసర్వభూత్యేభ్యోదాస్యామిచనుశూ
 జితః ॥ ౩౯ ॥ యేయజంతేత్రమాంసిశ్యంశ్రద్ధాభక్తసమన్వితాః । తేల
 భంతేస్సితానామామాన్తమైతదనుశాసనం ॥ ౪౦ ॥ యత్రకుత్రవసన్వాసి
 ధామికోధామికోపివా । మాంస్తరక్షపుణ్యకోట్యంతఃసర్వపాపైః
 ప్రముచ్యతే ॥ ౪౧ ॥ అయనాదిషుకాలేషుపుణ్యేషుయతమానసః । మాం
 స్తరక్షపుణ్యకోట్యంతస్సముక్తస్సర్వకిల్బిషైః ॥ ౪౨ ॥ యస్త్రిరాత్రముపో
 ష్యాత్రమామర్చయతిభక్తితః । కృతకృత్యస్తుసహసాబ్రహ్మహత్యావ్యపో

ల్పుచుందురు. మానవులెల్ల - నిన్నుంగాంచి - కృతార్థులయ్యెదరనివేడు
 చున్న. వరదుండు - ప్రసన్నుండై - నలువంగాంచి - యిట్లనియె. ఓప
 ద్మజా - నీగోరినట్ల - వరంచిచ్చితి. నీప్రీతికై నేనిందభివ్యక్తవిగ్రహుండనై
 యెవ్వండేదిగోరిన - దానినెల్లనిచ్చుచు - సర్వలోకపూజితుండనైయుం
 డెద. యేనరులైన - శ్రద్ధాభక్తులచే - ననుంబూజింతురు. వారెల్ల కో
 రెం - లంబొందుదురు. జనుండు - ధామికుండైనను - అధామికుండై
 నను - యచ్చటనైననుండి - నీపుణ్యకోటివిమానంబుననుండు - నన్నుప్రరిం
 చు - నాతండెల్ల పాపంబులంబాయు - అయనాదిపుణ్యకాలంబుల - నియ
 తమాననుండై - నన్నుప్రరించువానికి - పాపంబులెల్లనశించు. యేజనుం
 డైన - యీక్షేత్రంచుజేరి - త్రిరాత్రోపవాసంబుండు నాతండు - బ్రంహ

హతి॥౪౩॥ హేమరత్నాదికం ధాన్యంవస్త్రభృత్యపశూనపి । డేత్రోద్యా
నాదికంవాపిసత్రపుష్పఫలాదికం॥ ౪౪ ॥ దదాతశ్రద్ధయామహ్యమస్తిక
డేత్రేతుమానవః । ప్రతిగృహ్లామితత్సర్వమహమశ్యంతగౌరవాత్ ॥ ౪౫॥
తేభ్యోదదాప్యభీష్టానిఫలానిచపితాషహా । యత్రచేత్పాతరుద్ధాయమ
మడేత్రమిదంనరః । పురీమిమాంచసనగోముచ్యతేస్వకీర్తిమైః ॥ ౪౬ ॥
సత్యవ్రతమిదండేత్రంసతతంయస్తుకీర్తకయేత్ । మమలోకంసమాప్నో
తిసచేహజాయతేపునః॥ ౪౭ ॥ మత్సమారాధనేయేయంఽమితామహతీ
పురీ । అతస్సర్వపురీతాంచపుణ్యక్షోకాభవిష్యతి॥ ౪౮ ॥ జాతోవాత్రమృ
తోవాపిపాపానామతిపాపకృత్ । మమలోకమవాప్నోతినపునభవమృ
చ్ఛతి॥ ౪౯ ॥ శ్వఃఖరోష్ఠ్రవృగవ్యాశపశుపక్షిసరీసృపాః । ఆస్తికడేత్రే
సముత్పన్నామద్భక్తిబయాంతునైస్థికీం॥ ౫౦ ॥ శ్రద్ధయాశ్రద్ధయావాపిక
మయత్యయతేత్రవై । తత్సర్వఫలదంతస్యనకదాచిద్విసశ్యతి॥ ౫౧॥
రూపమేతిమయావ్యక్తంపురావ్యత్రైవతిప్రతి॥ నిత్యంసన్నిహితోస్త్యత్ర
యథాహంక్షీరసాగరే॥ ౫౨ ॥ అత్రైవార్చయతేనిత్యం శేషఃఫణిశ్చతాం

హత్యాదులం బాయు- యేమానపుండయినను- ధనకనకవస్తు వాహనడే
త్రోద్యానాదికంబుల-పత్రపుష్పాదుల శ్రద్ధచే నీడేత్రంబున - నొసంగు
దానినెల్ల-నేఁబ్రయంబునం గ్రహించి- వానియభీష్టంబులెల్ల నిత్తు-జనుండె
చ్చటనుండియైన ప్రాతఃకాలంబునలేచి- ఈ డేత్రంబును- యీపురఁబు
ను స్మరించుచుండు నాతండు మదీయలోకంబుశేరి-మరల జన్మాదులంబాం
దడు. నన్నుంజూజింప నీపురంబు నిర్మించితివి గాన నీపట్టణంబెల్ల పు
రంబులకు శ్రేష్ఠంబైయుండు-ఇందుబుట్టినవారైనను-జచ్చినవారైన- వా
రలెట్టి పాపాత్ములైనను-నాలోకంబునకేగుదురు- ఇచ్చటంబుట్టిన శ్వాన-
ఖర-వ్యాశ- పశు-పక్షిమృగాదులైన మద్భక్తిగల్గి ముక్తింబొందు- జనుం
డిడేత్ర బున నశ్రద్ధచేనైన - శ్రద్ధచేనైన - గావించిన కమంబనంత
ఫలంబునిచ్చు- పాలనముద్రఁబుననున్న విధంబున-నిత్యంబునన్నిహేతుం

వరః | త్వత్కృతేనివసామ్యత్రనమాంద్రక్ష్యంతిమానవాః || ౫౩ || అస్త్రీక
గిరివరేపూర్వందిక్షాగ్నికలధావితాః | గంధపుష్పాదిభిర్ద్యవైభవ
త్యైర్మామభ్యపూజయన్ || ౫౪ || పురావరాహరూపేణధరణీయంమ
యోద్భుతా | త్సరైర్నిహత్యదైతేయాన్ పాతాళతలవాసినః || ౫౫ || తదా
మాంద్రస్తుకామోయమనంతోలోకధారకః | "అత్రైవవసుధాంభిత్యా
సముత్తస్థారసాతలాత్ || ౫౬ || తదాప్రభృత్తివిఖ్యాతమేతత్పుణ్యజలంస
రః | అనంతతీర్థమిత్యేతత్సర్వపాపవినాశనం || ౫౭ || నివసత్త్వతవ
శ్రీకృపన్నగేంద్రోమమప్రియః | తదాప్రభృత్తితీర్థస్యసవీవాస్యాధిదైవ
తం || ౫౮ || అనంతసరసిస్సాత్వామామర్చయతియోనరః | ససర్వైఃపూ
జ్యతేలోకజేవగంధర్వదానవైః || ౫౯ || సత్యవ్రతంసత్యఫలప్రదమేతత్ప్రి
తామహ | పుణ్యానామపినర్వేషంపావనంసిద్ధసేవితం || ౬౦ || ఇదాసీం
సన్నిధానేనవిమానస్యాస్యథాస్వతః | అశ్రద్ధయాకృతంవాపిబద్ధితేక
మన్కోటిభిః || ౬౧ || నిత్యంసన్నిహితోత్రాహంప్రత్యక్షోనైవకస్యచిత్ |
త్వయాహందృష్టవానత్రప్రత్యక్షేణపితామహ || ౬౨ || అభివ్యక్తోహమ

డనై యిందుండెద - పూర్వంబున - దిగ్గజంబులందులకేతెంచి - గంధ
పుష్పాదుల ననుంబూజించె - నే వరాహరూపంబునొంది రసాతలంబు
ననుండు రక్కసులనుకూడించి - భూదేవినుద్ధరించి నిందులకేతెంచితి -
నప్పుడనంతుండు ననుం బూజించుటకై పాతాళంబున నుండి భూవి
పాటనంబు జేసి కొనివచ్చి - ననుంగాంచె- నాదినంబుమొదలీ వివరంబు
నంత తీర్థంబుని ఖ్యాతినొంది - సర్వపాపహరియై పుణ్యజలపూరితంబై
యున్నయది - నిందొకకవలీకంబున - నాకుంబ్రియుండును నీతీర్థాధిదైవ
తంబైన - పన్నగేంద్రుండున్నవాడు - యేనరుండైన నీసరోవరంబునం
గుంకెనేని - నాతం డుసర్వలోక పూజ్యుండగు- నీక్షేత్రంబు - సత్యవ్ర
తంబునునది- సకలపుణ్యంబులనిచ్చుచు- సిద్ధసేవితంబై యుండు - నిందెప్పు
డు పుణ్యకోటి విమానంబుపై - నే సన్నిహితుండనై యుందుంగాన- జ

త్రైవిహవిగ్రహణతత్పరః । త్వత్ప్రియాధాన్వయాతస్మాత్తారితం
భువనత్రయం ॥ ౬౩ ॥ దేవామనుష్యాఃపశవోమద్భక్తాయపితామహా ।
త్వామర్చయంతు తేనర్వేమమైతదనుశాసనం ॥ ౪ ॥ క్రతుశేషంత్యిడా
సీంత్యంయజస్వయతమానసః । నమేయజ్జైనసద్భవంపూజనంవిద్యతేబ్జజ॥
౬౫॥ దేవతిర్యక్తునుష్యాణామహంప్రత్యక్షతాంగతః । అత్రైవనివసిష్యా
మిసత్యమేతద్భ్రవీమితే॥ ౬౬॥ ఆగతాశ్చాత్రయేబ్రహ్మన్నశ్వమేధదిదృక్షు
వః । మత్ప్రియైవనంసిద్ధింలభంతేత్రనసంశయః॥ ౬౭॥ ప్రణతాతిక
హరేత్యేవంసతతంకీర్తయస్వమాం । వినశ్యంతితదక్షిణానివివధాంతిసు
ఖానిచ॥ ౬౮॥ చైత్రమాసేసీతేపక్షేచతుర్దశ్యామనన్యధీః । మామేవా
భ్యర్చయాత్రత్వంవేదీమధ్యేవ్యవస్థితం॥ ౬౯॥ మాధవేమాసినక్షత్రేశ్రవ
ణేపుణ్యవర్ధనే । అనంతసరసిస్సాత్వాయేమాండ్రత్యంతిమానవాః ॥
౭౦॥ సతతంమాంనమస్యంతఃకథయంతశ్చమతః-థాః । జన్మబంధవిని
ముక్తాఃతేయాంతిపరమాంగతిం॥ ౭౧॥ ఆషాఢశుక్లద్వాదశ్యామర్చయం
తిచయేనరాః । చతురష్టేషుమాసానాంమత్సామ్యంయాతితేధ్రువం ॥

నుండిచ్చట - నశ్రద్ధచేనైనం జేసిన కమణంబులనేకకోటి గుణితంబై ఫ
లంబిచ్చుచుండు - నీకొరకై నేవ్యక్తరూపంబున - హవిగ్రహణంబాచ
రింపవచ్చితి - గానలోకంబులెల్ల ననుంగాంచి - పవిత్రంబులగు సకలదే
వముని మనుష్యాదులగు నాభక్తులెల్ల - నినుంబూజింపుచుందురిది - నా
చేసిన మర్యాద - నీవింకనీక్రతు పూర్తింజేయు-మేనిందెల్లవారలకుం-బ్ర
త్యక్షరూపంబున - నభిమతసుఖంబులాసంగుచునుండెద - నీయశ్వమేధం
బు జూడనేతెంచినవారెల్ల - నాకుంబ్రియులై - సకల సిద్ధులంబొందుదు
రిందుకు సందియంబులేదు. ప్రణతాతికహరుండనైన - ననుంబూజిం
పుము - నీకుంగల దుఃఖంబులెల్ల నశించి సుఖంబులుగల్గు - నీవెల్లపు
దుచైత్రమాస శుక్లపక్ష చతుర్దశినాడిందుండు ననుంబూజింపుము -
యేనరుండైన మాధవమాసంబున - శ్రవణ నక్షత్రంబున - నీయనంత

శ్రీమద్రామాయాద్వైతమువాసస్తరాత్రమధాపివా । నివసేద్యస్ససహ
సాముచ్యతేనర్వకిల్బిమైః ॥ ౭౩ ॥ బ్రహ్మచారిగృహస్థావానప్రస్తాధవి
త్సుకః । పూజయిత్వాత్రమామేవముచ్యతేమహతోభయాత్ ॥ ౭౪ ॥ నా
రదః ॥ ఇత్యుక్తోదేవదేవేనకృతకృత్యపితామహః । ప్రణమ్యశిరసాఘా
మావచనంచేదమబ్రవీత్ ॥ ౭౫ ॥ బ్రహ్మ । ధన్యోస్త్యనుగృహీతోస్త్రిసర్వం
లబ్ధమిహోత్తమా । త్వయిప్రసన్నేదేవేదేదులభంనైవవిద్యతే ॥ ౭౬ ॥
గృహణమత్కృతాంపూజామదనుగ్రహకామ్యయా । అపేక్షాభవతో
నైవవిద్యతేకేనచిత్తప్రభా ॥ ౭౭ ॥ నారదః ॥ ఇత్యుక్తాశ్చిరసాబ్రహ్మోభ
క్తిపూతేనదేతసా । అగ్చయామాసదేవేశ్వరదుభక్తవత్సలం ॥ ౭౮ ॥
పంచరాత్రోక్తమాస్థాయవిధింపరమపావనం । గంధపుష్పాదీభిర్దివ్యై
భావశుద్ధైర్మనోరథైః ॥ ౭౯ ॥ పంచరాత్రవిధిఃప్రోక్తస్సర్వామాయాస
మన్వితః । విధిమోక్షప్రదశుద్ధస్సిద్ధికృత్సర్వదేహీనాం ॥ ౮౦ ॥ తేనమా
గేణవరదంవేదిమధ్యవ్యవస్థితం । రాజోపచారైస్విష్ణుఃపూజయామా
సరోవరంబున స్నాంబుజేసి ననుంబూజించి నాకథలువిను - నా
తండఖిల జన్మబంధంబులం చాసి పరమగతిహొందు యేనరుండైన ఆ
షాఢశుద్ధ ద్వాదశి నాడిందు ననుంబూజించు నంతండు సంవత్సరంబెల్ల
నాపూజ గావించిన ఫలంబునొందు- మనుజుండాక రాత్రియందైన-మా
డురాత్రులైన- నేడురాత్రులైన నిందుండేనేని సకలపాపంబులంబాము
బ్రహ్మచారియైన- గృహస్థుడైన- వానప్రస్థుడైన- భిక్షుకుండైన నిం
దున్న ననుంబూజించిరేని- వారలు సకల భయంబులం బాముదురని-
వరదుండు వచ్చించిన విని ప్రీతుండై పితామహుండనేక వందనంబులా
చరించి కృతకృత్యుండై యిట్లనియె. ఓదేవదేవా- నేధన్యండనైతి- నీవు
ప్రసన్నుండవైన - జనులకు - దులభంబేదిగలదు - నీకిష్టంబుగలదేని
నేనొనర్చిన పూజం గ్రహింపుమనుచు-భక్తిచే బ్రణతుండై బ్రహ్మదేవుం
డు- భక్తవత్సలుండైనవరదుని- పరిశుద్ధంబులు- మనోహరంబులైన-గం

సపద్మశూః || ౮౧ || తతోవిజ్ఞాప్యభూతానామీశ్వరాయపితామహః ।
ఉక్థానశేషమఖిలంచక్రేచసమహషిభిః || ౮౨ || అతిరాత్రాహ్నికంక
మతతత్పక్వక్రూర్యధావిధి । సమాహితధియోభూతాబ్జుత్పిజఃపరమపా
వనాః || ౮౩ || తత్త్వాదాంభోరుహధారజ్వలనేచసముజ్వలేజ్జహ్వయాం
చక్రీరేసర్వేహవీంపిమునయస్తధా || ౮౪ || త్రిదశామునయస్సిద్ధావను
ష్యాశ్చసమాగతాః । తద్ధవిస్సర్వమశ్చంతంవరదందదృశుస్తదా || ౮౫ ||
తతస్తంతుష్టువున్నర్వేహవిగణభాముఖంహరిం । కృతాంజలిపుటాస్థిత్యా
సంపశ్యంతోహరింమునే || ౮౬ || జ్యోతిష్టోమాతిరాత్రోచలభిజిద్విశ్వజి
త్తథా । ఆప్తోర్యామశ్చవిధివన్నివృత్తాస్తైవహషిభిః || ౮౭ || ఇద్ధంక
మాణిసంపూర్యసర్వాణిమునిస్తమైః । ఋత్విగ్భ్యశ్చతతోబంహఃస
మృద్ధాందక్షిణాందదా || ౮౮ || సదస్యేభ్యస్తధాన్యేభ్యఃబ్రాహ్మణేభ్యః
పితామహః । ప్రదదౌధనధాన్యానివస్త్రాణ్యాభరణానిచ || ౮౯ || చతు
ధాకృత్యవసుధామృత్విగ్భ్యధదదౌక్రమాత్ । గవాంశతసహస్రాణి

ధ పుష్పాదులచే- నామ్నాయసమన్వితంబై- సకలసిద్ధిప్రదంబై- మోక్ష
కారియై- వెలయు- పంచరాత్రోక్తసిద్ధిచే- సకల రాజోపచారంబుల -
బూజించి- యామహాదేవు ననుజ్ఞగొని- షహమణలంగూడి యజ్ఞశేషం
బు పూర్తిగావించె. నంత ఋత్విజులు మునులతోడంగూడి- అతిరాత్రం
బాహ్నికంబు మొదలగు వానినెల్ల విధివంతంబులుగాజేసి- తత్త్వాదాం
బురుహధారంబై- సముజ్వలజ్వాలంబై యొప్పుచున్న హుతాశనునందు -
హవిస్సులొనరించిరంత- వరదుండా హవిస్సులెల్ల భుజింపుచుండె-దా
నింజూడ సకల దేవముని సంఘంబులు- మనుష్యులవచ్చి కృతాంజలులై
యాదేవదేవుం జూచుచుండితంత నలువ మునిగణంబులం గూడి- యగ్ని
ష్టోమాతి రాత్రంబుల- అభిజిద్విశ్వజిత్తుల- ఆప్తోర్యామంబుల- విధి పూ
ర్వకంగా పూర్తిగావించి ఋత్వికులకు సమృద్ధదక్షిణలిచ్చి సదిత్యుల
గు బ్రాహ్మణులకెల్ల ధనధాన్య వస్త్రాభరణాదులొసంగి- భూమినెల్ల

నియుతాన్యయుతానిచ ॥ ౯౦ ॥ తతస్తామృత్విజస్స ర్వేవసుధాంచపశూ
 నపి । ప్రదదుదేవరాజస్యచరణాంబుజయోముఖే ॥ ౯౧ ॥ ఇత్థమారా
 ధ్యదేవేశంహాయమేధేనకేశవం । దేవషిఁగణసంయుక్తఃచక్రేవబృధమ
 బ్జహూః ॥ ౯౨ ॥ తదాదేవషిఁభిస్సాధకంకృతకృత్యఃపితామహః । నిర్య
 యాయజ్ఞశాలాయాఃస్నానాధఃపృషభిస్సహ ॥ ౯౩ ॥ ఉదకృశ్చిమదిగ్భా
 గేవేద్యాస్త్రీంశద్ధనుమితే । అనంతసరసిస్నాతుంమనశ్చక్రేమహామహాః ॥
 ౯౪ ॥ ప్రసన్నసలిలేపుణ్యేగంభీరేపుణ్యవధఃనే । లోలకల్లాలవిలసతాం
 చనాంబుజకాననే ॥ ౯౫ ॥ రాజహంససమాకీర్ణేమత్తకారండసంకులే ।
 మత్తపట్టదసన్నాదనిమితాశేషకిన్నరే ॥ ౯౬ ॥ మహావరాహదేవేశం
 ద్రష్టుకామోరసాతలాత్ । నిర్యయాతత్రభగవాననంతఃపన్నగేశ్వరః ॥
 ౯౭ ॥ తీర్థేతస్మిన్తహాపుణ్యేసిద్ధసంఘనిషేవితే । సమాహూతానిసర్వా
 ణితిథాఃనిమునిభిస్తదా ॥ ౯౮ ॥ తానిసర్వాణిసరసిసంగతానిస్వయంత
 దా । ఉదతిష్ఠత్తదాగంగాప్రసన్నసలిలోద్వహాః ॥ ౯౯ ॥ ప్రాపూర్వంతత

నాల్గు భాగంబులుగా- భాగించి ఋత్విజులక నేక- గోదానయుతంబుగా
 నిచ్చిన- వారలు బ్రీతులై- నాథూమిని గోవులనెల్ల- దేవరాజైన వర
 దరాజునకిచ్చిరి. ఇవిధంబున నలువ- హాయమేధంబూనరించి, కృతకృ
 త్యుడై- దేవషిఁగణంబులఁగూడి- యవబృధ స్నానంబుజేయ- నాయజ్ఞ
 శాలవెడలి- యుదకృశ్చిమ భాగంబున- ముప్పదివిండ్లదూరంబున- ప్రస
 న్నసలిలంబులుగలిగి- పుణ్యవృద్ధిజేయుచు- తరంగంబులవెలుంగు కాం
 చనకమలంబులుగల్గి- రాజహంససేవితంబై - మత్తకారండవాకులంబై -
 యొప్పుచున్న యనంతతీర్థంబు జేరెనదిపూర్వంబున-మహావరాహరూ
 పుండైన- విష్ణుదేవునిసేవింప పన్నగేంద్రుండైన- యనంతుండు పాతా
 శంబున- నుండివచ్చిన చోటుగాన యనంతతీర్థంబనంబరగె- నట్టిసరో
 వరంబునకెల్ల- వారలునేతెంచిరంత- మునీంద్రులు- సర్వతీర్థంబుల-నా
 హ్వింబుజేయ- గంగాదినదులెల్ల- ప్రసన్నజలౌషేతంబులై - యా య

శ్చాయోమహానాగాహ్వాయంసరః । తాంద్యష్టావ్విస్తీతాస్సర్వేగం
గాలభువనపావనీ॥౧౦ ౦॥ప్రజేముఃప్రీతమనసఃప్రశంసంతఃపరస్పరం ।
హేమకుంభాత్సమాదాయగంగాసలిలవజ్జభూః॥ ౧౦౧॥ అభ్యషిం చ త్ర
తోభక్త్యావరదంవేదిమధ్యగం । పునఃప్రత్యైశ్యసలిలైస్తత్పాదాంబురు
హద్వయం ॥ ౧౦౨ ॥ ఋత్విగ్భ్యశ్చౌచధదేవేభ్యఃపిభ్యశ్చతదాదా ।
తతోనాగాహ్వాయంతీర్థంసర్వతీర్థసమన్వితం॥ ౧౦౩ ॥ పశ్యంతోము
నయస్సర్వేప్రశంసుశ్చపరస్పరం । అత్రిః - అస్తీక్సరసియస్సాన్నతా ॥
పూజయేద్వరదంహరిం । సర్వపాపవినిముక్తస్సయాతిపరమంపదం ॥
౧౦౪॥ పులస్త్యః- అస్తీక్సనాగాహ్వయేతీర్థేస్నాత్వాభక్తిపురస్సరం ।
వరదంప్రణమేద్భక్త్యాముచ్యతేసర్వపాతకైః ॥ ౧౦౫ ॥ బృహస్పతిః ॥
అస్తీన్నాగాహ్వయేతీర్థేయస్సాన్నయాదవశోపిసః । సముక్తస్సర్వపా
పేభ్యఃభవితాపుణ్యకృద్భవం॥ ౧౦౬॥ వసిష్ఠః॥ యస్మిన్నవబృధస్నానం
చకారచతురాననః । తస్మిక్సరసియస్సాన్నయాత్సముక్తస్సర్వకిల్బిషైః॥

నంతతీర్థంబుజేర- నా సరోవరంబధిక జలంబుచేసెలుంగె. దానింజూ
చి- మునులెల్ల ప్రీతులైయుండ- నలువయానందంబున- సువర్ణకుంభంబు
న నాజలంబుగొనివచ్చి- వరదుని పాదంబులుగడిగి- అభిషేకంబుజేసె.
నెల్లవారు నాతీర్థంబున మునింగి- యాప్రభావంబు పరస్పరంబు జెప్పు
చుండ- నత్రి యిట్లనియె. యేనరుండైన నీతీర్థంబున- స్నానంబుజేసి-
వరదుంబూజించు- నతండు సర్వపాపంబులంచాసి- పరమపదంబుజేరు
ననియె- నంత పులస్త్యుండెట్లనియె. ఈ యనంతతీర్థంబున - భక్తిము
నింగి- వరదుని సేవించినవానికి- సకలపాపంబులు- నశించుననియె- బృ
హస్పతి- యీతీర్థంబున ననవశుండైనగ్రుంకేనేని- యాతండధిక పు
ణ్యాత్తుండగుననియె- నంత వసిష్ఠుండు- యీతీర్థంబున- చతురాననుం
డవబృధస్నానంబు జేసెంగాన- నిందు స్నానంబుజేసినవారెల్ల- పాపం
బులంచాయుదురనియె. నిష్ప్రధంబున వారెల్ల బలుకుచుండ - పితామ

౧౦౭॥ నారదః॥ ఇత్యుక్త్వామునయస్స ర్వేతస్త్రికోనస్సుర్యధావిధి। విమా
నంపుణ్యకోట్యాఖ్యంవీక్షమాణాముహుముహుః॥ ౧౦౮॥ పద్మయోనిశ్చ
త్రైస్సాధకంనాగతీధేవిగాహ్యచ । దధ్యాపద్మపలాశాక్షంపశ్చిమాభిము
ఖంహరిం ॥ ౧౦౯ ॥ కృతకృత్యస్తతోబ్రంహాప్రాప్తసర్వమనోరథః। వర
దంసర్వభూతానాంసమా రాధ్యంప్రచక్రమే॥ ౧౧౦॥ తతోదేవమనుష్యా
ద్యాస్సమాహూతాశ్చ యేజనాః। విధాత్రాసమనజ్ఞాతాఃప్రయయుస్తే
యధాగతం ॥ ౧౧౧ ॥ బ్రహ్మణశ్చరితంసర్వమావిభాకవంతధాహరేః।
ఆశ్చర్యంప్రయయుఃప్రీతాఃప్రశంసంతఃపరస్పరం॥ ౧౧౨ ॥ అథసరసిజ
సంభవఃకృతాత్మాసురివరమౌళివిరాజితాంఘ్రియుగ్మం । వ్యవసితమతి
రగ్యగ్రంథపుష్పైర్వరదమపూజయదాత్మయోనిరీశం॥ ౧౧౩॥

ఇతి బ్రాహ్మ్యపురాణే భృగునారదసంవాదే హస్తీగిరి

మాహాత్మ్యే అశ్వమేధావ బృధస్నానంనామ

నవమోధ్యాయః.

హండామునులంగూడి- అవబృధస్నానంబుజేసి-కృతకృత్యంజై- సంప్రా
ప్త సర్వమనోరథుంజై- యావరదుంబాగడుచుండ- నాయజ్ఞంబుజూడనే
తెంచి- సురమనుజాదులెల్ల - నాపితామహునిచే ననుజ్ఞగొని - యామ
హనియ్యుని చరితంబును - వరదుని యావిభాకవంబునుం - పరస్పరంబు
జెప్పుచు యధేచ్ఛంబోయిరి. అంతసరసిజభవుండు - ఏకాగ్రచిత్తుంజై-
దేవదేవుంజైన వరదుని- గంధపుష్పాదులం బూజింపుచుండెను.

ఇది బ్రాహ్మ్యపురాణంబునందు - భృగునారదసంవాదంబున-

హస్తీగిరి మాహాత్మ్యంబునందు - బ్రహ్మదేవుని

అశ్వమేధావబృధస్నాన రూపంబైన

తొమ్మిదవయధ్యాయము.

భృగుః ॥ భగవత్పుణ్యకోట్యంత వరదంవేదిమధ్యగం । కియంతం
కాలమేకాగ్ర్యః పూజయామాసపద్మహాః ॥ ౧ ॥ నారదః ॥ యావత్త్రే
తాయుగప్రాపిస్తావద్భువ్యభ్యుపాజయత్ । జితేంద్రియోజితక్రోధో
యతవాకాగ్రాయమానసః ॥ ౨ ॥ దివ్యైర్బోధైర్దివానక్తం స్తుతిభిర్వం
దనైర్వపి । ధ్యానైఃప్రదక్షిణైర్దీప్తైః స్తోత్రయామాసకేశవం ॥ ౩ ॥ తతః
కృతయుగేతేత్రేప్రాప్తేతాయుగేహరిః । పితామహమువాచేదం వచ
నప్రీతిపూర్వకం ॥ ౪ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ త్వయాత్రైవచిరంకాలం పూజి
తోహంపితామహ । అనన్యైవయోగేన దుర్లభేనైవయోగినాం ॥ ౫ ॥
అతస్తవప్రసన్నోస్మి వృణీష్వవ మిష్మిసం । వరదానాయసర్వేషామ
త్రైవాహంవ్యవస్థితః ॥ ౬ ॥ బ్రహ్మ ॥ అత్రసగ్వింశత్యాలభం త్వత్ప్రసా
దాత్సుదుర్లభం । నచాస్తిప్రాధికాయంమే కృతార్థోన్మిజగద్గురో ॥
త్వయ్యేవవత్కతేనాథ మచ్చిత్తమనియంత్రితం । కిమన్యత్ప్రార్థనీయంమే
త్వత్ప్రసాదాంభోరుహస్తృతే ॥ ౭ ॥ త్వత్ప్రసాదాచ్చిరంకాలం తపస్త

భృగువు నారదుంజూచి ఓ మునింద్రా - పద్మభవుండెంత కాలంబు-
వరదుం బూజింపుచుండె- నెరుంగింపవేయనిన- నారదుండిట్లనియె. ఓ
మహాత్మా- వినుమట్లు - నలువ జితేంద్రియుండై- యతవాకాగ్రాయమాన
నుండై- క్రోధంబుమాని- దివ్యభోగంబుల- రాత్రింబగళ్ళు- ప్రదక్షిణ న
మసాగరంబులు - స్తుతులుగావింపుచు - నాచేవదేవుం బూజింపుచుండ-
కృతయుగంబు పూజియై- త్రేతాయుగంబు వచ్చెనంత- నిష్టుడేవుండు
ప్రీతిపూర్వకంబుగా- పితామహుతో నిట్లనియె. ఓ చతుముఖా- నీవనే
కదినంబులునుండి- యోగి దుర్లభంబైన-భక్తిచే - ననుబూజించితివి-
గాననే బ్రీతుండునైతి- నీకిష్టంబైన వరంబువేడు మిచ్చెద-నెల్లవారికి- వ
రంబులూసంగ- నిందున్నవాడ- ననిత బ్రంహాయిట్లనియె. వోమహాత్మా
నీప్రసాదంబున- నాకన్నియు సమృద్ధంబుగానున్నది - నే కృతార్థుండ
నైతి- నేగోరందగినది- యొండులేదు- నేబహుకాలంబు- తపంబుగావిం

ప్రంసుదుషకరం । తతస్తేపరమంరూపమీదృశంధృస్పృష్టవానహం॥౯॥
 ప్రాధకనీయమిదంనాథ యదిమయ్యస్త్యనుగ్రహః । అత్రైవత్వత్పదాం
 భాజ పరిచర్యాంప్రసీదమే ॥ ౧౦॥ త్వత్పాదకమలాదన్యం నైవవాంఛతి
 మేచువః । త్వద్దశనసమాష్టాద సదృశంనాస్తికించన ॥ ౧౧॥ అతోశ్రీ
 నివసిష్యామి త్వత్పాదకమలాశయః । బ్రహ్మలోకనివాసోమే త్వయాహీ
 నోనరోచతే ॥ ౧౨॥ నారదః ॥ ఇత్యుక్త్వాశిరసాబ్రహ్మో వందయిత్వాజ
 నాదకనం । తత్పాదాంభోరుహద్వంద్వం ప్రతిజగ్రాహబాహుభిః -
 తమువాచజగన్నాథః పద్మపత్రనిభేక్షణః । అనాదిజగతోహేతుః స్థా
 వరస్యచరస్యచ ॥౧౩॥ శ్రీభగవాన్ ॥ సగన్ధితివినాశాశ్చ లీలైవజగతో
 మమ । నమేస్తికారణంకించితాగ్ర్యంవాపికదాచన ॥౧౪॥ త్వమేవభూ
 త్వాసర్గాదౌ సృజామిభువనాన్యహం । చరస్థిరవిభాగేన ప్రతిభిన్నాన్య
 నేకశః ॥ ౧౫॥ యజ్ఞయోనిరనంతాత్మా దువిజ్ఞేయస్సనాతనః । అ
 హమింద్రానుజోవిష్ణుః జాతస్తదనుపాలనే ॥ ౧౬॥ అచింతమహిమవ్యాపీ

చిన కతంబున- నీరూపంబు స్ఫులింప నహుండనైతి- నీపాదస్మరణం
 బులకన్న- నొండువరంబువలదు, నేనిరంతరంబు నిన్ను సేవింపుచుండెద-
 నాయందనుగ్రహంబుగలజేసి- నావరంబిమ్ము - నిన్నుంబూజించుచు - నీ
 పాదంబులు సేవింపుచుండుటకన్న నీవులేక - సత్య లోకంబున నేనుం
 డుట మేలగునే- యనుచు ప్రణతుండై యావరదుని పాదంబులంబడి-బా
 హువుల పరిరంభంబొనరించుచుండ- జగన్నాథుండిట్లనియె. ఓ చతురా
 ననా- యీలోకంబు లసగన్ధితి అయంబులు- నాకు లీలైయుండు-నా
 దికాలంబున నేనీరూపంబుననెల్ల సృజింపుదు- రుద్రుండనై- వినాశంబు
 కావించు- నేననంతండ - సురాసురాదులకగమ్యుండ- అచింతమహిమ
 గలవాడ- నే వామసుండనై యింద్రుంగాచితి- నేన యగ్ని వాయు వరు
 ణ యింద్ర యమ చంద్రాదిరూపంబులం బ్రకాశింతు - సకలదేవతలు॥
 మనుజులు- పశువక్షి వృక్ష తృణ గుల్మదులు-సర్వంబు- నాయంశంబునం

దువిజ్ఞేయస్సురాసురైః । రుద్రోహంశంకరోభూత్వా నాశయామిజగత్త్రియం ॥ ౧౮ ॥ అవ్యం క్తంచవికారాశ్చ భూతేంద్రియగుణాస్తథా । వసవోగ్నిర్యమోవాయు ర్వరుణోధనదస్తథా ॥ ౧౯ ॥ సర్వేదేవాశ్చగంధర్వా మనుష్యా యక్షకిన్నరాః । పశవఃపక్షిణోవృక్షా స్త్రృణగుల్మలతాదయః ॥ ౨౦ ॥ భూతంభవ్యంభవిష్యచ్చ సర్వంస్థావరజంగమం । సర్వేమమాంశసంభూతా మత్రోనాన్యంనపిద్యతే ॥ ౨౧ ॥ వణానామాశ్రమాణాంచ కర్తాహంకమభేదతః । శ్రుతిస్మృత్యుదితంకమ కుర్వంతిమమశాసనాత్ ॥ ౨౨ ॥ నశకోతిజనఃకశ్చి న్నదాజ్ఞామతివర్తితుం । పాతయామియమోభూత్వా మదాజ్ఞాలంఘినోనరాః ॥ ౨౩ ॥ అశాస్త్రవిహితేనైవ మాగేణగతచేతనః । మామర్చయతియోనిత్యంసనరఃపాతకీభవేత్ ॥ ౨౪ ॥ మమప్రీతికరంవిద్ధి మదాజ్ఞాపరిపాలనం । అతిక్రమ్యతు యోమూఢో మాముపాస్యైహతోహిసః ॥ ౨౫ ॥ శ్రుతిస్మృత్యుదితంకమ మదాజ్ఞాతస్యదివ్యతే । మతగర్హకరిణేవాసౌ యస్తస్మిప్రతితిష్ఠతి ॥ ౨౬ ॥ కరోతి పతిషిద్ధాని ధమకబుధ్యాపియోనరః । సయాతినరకంఘోరం పరమజ్ఞానవానపి ॥ ౨౭ ॥ మమప్రియచిక్షేషస్త్యం యదిపద్మసముద్భవ । బ్రహ్మలోకమితోగత్వా మదాజ్ఞాంపరిపాలయ ॥ ౨౮ ॥ మత్సమీపనివాస

బుట్టు- నేను గానిది యొకటైనలేదు. వర్ణాశ్రమాచారంబులకు- గతకేనేన నెల్లవారలు నాయాజ్ఞచే- శ్రుతిస్మృత్యుక్త కమకంబు లాచరింపుమందురు- యెవ్వండైన నాయాజ్ఞ సుల్లంఘింపజాల - డట్లు నేసినవారి - యంత కుండైన సహరింపుదు. యేమానవుండైన శాస్త్రమాగకంబువిడిచి- నన్నుం బూజించినను- నతండు పాతకియగు - నాయాజ్ఞ పాలించుటయే నాకు ప్రీతికరము- నాయాజ్ఞారూపంబులగు శ్రుతిస్మృతి ప్రక్షిప్తకమకంబులు- ధమకబుద్ధిచాచరించువాడు- పరమజ్ఞానవంతుండైన నరకంబునంబుడు గావున నోచతుముఖా- నాకుం బ్రీయంబుగోరి- నాయాజ్ఞ పాలింపుచు- స్వస్థచితుండవై - నన్నుం దలచుచు- బ్రంహలోకంబునకేగి

స్తై చుగ్భక్తస్యతుదులభః । ధీరోభవమమప్రీత్యై జగతాం సర్వకమ=
 సు ॥ ౨౮ ॥ మద్భక్తోమత్తనాభూత్వా మామేవ సతతం స్మరత్ । బ్రహ్మలో
 కేస్వయంస్థిత్యా మదాజ్ఞాం పరిపాలయ ॥ ౨౯ ॥ భవతా నవ్యధా బ్రహ్మ
 న్యావదాభూత సంప్లవం । అత్రాహం నివసిష్యామి ప్రళయేష్వపి నవక
 దా ॥ ౩౦ ॥ గ్రసిత్వా శజ్జగత్స్వర్వం తదామాం ప్రాప్సుస్మిద్రువం । య
 స్త్వచయతి సంయుక్తో నియతాత్మాదృఢప్రణః ॥ ౩౧ ॥ దేవతగృహ్యమప్యే
 మ మద్భక్తస్సభవిష్యతి । జగత్సర్వం రణే జ్ఞాపితో సిమయాపుగా । త
 త్రైవతవకతవాన్య స్థితిమేదనుశాసనాత్ ॥ ౩౨ ॥ ఛైత్రమాసేసి శేపక్షే
 చతుదశ్యామిహాగతః । పౌణమాస్యామనన్యాత్మా మామపాశ్యది
 వానిశం ॥ ౩౩ ॥ విశేషేణ మయాదత్తం తవేదం మమపూజనం । సమాగ
 మ్యేహలోకేస్తి తద్దినే వ్రాజయస్వమాం ॥ ౩౪ ॥ ఇయం కాంచీతి విశ్వా
 తా పురీత్వ తీర్థికావధానీ । మమప్రీతికరీపుశ్చా నకదాచిద్వి నశ్యతి ॥ ౩౫ ॥
 పుణ్యకోటితి విభ్యాతే విమానేల్లైక సనాతనే । మామనుస్మరయ్యుక్తాత్మా స
 తతం పద్మసంభవ ॥ ౩౬ ॥ సమతీతేష్వశ్యుగే త్రేతాఖ్యస్సముపాగతః ।
 ఇతోగత్యాస్వకం లోకం ప్రశాధి ఘనవత్రయం ॥ ౩౭ ॥ గజేంద్రో నామ

న్నిమాణ కమలబాచరించుచుండుము. చింతనొందకుము- నే సర్వకా
 లంబునింద యుండెద- ప్రళయకాలంబున- సర్వంబులీనంబయిన- నన్నుం
 జేరగలవాడవు పొమ్ము ధీరుండవై యుండుము- పూర్వం బేనియమించిన
 ట్ల- ప్రజాసగంబుజేయుచు- సకల దేవతలయందును- నాకు బ్రിയుండ
 వగుచు- ప్రతిసంవత్సరంబును- ఛైత్రశుద్ధ చతుదశినాడిందులకే తెంచి-
 పౌణవమినాడు- రాత్రింబగళ్ళు - నన్నుం పూజించుచుండుము. నీచే ని
 మితంబయిన ఈకాంచీపురంబు- సకలలోకప్రసిద్ధంబయి-మదీయప్రియజ
 నకంటై- యెంతకాలంబును నశింపకుండు - నీవెల్లప్పుడు నీపుణ్యకోటి వి
 మానంబుననుండు ననుం దలంపుచుండుము - కృతయుగంబు గడచి- త్రే
 తాయుగంబు వచ్చుచున్నదిక నీలోకంబునకుంబొంము - నాభక్తుండగు

ధర్మాత్మా మధ్యక్షోభువివతతే । శస్తైదత్తం మయా పూర్వం త్రేతా
యాం మమ పూజనం ॥ ౩౮ ॥ త్రేతాయుగే వ్యతీతేతు ద్వాపరే ధనమాగతే ।
అచక్షుష్యతి మామత్ర బృహస్పతిరుపాగతిః ॥ ౩౯ ॥ కలియుగే ప్రా
ప్తై శేషః ఫణభృతాం వరః । అచక్షుష్యతి మామత్ర యావదా భూతసం
ప్లవం ॥ ౪౦ ॥ గచ్ఛత్తిష్ఠత్స్వపత్ భుంజత్ మామేవానుష్ఠరన్నిహ । ప
రమం సర్వమంత్రాణాం మంత్రమేనంజమన్వమే ॥ ౪౧ ॥ ఓంకారమగ్ర
తః కృత్వా ద్వ్యక్షిరం నమశ్శతృభ । స్రణతాత్రిహరా యేతి పదమేనంస
ముచ్చరత్ ॥ ౪౨ ॥ కీతయేద్యన్త్విమం మంత్రం మామేవానుష్ఠరత్ స
దా । మామేవేన్యోదేహంతే సముక్తస్సన్వశ్చిషైః ॥ ౪౩ ॥ తత్సమీపం
న గచ్ఛంతి పిశాచగ్రహరాక్షసాః । చోరవ్యాఘ్రాదయస్తద్వ త్రధా
వ్యాధిభయదయః ॥ ౪౪ ॥ విమానమేతత్పశ్యంత్యత్రస్థిత్వానరామను
నతత్ర భూతరక్షాంసి వతం తేమమశాసనాత్ ॥ ౪౫ ॥ ఆవయోః పరమం

గ శేంద్రుం డొకండుగలండాతనికి త్రేతాయుగ పూజనంబు పూర్వంబే
సిచ్చితి- యింకి నాతండు నాకుంబూజచేయంగలవాడు- త్రేతాయుగం
బుగడచిన- ద్వాపరంబు వచ్చేనేని దేవగురుండైన బృహస్పతి ఇచ్చటి
కివచ్చి- ద్వాపరంతంబువరకు ననుంబూజించు- పిమ్మట కలియుగంబు
వచ్చిన- సహస్రఫణా శోభితుండగు శేషుండు ననుంబూజించు- సీవు న
డుచునప్పుడు సద్రబోవునప్పుడు- భుజి-చునప్పుడు- నన్ను స్మరింపుచుండు
ము- సకల మంత్రోత్తమంబై ఓంకారపూర్వంబై- యాత్రినివారకంబ
యిన- నామంత్రంబు నెల్లప్పుడు స్మరింపుచుండుము, యేనరుండైన నా
మంత్రంబు- జపించుచుండు - నాతండు దేహంతంబున- సకల సాపంబు
లందాము- నాతని సమీపంబున- పిశాచగ్రహ భయంబులు- రాక్షసచో
ర వ్యాఘ్రాదిబాధలు- శేగవైరము, యీవుణ్యకోటి విమానగణకనంబు-
జేసిన వారలకు- భూతరక్షః పిశాచాదిభయంబులులేవు. ఈరహస్యంబు
యిన మనల సంవాదంబు బలించువాడును- వినువాడును- నాభక్తులగుదు

గుహ్యం సంవాదంపుణ్యమద్భుతం । కీర్తయేచ్ఛుఃఖయాద్వాపి మధ్య
క్షున్నభవిష్యతి ॥ ౪౬ ॥ ఇత్యుక్తస్తుతదాబ్రంహావిష్ణునాప్రభవిష్ణునా । గ
గమనాయమతించక్రేతదాజ్ఞాంపరిపాలయన్ ॥ ౪౭ ॥ ప్రదక్షిణంపరిక్ర
మ్య ప్రణిపత్యపునఃపునః । ప్రేక్షమాణోముఖంవిష్ణో నిజగామశనైశ్చ
నైః ॥ ౪౮ ॥ యావత్సత్యవ్రతక్షేత్రేన్యవసతకమలాసనః । తావత్కాం
చీముపాగమ్య పురీంపరమభాస్వరాం ॥ ౪౯ ॥ న్యవసత్ప్రాణినస్సర్వేబ్ర
హ్మలోకనివాసినః । సమచక్షయంతోదేవేశంవరదంభక్తవత్సలం ॥ ౫౦ ॥
తైస్సర్వైస్సహితోబ్రంహాకృతకృత్యస్తదామునే । ప్రణమ్యశిరసాదేవంప్ర
యయాస్వాలయంప్రతి ॥ ౫౧ ॥

అథసురమునిసిద్ధైస్సేవ్యమానఃకృతాత్మా విగళితభయశోకకోరోధమో
హాభిలాషః నవమృదుగళకంతైఃకిన్నరైర్గీయమాన స్సరసిజవనసూతి
ధామధూయఃప్రపేదే ॥

ఇతి బ్రాహ్మ్యపురాణే భృగునారదసంవాదే శ్రీహస్తీగిరి

మాహాత్మ్యే - హిరణ్యగర్భప్రయాణంనామ

దశమోధ్యాయః.

రు. అనిభివ్యధంబున వరదుండు పలికినవిని పద్మసంభవుం డాదేవదేవున
కనేక- ప్రదక్షిణ నమస్కారంబులుచేసి-యాతని ముఖంబు జూచుచు-నతి
ప్రయాసంబునవెడలి- నకలముని సమేతుండై- కిన్నరీగానంబు లువినుచు
తనలోకంబునకుంబోయె. పూర్వంబున నశ్యలోకవాసులెల్ల- పితామహు
తోగూడివచ్చి యాతండుండుపర్యంతంబు- కాంచీపురమున- వరదుండు
జించుచునుండి యానలువంగూడి- వారెల్ల మరల బ్రంహలోకంబుజేరిరి.

ఇది బ్రాహ్మ్యపురాణంబునందు - భృగునారదసంవాదంబున-

హస్తీగిరి మాహాత్మ్యంబునందు - బ్రహ్మ తనలో

కంబునకుం - బోవు కథగల

దశమందైన యధ్యాయము.

భృగుః ॥ తస్మిన్ కృతయుగే తే గతే సరసిజాననే । త్రేతాయాంతుగ
జేంద్రణకథంతత్రార్చితోహరిః ॥ ౧ ॥ నారదః ॥ గతే తస్మిన్ సురజ్యేష్ఠే
క్షేత్రే సత్యవ్రతేహరిః । అతిష్ఠద్వరదోనిత్యైదిత్యైః పరిజనైవృతః ॥ ౨ ॥
గరుడః పక్షిరాట్టే ఘోషిష్య క్షేనాదయస్తదా । సుదశనశ్చభగవాన్ చ
క్రూపాఘోషహద్యుతిః ॥ ౩ ॥ పాంచజన్యోజలాధీశశ్శంఖరూపాఘోషహభ్య
సిః । కౌమోదకీచతచ్ఛక్తిస్సర్వదుష్టభయంకరీ ॥ ౪ ॥ పద్మాభ్యోవసుధా
ధీశోమహానంబుజరూపదృక్ । శాక్తాభ్యోగగనాధీశోధనువేదధరోమ
హాన్ ॥ ౫ ॥ కౌస్తుభోధిషణాధీశోమణిరూపధరశ్శివః ॥ సర్వేషామీశ్వరీ
లక్ష్మీః పద్మహస్తాయశస్సీవనీ ॥ ౬ ॥ వసుంధరాచచార్యం గీసిలోత్పలద
లేక్షణా । విష్వక్సేనోమహాతేజాగణానామీశ్వరోవ్యయః ॥ ౭ ॥ తదధీ
నాస్తధైవాన్యేపరిపారాస్సహస్రశః । స్వాధికారేషునిరతాశేవరాజం
శిషేవిరే ॥ ౮ ॥ మహద్వనమభూద్ధుగంతదాకాంచీమహాపురీ । సింహ
చ్యాఘ్రమృగాకీర్ణఘోరవింధ్యాటవీయధా ॥ ౯ ॥ మహాగహ్వరదుర్ధణా

భృగువు నారదుం గాంచి వో మునీంద్రా - కృతయుగంబు గడచిన -
త్రేతాయుగంబును - గజేంద్రుండెవ్విధంబున - వరదుంబూజించె - దా
ని నెరుంగింపుమనన నారదుండిట్లనియె. వో మహాత్మా - వినుమట్లునలువ
తనలోకంబునకేగిన త్రేతాయుగాదియందు వరదుండు - పక్షిరాజగు గ
రుడుండును - మహాకాంతియుతంబైన సుదశనచక్రంబును - జలాధీ
శంబైన మహాధ్వనిసనాథంబైన వెలయు పాంచజన్యంబును - సకల దుష్టభ
యంకరంబైన కౌమోదకియును - సకల రాక్షసనివాశకారియగు నంద
కంబును - ధనువేదధారియగు శాక్తంబును - విష్వక్సేనాది పరిజనులును
సర్వైశ్వర్య దాయినియగు లక్ష్మీదేవియు నీలోత్పలాభయగు వసుంధర
యు - మొదలగువాఁడెల్ల సేవింపనతివై భవంబుననుండె - సంతబహు
కాలంబు గడచిన - నాకాంచీపురంబెల్ల వింధ్యారణ్య బురీతియతిభయంక
రారణ్యంబయ్యె - చందనాగరువున్నాగ చంపకాది బహుష్కృతసమేతం

షేనర్వతుకుసుమోచితే । కోకిలాలాపలలితేమత్తపట్టదనాదితే ॥
 ౧౦ ॥ మత్తమాతంగసంఘుష్టపద్మకాననశోభితే । హంససారససన్నా
 దేకిన్నరీగణనాదితే ॥ ౧౧ ॥ సిద్ధచారణగంధర్వయతువిద్యాధరాన్వితే ।
 చందనాగరుపుష్పాగచూతచంపకసంవృతే ॥ ౧౨ ॥ స్నిగ్ధగంభీరమధు
 రమయూరస్వననాదితే । విశుద్ధసలిలోపేతదీఘికాశతశోభితే ॥ ౧౩ ॥
 నదీపుళినవిత్రాంతరాజహంసోపశోభితే । తరుణారహద్యుతిస్థైరపంక
 జామోదసంవృతే ॥ ౧౪ ॥ స్ఫురత్పటలకల్పారక్షైరహోత్పలకాననే ।
 స్థైరకేసరసౌగంధినిజితామరనందనే ॥ ౧౫ ॥ వికసితేరతకీసంగమం
 దమారుతసౌరభే । కదాచిలీలయాసార్థంలత్యైలత్త్రీవితిముకనే ॥ ౧౬ ॥
 సంవచారవసేతస్త్రికసర్వతుకుసుమోచితే । క్రిడన్వైసనదీతీరేపుగ్ధ
 వృక్షసమాశ్రితే ॥ ౧౭ ॥ ప్రపవేళవనంఘోరంలత్యైసహజనాదకనః ।
 ఘుమూభితప్తాంబుసూధామసింహజ్జలదాస్తదా । తదైవకదమక్లిన్నా
 నభవేత్సవనస్థలీ ॥ ౧౮ ॥ యత్రయత్రచరేత్తస్త్రికవసేలత్త్రీసహాయవాక్ ।
 తత్రతత్రచచారోద్యైపక్షౌవిస్తార్యపక్షిరాట్ ॥ ౧౯ ॥ చరత్యఖిలలో
 కేశలీలయైవతదావసే । పరితార్థాభవకసర్వేతంద్యప్త్యావనచారిణః ॥

బై సర్వతుకు ధమకంబులుగల్గి కోకిలారావ సుందరంబయి మత్తపట్ట
 యుకారంబులుగల్గి మత్తమాతంగ భయంకరంబయి - సిద్ధచారణగం
 ధర్వ సేవితంబై - నిమలజలసంయుత దీఘికాశతసమేతంబై - నదీపు
 ళినదేశంబుల విహరించు రాజహంసలుగల్గి - అరహిరణస్ఫురతహమలా
 మోదంబులుగల్గి సుగంధనిజితామర నందనంబై - కేరకీగంధసు
 గంధమారుతసేవితంబయి - మనోహరంబగు నావనంబున నొకనాడు
 వరదుండు లక్ష్మీదేవింగూడి వినోదంబుగా వేగవతీ తీరంబున విహరింపు
 చుండ - ఘుమూతప్తంబయిన ధూమియందెల్ల వలాసాకంబులు వహించె
 నా విష్ణుదేవుండు సంచరించు చోటెల్ల - గరుడుండు తనరెక్కలంగ
 ప్పుచుండె నంత వనచారులెల్ల - నా మహాముహుం గాంచి కృతార్థుక

౨౦ || విచిత్రకుసుమాకీర్త్యాంప్రసన్నసలిలాశయాం । స్ఫురతహమలకల్హా
 రవరన్నీనకులాకులాం ॥ ౨౧ || ఘనతైవలసంఘన్నాంమహాహ్రీదసమా
 కులాం । నదీంవేగవతీందృష్ట్యాప్రహషణమతులంయయా ॥ ౨౨ || చర
 త్యఖిలలోకేశేషీక్షమాణేవనస్థలీం । సస్పృజఃపుష్పవహాణిస్థలేవన్యస్థలీ
 రుహః ॥ ౨౩ || రరాజతరున్దుక్తైపుష్పైశ్చసుమనోహరైః । సత్యవ్రత
 మహీసర్వానభస్తారాంకితంయథా ॥ ౨౪ || సహతహల్వారసంభేదసం
 వృతామోదశీతళః । పవనఃపూగకాంతారసంగమందగతిర్వహా ॥ ౨౫ ||
 నతతాపాతిఘర్తాంశురంశుమానపితృద్వనే । పూర్ణబింబశ్చకాశేందుర్వ
 నేచరతిమాధవే ॥ ౨౬ || వాసంతికానిశరదివసంతేశారదానిచ । స
 మృద్ధాన్యభవంస్తత్రనన్యతుశ్చముదాన్వితాః ॥ ౨౭ || లక్ష్మీంలక్ష్మీపతిందృ
 ష్ట్యామేఘంసౌదామనీయథా ॥ ౨౮ || యేతుతస్మిన్వనోపార్యంనిమి
 తావిశ్వకమణా । తాస్సర్వాఃకుముదాంభోజైర్విచేరుగృహదీఘిక
 కాః ॥ ౨౯ || మత్తద్విపగణాస్తస్మిన్విచేరుశ్చమహావనే । విచేరుమృగ
 యూధానినవశౌద్వలభూమిషు ॥ ౩౦ || మాధవీమల్లికానాగాఃకేతకీకర
 వీరకాః । మందారాశ్చమధూకాశ్చనీపాఃకురవకాస్తథా ॥ ౩౧ || వంజు

లైరి - వృక్షంబులెల్ల పుష్పంబులు వషికంచె - నాభూమియెల్ల తారా
 గణయుతంబయిన నభంబురితిం బ్రకాశింపుచుండె - కమలకల్హారామో
 దశీతలుండయి పవనుండువీచె - సూర్యుండు తపింపకుండె - పూర్ణచంద్రుం
 డు బ్రకాశించె - వసంతంబున శరతాకాలధమకంబులును - శరతాకా
 లంబున వసంతకాలధమకంబులుం గల్గియుండె - మేఘవిద్యుల్ల తలభం
 గిం బ్రకాశించు నాలక్ష్మీనారాయణులం జూచి నెల్లవారు సంతసంబునం
 దేలిరి - యావనంబున పూర్వంబు విశ్వకమకానిమితంబులైన దీఘిక
 లెల్ల కుముదాంభోజలలితంబులై ప్రకాశించె - చిత్రపిచిత్రంబులైన మృ
 గసమూహంబులు నవశౌద్వలభూముల సంచరించె నిట్లు సర్వలోకనా
 యకుండయిన దేవదేవుండు యావనంబునంగల విచిత్రంబులెల్ల లక్ష్మీదే

లాశ్మతపత్రాశ్మజభూవుఃపుష్పశాలినః । తత్సర్వందర్శయన్ దేవైఃచచా
రవరదోవనైః ॥ ౩౨ ॥ సర్వలోకేశ్వరస్సాత్మా దక్షయోవిశ్వకృద్విభుః । విస
వృత్యతథాతస్మాత్ తయాసహమనోహరాత్ ॥ ౩౩ ॥ అనంతసరస్వతీరం
సకదాచిత్సమభ్యధాత్ । తస్యపశ్చిమతీరేతు తపస్యంతంతపోధనం ॥ ౩౪ ॥
దదర్శసుమహాభాగం దివ్యందేవపురోహితం । తిష్ఠంతమేకపాదేన చా
హూవిక్షిప్యచోద్వేగౌ ॥ ౩౫ ॥ ఉత్పింజరజతాహారం త్వగస్థిస్నాయు
బంధనం । ఉదీక్షమాణమనిశం విమానంపుణ్యపథకనం ॥ ౩౬ ॥ జపం
తంసతతంవాచా గాయత్రీంవేదమాతరం । నివాతదీపనిషకంపం ని
ద్వంబద్వం నిష్పరిగ్రహం ॥ ౩౭ ॥ నిమలంనిరహంకారంక్రోధలోభవి
వజితం । యుత్తిపాసాదిభిరుతైః పీడితంచాశ్మచంచలం ॥ ౩౮ ॥ సత
తందంశమశక్తైఃపీడ్యమానమనాకులం । ఆత్మవత్సర్వధూతాని పశ్యం
తంమునీపుంగవం ॥ ౩౯ ॥ తందృష్ట్వాసహసాతస్య సమీపంససమశ్శ్య
గాత్ । శ్రియాచసహతన్వంగాభ్య ధూత్వాసోడశవాహికాః ॥ ౪౦ ॥
రాజలక్షణసంపన్న స్సర్వాభరణభూషితః । పద్మపత్రవిశాలాక్షః చం

వికింజూపుచు కొంతప్రాద్దువిహరించి యనంతసరోవర తీరంబునెరి -
యందు యేకపాదంబుననిలిచి యూర్ధ్వబాహుండయి పుణ్యకోటివిమా
నంబుదలంచుచు వేదమాతయగు గాయత్రింజపించుచు నివాతదీపంబు
భంగినొప్పుచు నిద్వంబునునిరహంకారుండును క్రోధలోభవజితం
డును అచంచలుండునునై నిరంతరంబు మశకాదులపీడింపబడియు -
ఆనాకులుతిడయి సమస్తభూతంబుల నాత్మసమానంబులుగా నెంచుచు
నతి ఘోరతపంబు చేయుచుముగూరుండునైయున్న దేవగురుం గాంచి
లక్ష్మీదేవియుం దానును పదియారువత్సరంబులుగల మనుష్యరూపంబుల
దాల్చి సర్వరాజలక్షణసమేతుండై సర్వాభరణభూషితుండై పద్మపత్ర
విశాలనయనంబులుగల్గి చంద్రబింబ సమానముఖంబువెలుంగ - హంసవి
ధంబుననడుచుచు సర్వాభరణభూషితయైవెలుంగు లక్ష్మీదేవి సేవింపు

ద్రబింబసమాననః || ౪౦ || సదృశీతస్యతన్వంగీ హంససుందరగామినీ | చ
 చారి పాశ్వతస్తస్య సర్వాభరణభూషితా || ౪౧ || తమువాచతపస్యం
 తం భగవాన్సుతభావనః | సమస్తజగదాధారః సదారోమానుషాకృ
 తిః || ౪౨ || శ్రీభగవానువాచ || కస్త్యంతపసిదుధకషేక వతకసేవిజనే
 వనే | కింత్యంహప్రాధికతంబ్రహ్మకవదస్వయదిరోచతే || ౪౩ || ఇత్యుక్త
 స్సతదాతేన తాపసోమునిసత్తమః | ఉపరమ్యసమాధేస్తం ప్రత్యువాచ
 పురఃస్థితం || ౪౪ || బ్రాహ్మణః || రాజపుత్రమయాకింతే | బ్రాహ్మణేనతపస్వి
 నా | గచ్ఛగచ్ఛవనాదస్తాత్సింహవ్యాఘ్రభంజనకులాత్ || ౪౫ || కిమధకమ
 నయాసాధకం వతకసేత్రనిరాయుధః | మనుష్యానాతకవతకంతే సిం
 హాత్రస్తామహావనే || ౪౬ || కింయువామనుజానంతే బాంధవావనగోచరా |
 కిమధకంనిజకనేబాల్యా దాగతౌనిభకయావిహ || ౪౭ || అత్యైవబహవో
 వ్యాఘ్రాః శుభాతాకశేరదశకానాః | మామాదానైవనిస్సార మి
 తిమత్వాచతత్యజుః || ౪౮ || తావదస్తాదితోగచ్ఛ నస్తాతవ్యంత్రణంత్యయా
 ఆగమివ్యంతితేవ్యాఘ్రాః శుభారాసలిలాధికనః || ౪౯ || ఇత్యుక్తస్తేన
 విప్రేణ దేవరాజఃశ్రియఃపతిః | ఈషదుల్ప్రయమాన స్తంపునర్వచన
 మబ్రవీత్ || ౫౦ || శ్రీభగవాన్ || అరణ్యేవాగృహేవాపి నిభకయంతప

చుండ - నామునితో ఓబ్రాహ్మణోత్తమా - యీవిజనంబయిన యరణ్యం
 బున నిష్టియుగ్రతపంబేమిగిరిచేసెద వెరింగింపుమనిన నాతాపసుండ్రిట్ల
 నియె - ఓరాజచందనా నీవు నిరాయుధుండవై సింహవ్యాఘ్రాది క్షోగ
 మృగభయకరంబగు నీయడివికీ వనితంగూడ యేలయరుడెంచితి చాలభా
 వంబున నిర్భయుండవై యిందేలసంచరించెదవు - నీవచ్చుట నీబంధుజనం
 జనంబులెరుంగరే - యిచ్చుట వ్యాఘ్రాదులు - నాశరీరంబ నిస్సారంబని
 విడిచియున్నవి - నవి జలపానాధకంబైవచ్చు - నిసుంగాంచిన పీడించు -
 నిండేలనుండెద వతివేగబొమ్మనిన నావరదుండునవ్వచునిట్లనియె-ఓతాప
 పోత్తమా సర్వసూక్ష్మతంబుగోరి సర్వసూక్ష్మాభయప్రదులగు మాకర

తావర । యత్రకుత్రచవతేహం నభయంమేకదాచన ॥౫౨॥ అభ
యంసర్వభూతేభ్యో యఃప్రయచ్ఛతినర్వదా । కుతస్తస్యభయంభూయా
త్సర్వభూతహితైషిణః ॥౫౩॥ యత్ప్రప్తస్తవంమయాపూర్వం తద్వద
స్వతపోధన । మహతౌగతూహలంతస్య శ్రవణేమమజాయతే ॥౫౪॥
బ్రాహ్మణః ॥ భరద్వాజసుతస్యాహం పౌత్రోయంప్రజితఃతస్సుతః । జా
తిస్తరోస్త్రిదేవానాం గురుఃపూర్వత్రజన్మని ॥౫౫॥ బహున్యబ్ధనహస్రా
ణి ఘోరేతపసిత్పితః । మమాత్రైవవ్యతీతాని నిజానేపుణ్యవర్ధనే ॥౫౬॥
తపశ్చరణహేతుమేక శృణుష్వకథయామితే । యదికాతూహలంశ్రో
తుం విద్యతేరాజపుత్రక ॥౫౭॥ పరిత్యక్తామయాపూర్వం శ్వనధూశర
ణంగతా । తద్దోషక్షాళనాయైవ క్రియతేత్రమయాతపః ॥౫౮॥ అత్రయ
త్కృయతేకమేక పుణ్యపాపాత్మకంనరైః । జ్ఞానలోజ్ఞానతోవాపి య
త్సమ్యక్ధృతికోవిదః ॥౫౯॥ పత్యైతదఖిలంవశ్యనిమఃనమతద్యుతే । పు
ణ్యకోటివిఖ్యాతం స్మరణాదేవముక్తిదా ॥౬౦॥ స్వయంవ్యక్తిమిదంధా

ణ్యంబునంగాని గృహంబునంగాని సంచరించిన భయంబెల్ల సీవృ
త్తంబెరుంగింపుమనిన నాముని యిట్లనియె- ఓరాజనందనా నేభరద్వా
జపుత్రునకుం బాత్రుండ- నేపూర్వభవంబున దేవతాగురువగు బృహస్ప
తిని నాకు పూర్వజన్మజ్ఞానంబుగలదు - నేననేకకాలంబునుంచి తపంబు
జేయుచున్నవాడ - నేతపంబుజేయుటకుం గారణంబువినుము - పూర్వం
బున నన్నుశరణంబుజొచ్చి నశ్వననితంగర్వంబునంగాట్టితి నాపాపశాం
తికై యిట్టి యాగ్రతపంబుజేసెద - యీక్షేత్రంబునంజేసి కమంబులు
కోటిగుణితంబుగా ఫలంబిచ్చు - ఓబాలకా యమితకాంతియుతంబయిన
విమానంబుదేజూతుము దానిస్మరించిన సకలపాపంబులనశించు యీక్షే
త్రంబున బ్రహ్మదేవుం డశ్వమేధంబొనర్చె నిందు వ్యక్తరూపుండై వర
దుండున్నవాడు - నేపూర్వంబున జేసినపాప బాహుళ్యంబున నాదృష్టి
గోచరుండు గాకున్నవాడు- గాన నాపాపంబెల్లనశింప నీతపంబుజేసెద-

తు మాకాయమేధేమహాత్మనః । అస్మిన్ హి భగవాన్ విష్ణుః వ్యక్తరూపశ్చ
తుభుజః ॥ ౬౦ ॥ నమయాశక్యతేద్రష్టుం పాపసంవృతచేతసా । అత
స్తందృష్టుకామోహం తపామ్యహమకల్మషః ॥ ౬౧ ॥ కరిష్యేత్రతపోఘో
రం నమనిష్కృతిరన్యథా । బహవస్తాపసావిష్ణు ముపాన్యేహ గతాం
హసః ॥ ౬౨ ॥ విముక్తాకమకబంధేభ్యః పరాంసిద్ధిమరోగతాం । అత్రవి
ష్ణుముపాన్యైవ నిర్వృణ్మాదావవీతశుత్సరాః ॥ ౬౩ ॥ యోగసిద్ధిం పరాప్రా
ప్తా యోగినోబహవః పురా । చతుర్బాహురుదారాంగః పీతవాసాశ్చ
తుభుజః ॥ ద్వివై పరిజనైరస్మిన్ పూజ్యతేగిరిమూఢకాని ॥ ౬౪ ॥ నసశ
క్యోత్రసంద్రష్టుం నరైరుకరితకారిభిః । స్వధమకనిరతాశ్చాంతాస్తం
పశ్యంతిజనాదకనం ॥ ౬౫ ॥ చరంతివిష్ణుధూతాని బహున్యత్రాభితో
వసే । తానిపాపసమాచారం దృష్ట్వానిఘ్నంశ్యసంశయః ॥ ౬౬ ॥ అ
త్రగతుఃపిశాచాద్యా నవర్తంతేకదాచన । విష్ణుదూతపరిత్రాసాః పరి
తోయోజనద్వయే ॥ ౬౭ ॥ త్వమస్మిన్ సరసిస్నాత్వా కృతకృత్యోనయాస
హ । ప్రణమ్యవరదంతత్రప్తార్థయస్సాభివాంఛితం ॥ ౬౮ ॥ రాజ్యంవా
విజయంవాథ పుత్రాన్వాభయదిచ్ఛసి । తత్సర్వంపార్థితోదేవ । స్తవదా
స్యత్యసంశయః ॥ ౬౯ ॥ మహాభోగస్తవమస్మిన్కి మాగతోస్యనివారితః ।
దుష్ప్రధానోహ్యయం దేశః । ప్రవేశ్యోహియతాత్మనా ॥ ౭౦ ॥ తవసంద

నీక్షేత్రంబున ననేకమునులుతపంబులుచేసి కమకబంధంబులంచాసి యో
గసిద్ధింబొందిరి - యీపర్వతశిఖరంబున వరదుండు దివ్యపరిజనంబులుగొ
ల్వనుండు నావంటిపాపకములకు గానంబడడు - స్వధమమాగం
బుననుండి శాంతులైతపంబుజేయువారల దేవదేవుం గాంతురు-యిచ్చట
యోజనద్వయంబువరకు విష్ణుదూతలు సంచరింపుచు పాపబులహరింపు
చుందురు - వారిభయంబున నిచ్చట రక్షింపిశాచభయంబులులేవు - నీవీ
సరోవరంబున నీభార్యంగూడి స్నానంబుజేసి వరదునకెరగి వాంఛితం
బువేడుము- యెవ్వంజేదిగొరిన దానినెల్ల నీదేవుండిచ్చు- గాన రాజ్యం

శకనాగాసీ త్సుప్రసిద్ధం మనోమమ । ఇత్యుక్తోమునినాతేన స్త్రయమాన
ముఖాంబుజః ॥ ఆరురోహశ్రియాసార్థం హస్త్యద్రీశిఖరంతతః ॥ ౭౨ ॥
భృగుః ॥ ప్రయాసార్థం హృషీకేశః తస్యప్రత్యక్షతాంఠతః । అదత్యైవ
స్వయంకించితిరమర్థంగతవాంస్తదా ॥ ౭౩ ॥ నారదః ॥ గుహ్యమేతత్త్వ
యాపృష్టం శ్రోతవ్యంహితకాంతీభిః । కథయామ్యధునాసవ్య క్షృణు
వ్యసుసమాహితః ॥ ౭౪ ॥ సర్వదాసర్వగోవిష్టు రమ్యతఃపుష్కరేశ్వరః ।
నతేనరహితంకించి ద్దృశ్యతేశ్రూయతేపివా ॥ ౭౫ ॥ యథాతైలంజితే
సహిః దద్మిదారుప్వినానలిః । అదృశ్యస్సగ్వభూతేషు తథాసర్వగతో
హరిః ॥ ౭౬ ॥ మథనాద్యైర్యథాతాని సువ్యక్తంయతియత్నతః । భక్తిని
మకథితేనైవ వ్యక్తియతితథాహరిః ॥ ౭౭ ॥ కరస్థంనైవజానాతి య
థాంథోరత్నముత్తమం । తమసామాధమనసోనైవజానంతికించన ॥ ౭౮ ॥
తిరోదధృతిపాశాని విష్టునందశకనేనచ । శేషనష్టేమతస్యైవస్వయం
భాతిజనాదనః ॥ ౭౯ ॥ సతతంవేష్టిభిఃపాపేర్దుస్తరైఃబాంహణోగురుః

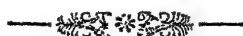
బును విజయంబున పేడుము - నీవు మహాసుఖంబుగలవాడ విందులకేటవచ్చి
తివి - యీప్రదేశం బెట్టివారికగమ్యంబు - నిన్నుంజూచిన నామనం ప్రస
న్నంబుగా నున్నకని - వరదుండు నవ్వుచు భార్యంగూడి హస్తీగిరిశిఖ
రంబెక్కెననినవిని భృగుమహాపిత యిట్లనియె - ఓనారదా నాదేవగురు
వునకు వరదుండుశ్రీసమేక్షుండై ప్రత్యక్షంబయ్యెను - నాతనికేమియు
నేలనొసంగండయ్యె దాని నెరుంగింపజేయిన నారదుండిట్లనియె -
ఓమహాత్మా యితరహస్యంబైనదాని నడిగితివి-హితంబుగోరువారు దీనిని
వినందగు నెరింగించెద సమాహితచిత్తుండవై వినుము - విష్టుదేవుండు
దారువులవెల్లగు నగ్నిరీతి తిలఁబులనుండు తైలంబువిధంబున స్వేచ్ఛ
న నదృశ్యుండై యున్నవాడు - అతండులేక దొక్కటియులేదు - భక్తిచే
నాతనినెరుంగందగు-అంధుండు కరస్థంబైనరీత్యుం తెరుంగని యెట్లమూ
ఢుండు తమోహ్యుండై సర్వగతుండైనవిష్టుని నెరుంగింపజాలదు జను

ఆతోద్యుష్టైవకపురతోనైవజానాతికించన ॥ ౮౮ ॥ ఆతస్తత్సంసిధింగత్వా
తేనచాష్టావ్యసంవృతః | నతస్తైదశకయామానస్వకంయాపంతథాహరిః॥

ఇతిశ్రీ బ్రాహ్మ్యపురాణే హస్తీగిరివహత్యై

వరదబృహస్పతి సంవాదో నామ

ఏకాదశోధ్యాయః.

భృగుః ॥ కథంచేవగురోబ్రహ్మమహతఃపాపసంభవః | తారితో
యన్నిమిత్రంస దేవరాజస్యదశకనే ॥౧॥ నారదః ॥ పురాదేవసభామధ్యే
మహేంద్రస్సముపావితత్ | సర్వైఃపరివృతోదేవైః బృహస్పతిపురోగ
మైః ॥౨॥ వసిష్ఠప్రముఖాస్సర్వే మఃసయస్సంశితవ్రతాః | ఉపతస్తుస్తదా
సర్వేమహేంద్రమమితద్యుతిం ॥౩॥ మునిభిఃకథితాఃపుత్ర్యాఃకథాశ్శుశ్రా

లకు పాపంబులు విష్ణుదర్శనంబున కడ్డంబగు పాపంబులునశించిన నా
దేవు నెరుంగందగు - గాన నాదేవగురుఁ డనేకపాపంబులు జేసినవా
డుగాన - నాదేవదేవుండైన వరదుంజూచియు నెరుంగండయ్యె - వర
దుండును నాతనికిప్రత్యక్షంబయి మాటలాడియు - తన నిజరూపంబు
చూపండయ్యెను.

ఇది బ్రాహ్మ్యపురాణంబునందు హస్తీగిరిమాహాత్మ్యంబున -

వరదరాజ బృహస్పతిసంవాదరూపంచైన పదు

నొకండవ యధ్యాయము.

భృగువు నారదుంగాంచి యోమహాత్మా దేవగురుండైనబృహస్పతి
కట్టిపాపత బెట్లగల్గె విష్ణుటనది వరదదర్శనంబున నెట్లునశించె నాతెరిం
గెరుంగింపుమనివేడిన నారదుం డిట్లనియె.

పూర్వంబున దేవేంద్రుండు గురువుతోగూడి సకలదేవతలు వసి
ష్టాదిమునులుగొల్వఁ నిండుగొలువైయుండి సకలపుణ్యకథలు వినుచుండుత

వపుత్రహః । ప్రసంగాశోధయామాసునియమంచనతామతం ॥౪॥ ధ
మనినయశుశ్రూష మునీనాంభావితాత్మనాం । తానపుచ్చన్తునీం
స్తత్ర సురశ్రేష్ఠశ్శచీపతిః ॥౫॥ ఇంద్రః ॥ కశ్చిత్స్వగృహసంవాసీ సదా
చారరతోవశీ । ఇష్టాపూతాదికంకుర్వత్ దైవపిత్ర్యరతస్తథా ॥౬॥ క
రోతినియతస్సమ్యగతిధీనాంచసత్త్రి-యాః । హిరణ్యధాన్యవస్త్రాణిశో
త్రియేభ్యోదదాతిచ ॥౭॥ ధర్మావిరోధేనాదత్తైత్రతాణిచధనానిచ ।
తపస్వాధ్యాయనిరతో యతవాక్కాయమానసః ॥౮॥ సాంఖ్యయోగప
రోనిత్యం కమయోగపరస్తథా । అధ్యాత్మనిరతోత్త్యం సర్వభూతా
భయప్రదః ॥ స్వదారనిరతశ్శాంత స్సర్వభూతహితేరితః ॥౯॥ నివృత్తా
సతగ్రధాలాపః కామక్రోధవివజ్జితః । ధర్మేణోత్పాద్యపుత్రాంశ్చవ
తతేనియతాత్మనా ॥౧౦॥ కశ్చిత్పుత్రకళత్రాదీన్విహాయవిగతస్పృహః ।
తీర్థయాత్రాపరోనిత్యం దేహమాత్రపరిగ్రహః ॥౧౧॥ వ్రతోపవాసని
రతో మృదుశ్శాంతోజితేంద్రియః । శీలాచారరతోమానీనద్వైకందోవీత
మత్సరః ॥ ౧౨ ॥ నిష్పరిగ్రహవాక్ధీరో మితభుక్సత్యసంగరః । జపశీ

రి మునీంద్రులంగంచి యిట్లనియె-ఓత సస్వలారా ఒకండు తనగృహం
మనసుండి సదాచారంబులుగల్గి యజ్ఞయాగాదులం జేయుచు అతిధిపూజ
లు గావించుచు - సద్విజులకు గో-భూ-హిరణ్యాది దానంబులిచ్చుచు -
యతవాక్కాయ మానసుండై నిత్యకమారతుండై సర్వభూతాభయ
ప్రదుండై సాంఖ్యయోగంబుగల్గి స్వదారతుండై కామక్రోధంబులమా
నియ సతగ్రధాలవినక ధర్మమాగ్ధంబున పుత్రులంగంచి యుండువా
డు - మరియొకండు నిరీహుండై పుత్రకత్రాదులవిడిచి స్వదేహపోషణం
బుజేయుచు తీర్థయాత్రాదులను వ్రతంబు లాచరించుచు జితేంద్రియండై
శీలాచారంబులుగల్గి శాంతినొంది సత్యంబైనాడుచు మితభోజనుండయి
యన్నంబు భుజించుటమాని అతిధిపూజలాచరింపక పుణ్యక్షేత్రంబుల
శ్రాద్ధాదులంజేయుచు - శ్రోత్రియులకు యధాశక్తిసంగుచు - తప

లోవిస్మయేన్ముః విముక్తాధితిపూజకః ॥ ౧౩ ॥ పుణ్యక్షేత్రేషు సర్వేషు కు
ర్వక్త్రాద్ధాదికాఃక్రియాః । తేషు తేషు యథాశక్తి శ్రోత్రయభ్యోదదా
తివ ॥౧౪॥ తపఃస్వాధ్యాయనిరతో జ్ఞానయోగపరాయణః । నగరగ్రా
మతీర్థేషు పావ సేషు సమంతతః ॥౧౫॥ చరన్మనియతావాసో యథాల
భ్యాశనశ్శుచిః । వతే తేనిరహంకారో భయశోకవివజీతః ॥౧౬॥ ద్వ
యోఃపురుషయోరిధం సతతం వతే మానయోః । యుష్మభిఃకథ్యతాం
సమ్యక్ కశ్చేష్ఠ ఇతి తాపసాః ॥ ౧౭ ॥ నారదః ॥ ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా
సందీహానామహషణ్యః । అగ్రశస్త్రం సమాసీనం బృహస్పతివధా బు
వక ॥౧౮॥ త్వమస్తాకంసురాణాంచ గురుహిచస్వతేవతః । అతస్తస్యం
వదనిశ్చిత్త్య పృచ్ఛతే బలశత్రవే ॥౧౯॥ సచమత్వాగృహేవాస మసారమి
తి తత్పతః । తీర్థయాత్రాపరశ్రేష్ఠ ఇత్యువాచ బృహస్పతిః ॥ ౨౦ ॥ తచ్చు
త్వామునయస్సర్వే బృహస్పతి సమీరితం । బధూవుఃక్రోధనాఽస్మాదేవా
శ్చపరమవణ్యః ॥ ౨౧ ॥ గురుణాభాషితం యత్తు శ్రుతిస్సృతివిగహిత
ఇతి నిర్భత్యసహసా । తమూచుశ్చమహావణ్యః ॥ ౨౨ ॥ అజ్ఞానాద్యది
వాజ్ఞానాదశాస్త్రీయంత్యమేరితం । అతస్తస్యం వసుధాంగత్వా జాయ
స్వాత్మంతదుఃఖభాక్ ॥ ౨౩ ॥ నారదః ॥ తతస్సనమదాతీరేకదన్నాహః

స్వాధ్యాయపరుండయి జ్ఞానయోగంబునొంది యొకచోటనుండక ల
బ్ధంబైనదానిం గుడుచుచు అహంకారభయశోకంబులవిడిచియున్నవాడు-
యాయిర్వదిలో శ్రేష్ఠం డెవ్వం డెరుంగింపుండనిన నామునులేల సందే
హంబునొంది దేవతాగురువగు బృహస్పతింగంచి యోమహాత్మ్యాయా
యింద్రుండడిగినదాని నీవజ్రపు నహం డవనివేడిన బృహస్పతి వార
లంగంచి యసారంబయిన సంసారంబువిడిచి తీర్థయాత్రాపరుం
డయినవాడె యుత్తమండనిపలికెను నామునులేల్ల వేదనిందితంబయిన
బృహస్పతివచనంబులవిని క్రోధంబున నోసురాచార్యా నీవజ్ఞానంబుచ
యశాస్త్రీయంబులగు మాటలాడితివిగాన భూలోకంబున నతిదుఃఖభా

రకుత్స్థితే । బ్రాహ్మణస్య సుతోజ్ఞైః గురుమకాత్రంజితోమునే ॥౨౪॥ జాత
మాత్రేతుజననీ జగామయమసాదనం । క్లేశేనమహతాపిత్రా రక్షితో
బాలకస్తదా ॥౨౫॥ మృదుశయానతత్రాసీన్నచదంశనివారకః । నచ
స్నానాదికంకాలే వప్యధేశుచిసంస్తరే ॥౨౬॥ యయాకయాచితక్రృప
యా రక్షితోబాలకస్తదా । ఇథంసంవర్ధితోబాల్యే శయానోయత్రకుత్ర
చిత్ ॥౨౭॥ యవ్వనేదులకభాహారోకుచేలోబహుపుత్రవాక్ । అత్యం
తసంకటేగేహే న్యవసచ్చకపీడితః ॥౨౮॥ భృశంనిర్వేదమాపన్నోమ
నోరథశతాకులః । స్వబంధుభిరవజ్ఞాతో నరోజీవన్మృతోయథా ॥౨౯॥
పీడితోవ్యాధిభిన్త్యంనకించితటర్దుహిశ్వరః । పూర్వజన్మవశాదేవస
ర్వశాస్త్రాథకతత్వవిత్ ॥౩౦॥ ఇథంతస్త్రిమహాదుఃఖే వతకమానేమహ
మునే । ఆజగామన్మహాకశ్చిస్తస్త్రిగ్రామేనసైనికః ॥౩౧॥ సుతస్తస్యమ
హీపస్య సప్తవయోమహామునే । కుంభస్థశాబకంమాతుః పాశ్వస్థసౌ
దదశకమా ॥౩౨॥ తమాదాయస్వయంచాలః కౌతూహలసమన్వితః । ఆ
గాధేసమాసాగతేగృహేచిక్షేపదుమతిః ॥౩౩॥ పుత్రనాశాదతికృధా

జనుండవై బుట్టుమని శపించిరంత-నాబృహస్పతియు నమకాదానదీతీరం
బున మంచియన్నంబు లేని మంత్రజిత్రను విప్రనినకు బుతుండయి పుట్టె-
నాతండుపుట్టినప్పడ తల్లిమరణంబునొందె నంత నాబాలుండు మెత్తని
శయనంబును స్నానంబును లేక యశుచియై మశకాదుల పీడింపబడుచు-
వారివారిచే రక్షితుండయి - బాల్కలెల్ల సకలకష్టంబులనొంది యావ
నంబున కట్టబట్టలులేక బహుపుత్రులంగాంచి దారిద్ర్యంబుచే ననేకక
ష్టంబులంబొందుచు బహువ్యాధి పీడితుండయి బంధుపులెల్ల జీవన్మృతం
డనిపలుక నిర్వేదంబుచే పూర్వపుణ్యవశంబున సకల శాస్త్రార్థంబులె
రింగి యిట్లు దుఃఖింపుచుండ - నాతండుండు గ్రామంబున కొకనరేం
ద్రుండు నిజసేనలగూడివచ్చే నాన్మపునిపుత్రుం డేడేండ్లవాడా బాలుండు
తల్లింగూడివుండు కుకటసిల్లంగాంచి కౌతూహలంబుగా దానింగూఁపొ

శ్వ వధూస్తంభపాత్మజం । దదంశదశనైస్తీక్తైజఃఘయోరుభయోర
 పి ॥ ౩౩ ॥ తతఃపరమసంకృతౌ శ్శూలముద్గరపాణయః । ఆజన్తుశ్శ్వవ
 ధూంహంతుంబహవోరాజకింకరాః ॥ ౩౪ ॥ సాచవాచాగ్మహీత్వాన్యం
 బాలకంభయివిహ్వలా । తస్యైవగేహంసహసా బ్రాహ్మణస్యవివేకహా ।
 ప్రవిశ్యాంతగృహంభీతా వీక్షమాణాసమంతతః । త్రాపిత్రాహీతిన
 హసా బ్రాహ్మణంశరణంయయా ॥ ౩౫ ॥ నశంకాతద్భవేజాతా కింక
 రాణాంవిచిన్వతాం తామదృష్త్వానివతంతే సర్వేన్యపతికింకరాః ॥ ౩౬ ॥
 వినివత్యనుసంరథౌ స్తదన్వేషణతత్పరాః । వృత్తిన్తంసంగతాస్సర్వే
 వీధికాంతస్థలాశ్రయాః ॥ ౩౭ ॥ సతుతాంబ్రాంహణోభుంజశ్వవధూం
 పురతఃస్థితాం । కంపమాణాంభయాదాతాం వీక్షమాణాంసమంత
 తః ॥ ౩౮ ॥ సంభ్రాతఃక్రోధసంవిప్రో నిమీలితవిలోచనః । ఉపాచవచనం
 పుత్రానియంనిర్యాన్యతామితి ॥ ౩౯ ॥ సాచభూయస్తమేవాహ బ్రాహ్మ
 ãంపుత్రగృధ్ధినీ । క్రోధేనమహతావిష్టం నిమీలితవిలోచనం ॥ ౪౦ ॥ శ్వ
 వధూః ॥ బహిస్తీవ్తంతిబహవ శ్శూరామాంహంతుముద్యతాః । త్షణంక్ష
 యి యొకగుంటం ద్రోసిన నాశ్వవనిత యతికోపంబునవచ్చి నానరేం
 ద్రుపుత్రుని తొడలం దవపండ్లంగొరికె దానింజూచి యతికోపంబున
 నారాజభటులు శూలముద్గరదులంబూని దానింజంప నేతెంచినం
 గాంచి భయంబున నాశుని మరియొకచాలు నోటగరుచుకొని నాబ్రాహ్మ
 ãని రక్షింపురక్షింపుమని శరణంబునొందె - నంత నారాజకింకరు లా
 విపురీనింట నదియుంటనెరుంగక దానివెదకుచు వీధివీధులం దిరుగుచుం
 డిరి - ఆబ్రాహ్మణుండును భుజింపుచుండి భయంబున నలుదిక్కులంజూ
 చుచు దనయెదుటనున్న శునింగాంచి యతికోపంబున దీనివెడలంగొట్టుం
 డని పుత్రులనియోగించె నంత నాశ్వవనిత యాబ్రాహ్మణుంగాంచి - వో
 వి! పా నన్నుంజంప నాయుధంబులచేబూని రాజభటులున్నవారు త్షణ
 మాత్రంబు త్షమింపుమని శరణంబుజొచ్చి వేడుచున్న దానింగాంచి

మస్వయామత్ర త్వయాచారశణాగతా ॥ ౪౩ ॥ నారదః ॥ సతుతద్వచ
నంశ్రుత్వా రోషావిష్టోభవత్పునః । తసూజంసర్వదోషాణాం బీజంజే
వపరిగ్రహః ॥ ౪౪ ॥ యతోరూపంసమాస్తాయమానుషందుఃఖభావనం ।
ఈదృశంవచనంప్రాహ గురుస్సగర్వనివాకసాం ॥ ౪౫ ॥ తతస్తాంముసలై
దంజైఃపశ్యత్యంత్యంతనిశ్చలైః బహిర్నిర్యాపయంతిస్తత్తత్సత్రా
స్తస్పృహోదితాః ॥ ౪౬ ॥ తాంబహిష్టాత్మసుదృఢం బబంధుశ్చకవాటకం ।
సాచసంస్తారిదుషకమ౯ స్వకృతంపూర్వజన్తని ॥ ౪౭ ॥ తతఃకృచ్చైజ్ఞా
గాదేమాం గాధాంచశ్వవధూస్సవయం । పశ్యంతీసతతంకక్మారాన్నాగ
తాన్మృపకింకరాన్ ॥ శూలదండప్రహరణాన్ భయార్తాపుత్రగృహ్నిన్ ॥
శ్వవధూః ॥ యత్పురామద్ధృహద్భిక్షుః పరినిర్యాపితోమయా । సహస్ర
గుణితంభూయస్తత్తదేవోపశుజ్యతే ॥ ౪౮ ॥ ఉదాచరతియతగమ౯ పు
ణ్యపాపాత్మకంపురా । తదేవతేనభోక్తవ్యమహానునియమోవిధిః ॥ ౪౯ ॥
జ్ఞానతోజ్ఞానతోవాపి యతక్రూతంకమ౯నిబిడతం । కతావ్యంసహసాత

మరల నధికికోఁబున నతదుష్టులయిన పుత్రులం గాంచి దీనిగృహంబు
వెడలం గొట్టుండనినవారును నిదకయులై రోకండ్ల-గజ్జల-దానింగొట్టి
వాకిటంబ్రోసి కవాటంబు బంధించిరంత-నాశుని తనపూర్వజన్తకర్తం
బుదలంచుచు నేడ్చుచు భయంబున నార జభటులం జూచుచు నిట్లనియ
రచె - నేపూర్వంబున నాయుంటికేతెంచిన చిత్తుకు వెళ్లంగొట్టితి - నా
పాపంబు సహస్రగుణితంబుగా నిప్పు డనుభవంచాయె - నరుండు తా
నజ్ఞానంబునంగాని జ్ఞానంబుగాని జేసినకమ౯ంబులకు ప్రాయశ్చిత్తం
బూనర్చవలయు - యేనరుండయిన భయంబున తన్నుశరణుజొచ్చినవారి
రక్షింపకుండు నాతనిపాపంబునకు ప్రాయశ్చిత్తంబులేదని వేదంబులం
జెప్పు - ననియివిధంబునంబులకాచున్న నాశునింజూచి రాజకింకరు
లతికోపంబున నిదకయులై దాని శాబకంబుతోడ ననేకవిధంబులగొ
ట్టిరంత - నాబ్రాహ్మణుండు ధమ౯సమేతంబులగు నాశునీవచనంబులవిని

స్య ప్రాయశ్చిత్తం మసీషిణి ॥౫౧॥ పరిశ్యజతియోమూఢో భయాతః శ
రణంగతం । ప్రాయశ్చిత్తం నతత్రాసీ దితివేదానుశాసనం ॥౫౨॥ ఇతి
బ్రువంతీవిప్రంతం పురంతీపూర్వజన్మ ని । మాగః మాణస్తుతాం దృష్త్వా
నిజః గుర్యుః పకింకరాః ॥ ౫౩ ॥ శాబకంచ సమాదాయ జఘ్నురత్యంతని
ఘ్నుః ॥ స్మరంతో రాజపుత్రస్య వ్యథామత్యంతనిఘ్నుః ॥ ౫౪ ॥ స
తుతస్యావచశ్శ్రుత్వా బ్రాహ్మణోధమకాసంహితాం । వివృధేధమకాపా
శేన వేషితో భృశదుఃఖితః ॥ ౫౫ ॥ విచిన్య సర్వకాన్త్రేషు నాపశ్యత్పా
పనిష్కృతిం । తతస్సంతప్తహృదయ స్తన్నత్యామ్యాశ్చయతనాః ॥
యయాభాగీరధీతీర పుణ్యవృక్షసమాశ్రయం । తత్రోపవిష్టమద్రాక్షీ ద్భ
రద్వాజం మహామునిం ॥ ౫౬ ॥ తపఃకృశితసర్వాంగం చీరవలంబవాససం
తంప్రణమ్య మహాభాగం బ్రాహ్మణోవిగతత్వరః ॥ ౫౭ ॥ తస్మైవిజ్ఞాపయా
మాస నిజంకమయధాతధం । సచక్షుణంమునిధ్యాత్వా భరద్వాజో
మహామతిః ॥ ౫౮ ॥ అన్వవైక్షతపాపానాం నిష్కృతింమునిసత్తమః । త
తస్తమద్రవీద్విప్రం కృతాంజలిపుటంస్థితం ॥ ౬౦ ॥ భరద్వాజోమహాతే
జాః జ్ఞాతవాంశ్చబృహస్పతిం । జానామ్యహంద్విజశ్రేష్ఠ తవపాపస్యని
ష్కృతిం ॥ ౬౧ ॥ మాభైషీస్త్యమితోధీర శ్శ్రుణుష్వవచనంమమ । అన్తి
సత్యవ్రతంనామ క్షేత్రంపాపవినాశనం ॥ ౬౨ ॥ యత్రకాంచీతివిఖ్యాతా

యతిదుఃఖంబు నొంది నిర్వైడంబున సకలశాస్త్రంబుల దనపాపంబునకు
ప్రాయశ్చిత్తంబుగానక సంతప్తహృదయుండయి యమబాధలందలంచి
భితుండయి భాగీరధీతీరంబునం దపంబుజేయుచున్న భరద్వాజమహాము
నికడకేగి యాతనికెరగి తనపాపంబెరింగించిన నామునీంద్రుం డాబ్రా
హ్మణుని బృహస్పతింగానెరింగి ఓవిప్రా నిన్నునేనెరుంగుదు భయంబు
నొందకు నీపాపంబునకుజేయందగిన ప్రాయశ్చిత్తంబెరుంగిచెద ధీరుం
డవైవినుము - సహ్యావ్రతంబను నొకమహాక్షేత్రంబుగల దందాశరించిన
కమలంబు సద్యఃఫలచంబగు నందుకాంచీపురంబను నొకపురంబుగల ద

పురిపుణ్యవివధిఁనీ । తత్రగత్వాపనేతవ్యం పాతకంద్విజనత్తమ ॥౬౩॥
 తత్రైవాచరితంకమకాసద్యస్సర్వఫలప్రదం । తత్రాభ్యవ్యజగన్నాథం
 హయమేధేనకేశవం ॥౬౪॥ ప్రత్యక్షందృష్టవానుసర్వం పద్మయోనిఃపి
 తామహః । పురాదికగిరిణ స్తత్ర పూజయిత్వాజనాదకనం ॥౬౫॥ ప్ర
 త్యక్షందదృశుస్సర్వే వరదంభక్తవత్సలం । తత్రైవశేషపర్యంక శయా
 నంమధుసూదనం ॥౬౬॥ సమారాధ్యచిరంకాలం సత్యకేతుమహామ
 తిః । ప్రత్యక్షందృష్టవాస్తత్ర పద్మపత్రనిభేక్షణం ॥౬౭॥ సంతితత్రైవతీ
 ధాని శతమష్టోత్తరంద్వజ । సత్యంనేకానిదివ్యాని దేవతాయతనానిచ॥
 తత్తత్తస్యేవసదృశం సకశ్చిద్భుక్త్యతేభువి । తత్రగత్వాస్వకంపాపమ
 పమాప్టుంత్వమహాని ॥౬౮॥ సర్వదుష్కృతనాశస్తే భవితానాత్రసం
 శయః । పుణ్యకోటితినిఖ్యాతం విమానంతత్రదృశ్యతే ॥౬౯॥ తస్యదర్శన
 మాత్రేణ సంప్రదశ్యంత్యఘానిచ । తన్నధ్యేపుండరీకాక్షాభగవాభక్త
 వత్సలః ॥౭౦॥ దివ్యైఃపరిజన్యైత్యంపూజ్యతేత్రమహాత్మభిః । నసశక్యః
 త్వయాద్రష్టుం పాపసంవృతచేతసా ॥౭౧॥ తపసాక్షాశితేపాపే తందృ
 ష్టాపూజయిష్యసి సమీపేతస్యనాగాఖ్యం సరఃకాచనపంకజం ॥ ౭౨ ॥
 తస్యశీఠంసమాసాద్య కురుష్వపరమంతపః । జితేంద్రియోజితకోఢోవి

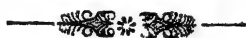
కగడపూర్వంబున పితామహుండు హయమేధంబొనర్చు - జగన్నాథుం
 డగువరదుండై ప్రత్యక్షంబొసంగె - నచ్చట పూర్వంబున దిగ్గజంబులు
 జగన్నాథుంబూజించె - మరియు సత్యకేతుండనువాడా తేత్రంబున బ
 హుకాలంబుపద్మాక్షుంబూజించి కృతార్థుండైయ్యె నచ్చటనూటసెనిమి
 ది దివ్యతీర్థంబులును నశేకదేవాలయంబులును గలవు - నాతేత్రంబునకు
 సమానంబెద్దియునులేదచ్చట పుణ్యకోటియను విమానంబొండుకలదు -
 దానింగాంచిన నెల్ల పాపంబులు నశించు - యాచిమానమధ్యంబున నిత్య
 నూరిజనంబులు గొల్వ వరదుండధికవైభవంబుననున్నవాడు - పాపంబు
 జేసినవారికతనిం జూడదులకాభంబు - నీవందు - అనంతతీర్థంబును నొకతీ

మానమవలోకయత్ ॥ ౭౫ ॥ జపస్వనేపిం గాయత్రిం యావత్ప్రేతాయ గా
వధి । తతోదివ్యంస్వకంరూపం లభ్యావిష్టోఃప్రసాదతః । పూజయిష్యసి
తందేవం । ద్వాపరేవేదిమధ్యగం ॥ ౭౬ ॥ నారదః ॥ ఇత్యుక్తోబ్రాహ్మణ
స్తేన భరద్వాజేనధీమతా । తంప్రణమ్యాభ్యసజ్ఞాతో యయోసత్యవ్ర
తంప్రతి ॥ ౭౭ ॥ అనంతసరసిస్సాత్వా తస్మిన్నియతమానసః । విమానా
నాభిభేతిష్ఠత్ చకారపరమంతపః ॥ ౭౮ ॥ అనంతసరసిస్సానా త్సముక్త
స్సర్వకింబిషేః । తథాపివిష్టోఃపూజాభం కృతంతేనపరంతపః ॥ ౭౯ ॥
పూజ్యతామాత్మనోమత్వాద్వాపరగురుణాహరిః । కారయామాసతేనై
వస్వయమంతగతస్తతః ॥ ౮౦ ॥ అతస్తతపసాఃస్థి నఃపూజ్యోవేదిమ
ధ్యగః । అతస్తత్పూజ్యనాహత్యం లభిశ్చక్రేమహత్తపః ॥ ౮౧ ॥ తపసా
తస్యసంతుష్టో లక్ష్మ్యేసాధంజగత్యతిః । తేనసంభాష్యవిక్రేణ యయా
మానుషరూపదృక్ ॥ ౮౨ ॥ నస్వకందశితంరూపం తస్మైదత్తంనకింశ
న । నచపాశవిమోక్షాయ కారణందశకంనంహరేః ॥ ౮౩ ॥ నిదగ్ధకల్ప
పోవాపి నాభక్తఃపురుషోత్తమం । యథావన్నైవజానాతి తస్మాత్తేన
వశితం ॥ ౮౪ ॥ తపసశ్చరణాదేవ యేనరాక్షీణకల్పయాః । తపశ్చరం
తితేవిష్టుండ్రష్టుకామాదృగవ్రతాః ॥ ౮౫ ॥ నతస్తతపసావిష్టుహాన్తిశైల
స్యమాధాని ॥ అచానీయస్తతస్తేన సుతస్తండుశ్చరంతపః ॥ ౮౬ ॥ తపో

ధంబుగలదు - దానితీరింబుజేరి యా విమానంబు జూచుచు జితేంద్రి
యుండవై గాయత్రిం జపించుచు ప్రేతాయుగాంతంబు వరకు దపంబా
చరింపుము దాన నీపాపంబైల్ల నశించుపిమ్మట వరదుండు నీకు ప్రసన్నుం
డగు ద్వాపరయుగంబున నాదేవదేవు పూజింపంగలవాడవని యనజ్ఞ
నొసంగిన నావిశ్రుండు సత్యవ్రతంబుజేరి యనంతసరోవరంబున మునిం
గి నియతిచే విమానాభిముఖుండై యనేక కాలంబు మహాతపంబాచరించి
విగతపాపుండయి ద్వాపరంబున వరదుంబూజించెనట్లు బ్రాహ్మణునికి
లక్ష్మీసమేతుండయి మానుషరూపంబున వరదుండు ప్రసన్నుండయ్యును -

భిజాకాయతేభక్తిస్తథాద్యప్రోజనాదకనః । తదభావాత్స్వకంరూపం
బ్రాహ్మణాయనదశితం ॥౯౭॥ తతస్తస్మిన్తేవస్థౌలత్వైసహమహాము
నే । పునరభాబంధతపసి మనఃస్థిరమతిద్విజః ॥౧౦౮॥ స్నాత్వావిమాన
ఛాయాయా మనంతసరసిస్థితః । జపన్వాచాధసావీత్రీం విమానాభిము
ఖోభవత్ ॥౧౦౯॥

ఇతిశ్రీబ్రాహ్మ్యపురాణే భృగునారదసంవాదే శ్రీహస్తీగిరి
మహాత్మ్యే ద్విజభారద్వాజ సంభాషణం నామ
ద్వాదశోధ్యాయః ॥

నారదః ॥ ఏతస్మిన్నంతరేకాలే విప్రేతపసిష్ఠతి । పూజ్యమానేవవే
ద్యంగ దిక్షత్యైఃపరిజనైహకారౌ ॥ ౧ ॥ గజేంద్రోనామధర్మాత్తా ప్తస్థు
భక్తోద్భవతః । చచారవసుధాంకృత్స్నాంకరిణీయూధసంవృతః ॥౨॥
యత్రయత్రసుగంధీనిసంతిపుష్పాణ్యనేకశః । తత్రతత్రచిరంకాలంవసస్య

తనరూపం చాతనిజీవాపండయ్యై - నావిప్రీండు పాపపరివృతుండుగాన
నాదేవు నెరుంగడయ్యై - నావరదుని దర్శనమున నాతనిపాపంబెల్లిన
శించె నతండు విష్ణుదేవునందు మనంబిడి - స్థిరుండై - గాయత్రిం జపిం
చుచు నతిదుష్కరంబయిన తపంబు జేయుచుండెను.

ఇది బ్రాహ్మ్యపురాణమునందు భృగునారదసంవాదంబున
హస్తీగిరిమాహాత్మ్యమునందు ద్విజభారద్వాజసం
భాషణంబనుకథగల పన్నెండవఅధ్యాయము.

భృగువునకు నారదుండిట్లునియె:- సీట్లావిప్రీండు దపంచావరింపు
చుండ దివ్యపరిజనులుగొల్వ-వరదుండుండై సంతధర్మాత్తుండును విష్ణుభ
క్తుండయిన నొకగజేంద్రుండు అనే కరిణీయూధ బులంగూడి భూమినె
ల్లందిరుగుచు సుగంధపుష్పములం గ్రహించి విష్ణుదేవుఁబూజింపుచు -

ష్టగుపూజయత్ ॥ ౩॥ మేరు సాగ్యేచిరంకాలంసర్వపుష్పసమన్వితే | పూ
జయామాసదేవేశం భావభక్తీసమన్వితః ॥ ౪॥ ప్రయాగేపుష్కరేరమ్యే
తథాబధరికాశ్రమే | కంగాసాగరసంగమేపురుషోత్తమే ॥ ౫॥
క్షేత్రేవ్యసేషపుణ్యేషునివసత్సుదృఢవ్రతః | కంధపుష్పాదిభిర్వివ్రే
రర్చయామాసకేశవం ॥ ౬॥ సకదాచింతహతేజాఃపుణ్యక్షేత్రదిదృశయా |
చింతయన్తనసావిష్ణుండక్షిణాభిముఖోయయా ॥ ౭॥ తతోగోదావరీతీరే
పుణ్యపుక్షసమాశ్రయే | దదర్శసుఖసంవిష్టంమృకండుంమునిపుంగవం ॥ ౮॥
జ్వలనాగ్రప్రతికాశంచీరవల్గలవాససం | జపంతంవిష్ణుగాయత్రీంభా
నుమండలవీక్షకం ॥ ౯॥ సమీపంతస్యసమాసాజగామసగజాధిపః | ధమకా
శీలఃప్రశాంతాత్మాసర్వత్రసమదర్శనః ॥ ౧౦॥ సచదృష్ట్వాసమీపస్థంగజేం
ద్రమమితచ్యుతిం | ఉత్థాయసహసాతంవైవవందేతపసాంనిధిః ॥ ౧౧॥
షన్యమానశ్చతంవిష్ణుమాత్మరక్షార్థమాగతం | స్వాగతైఃపూజయామా
సమృకండుఃపరమార్థవిత్ ॥ ౧౨॥ తతస్సతర్కత్యవిధిపద్విష్ణుభక్తంగ
జాధిపం | వినయావనతోభూత్వాతమవాచతపోధనః ॥ ౧౩॥ మృకండుః
అధునాతపసాంసిద్ధిమహాతామపిదులభా | ఉపలభ్యామయాయత్త్వం

మేరుపర్వతంబున గొన్నిదినములుండి పిమ్మట - ప్రయాగ - పుష్కర -
బధరికాశ్రమ - కంగాసాగరసంగమ - పురుషోత్తమాదిపుణ్యక్షేత్రముల
జగన్నాథుం బూజింపుచు బహుకాలముండి యొకానొకప్పుడు పుణ్యక్షే
త్రములనెల్ల జూడంగోరి విష్ణుదేవుం దలించుచు దక్షిణాభిముఖుండయి
పోయిపోయి గోదావరీతీరంబున సుఖోపవిష్టుండయి వల్గలాజినములం
గట్టి జ్వలనాగ్రసమానతేజుండయి యుగ్రతపంచాచరించున్నమృకండు
మహామునించి యాతనిసమీపముజేరిన నామునీంద్రుండును గణేం
ద్రులగాంచి ప్రత్యుత్థానముచేసి తన్నురక్షింప విష్ణుదేవుం డీరూపం
బునవచ్చెనని మనమునందలంచుచు - యాతని నఘ్నపాద్యాదులఁగా
జిచ్చి వినయావనతుండై యిట్లనియె - ఓమహాత్మా నీవచ్చుటచే నాతప

మత్సమీపమహాగళః॥ ౧౮॥ దులభంసర్వలోకేషుష్టుభక్తస్వదగ్ధనం ।
 విష్ణుకేనైవపుణ్యానాంబల్యమేతన్నయాధునా ॥ ౧౯ ॥ అనన్యోష్టుభక్త
 స్త్వంతత్పదాంభోజసంశ్రయః । నిమమోనిరహంకారోసర్వత్రప్రి
 యదర్శనః॥ ౧౬ ॥ తమేవసతతంధ్యాయకోతస్మిన్నైవాభివతాసే । తద్ద
 ర్శనపరానిత్యంతరీతానపరాయణః॥ ౧౭ ॥ తత్రామకపరమోసిత్వం
 కమకామనసాగిరా । తమేవసతతంయుక్తంకమకాంసిద్ధిమిచ్ఛసి॥౧౮॥
 అతస్తద్దగ్ధనేనైవకృతాధోన్తిగజేశ్వర । అనాయాసేనమేపాప్తోవి
 ష్టుభక్తసమాగమః ॥ ౧౯ ॥ సధన్యఃఖలులోకేస్త్రికపురుషఃక్షీణకల్పవః ।
 యత్సమీపంసమాయాతివిష్టుభక్తోదృఢద్రవః॥ ౨౦ ॥ నశ్య తిసర్వపాపా
 నివిష్టుభక్తస్వదర్శనాత్ । హృదయేవతాతేయన్యగోవిందోభక్తిసంగతః॥
 ౨౧॥ నకేవలమహైవత్వంవిష్టుభక్తోగజేశ్వర । సమచాయసిచేవేశంపూ
 ర్వస్మిన్నపిజన్మని ॥ ౨౨ ॥ పూర్వజన్మనిప్రప్తంవిష్టుభక్తోమహాతపాః ।
 మహాశాంతఇతిఖ్యాతఃసర్వభూతహితేరతః॥ ౨౩ ॥ మాయయైవమహేం
 ద్రస్యగజేంద్రత్వముపాగళః । అతస్తవగజేంద్రత్వంరూపమాత్రేణకేవ
 లం ॥ ౨౪ ॥ నారదః ॥ ఇత్థంసంభావయామాసగజేంద్రంమునిసత్రమః ।

మృగలిచె - నా పూర్వపుణ్యఫలముచే నిన్నుగంటి - నేధన్యండనైతి -
 నీయట్టి విష్టుభక్తులదర్శనం పెట్టివారికిం దులభంబు - నీవెల్లప్పుడూ నిర
 హంకారుండవై సమదర్శనుండవై నిమమండవై మనోవాకాయక
 మకంబుల విష్టుదేవుం దలంచుచుందువు - నీదర్శనము నాకనాయాసము
 నంగల్గె - నే నకలపాపములం దాసితీ - నీయట్టి విష్టుభక్తులదర్శనమున
 మహాపాపములైననశించు - నీవీజన్మముననే విష్టుభక్తుండవుగావు - పూ
 ర్వభవంబున మహాశాంతుండవను - విష్టుభక్తుండవు దేవేంద్రునిమాయ
 చే నీకీ గజరూపముగల్గెగాన రూపమాత్రంబే గజేంద్రుండవుగాని సా
 మాన్యండవుగావని యివ్వధంబుననామృకండుం దాగజేంద్రునిభక్తిచే
 బూజించి యనేకవిధములం బొగడెననివిని భృగుమహర్షి నాటదుం

మృకండుర్వివిధైఃస్త్రైఃక్రియపచారైశ్చభక్తితః॥ ౨౫॥ భృగుః॥ గజేంద్ర
ద్రత్వంకథంప్రాప్తోవాసవస్త్వసమాయయా । బ్రాహ్మణోవృత్తసంప
న్నోతద్వదస్వమహామునే ॥ ౨౬॥ నారదః॥ మహాశాంతఇతిభ్యాతోబ్రా
హ్మణోవేదపారగః । స్వాధ్యాయనిరతోవిష్ణుంసతతంపర్యపూజయత్ ॥
౨౭॥ వణాశ్రమాచారరతోదేవద్విజగురుప్రియః । శాంతోదాంతోమృ
దుమాన్సీష్ఠభక్తోబహువహః॥ ౨౮॥ అనారాధ్యజగన్నాథంనచైవాశ్నా
తికించన । నచానివేదితంకించిత్క్షుధాతోఽప్యృపజీవతి॥ ౨౯॥ విష్ణుపా
దోదకాదన్యత్గ్రీష్ఠాతోఽపినచాపిబత్ । యమైశ్చనియమైశ్చైవనిజితం
భువనత్రయం॥ ౩౦॥ సపరిత్యజ్యపుత్రాదీకేత్రతాణిచధనానిచ । ఏకాకి
నియతాహుఃతతుఃసంసారసాగరం॥ ౩౧॥ త్రికూటశిఖరేరమ్యేపు
ణ్యవృక్షసమన్వితే । నిరాశీనిరహంకారోనిద్వకందోవీతమత్సరః॥ ౩౨॥
ప్రాణాయామరోధీరోనాసాగ్రన్యస్త్రలోచనః । అష్టాష్టరంజపకబ్రహ్మ
చకారపరమంతపః॥ ౩౩॥ సపసాతస్యనిష్కృప్తంచచాలవసుధాభృశం ।

గాంచి దేవేంద్రునిమాయచేనామహనీయుండయిన మహాశాంతుండెట్లా
గజేంద్రుండయ్యె - దాని నెరింగింపవేయనిన నారదుండిట్లునియె - వో
మహాత్మా వినుము - మహాశాంతుండను విప్రోత్తముండెల్ల పృథు విష్ణుదే
వుంబూజింపుచు-వణాశ్రమాచార రతుండయి దేవద్విజగురుప్రియుం
డయి మానియైయుండు - నాతండు దేవదేవు - నారాధించక నెద్దియుం
గుడువండు-యెంతయాకలియైనను విష్ణుని వేదనంబుజేయకగుడువండు-
విష్ణుపాదోదకంబుకాని త్రాగండాతండు - పుత్రమిత్రకళిత తేత్రాదు
లవిడిచి యేకాకియై సంసారసాగరంబు తరింపంగోరి - పుణ్యవృక్షసమే
తందైన త్రికూటంబుజేరి - నిజితేంద్రియుండును నిరాశీయు నిద్వకం
ద్వందై ప్రాణాయామపరుండయి నాసాగ్రవిన్యస్త్ర లోచనుండయి -
యష్టాష్టర మహామంత్రంబు జపించుచు - నతిశూరతపంబు జేయుచుండ-
నాతసతపంబునకు వెరచి భూమికంపించె - సముద్రంబులు త్రోళ్ళుకె

నశతాపసహస్రాంశుఃక్షుభాస్సప్తమహాణవాః ॥ ౩౪ ॥ విమానానిన
భోమశ్చేనవిదేరుదివాకసాం । జ్వలనోనాపిజజ్జ్వలనవవహబలాహ
కః ॥ ౩౫ ॥ నశశాకదివిస్థాతుంవృతహాశితచీపతిః । నవవాశ్వసనోవ్యమ్మి
నశశాసాంతకోజగత్ ॥ ౩౬ ॥ ఇత్థం లోకత్రయంతస్యతపసావ్యాకులీకృతం ।
నజానంతిస్త్రవిబుధాస్తపసాతస్యవాచితం ॥ ౩౭ ॥ తతస్తస్యతపోభం
గంకతుకామశ్చచీపతిః । అహూయాస్సరసస్సర్వావచనంబ్రవాహసా
దరం ॥ ౩౮ ॥ ఇంద్రః, హితాయజగతాయాయంసస్యష్టాఃపరమేష్ఠినా ।
రూపయావనసంపన్నాపుల్లందీవరిలోచనాః ॥ ౩౯ ॥ శుచిస్త్రీతాస్సుకే
శాంతాఃశునపీనపయోధంః । సుభ్రువోమందగామినోమదమందరగిత
యః ॥ ౪౦ ॥ యుష్మాభిమోహితంసర్వంసదేవాసురమానుషం । యుష్మ
ద్బృష్టినిపాతాస్త్రైమమశత్రుజయస్సదా ॥ ౪౧ ॥ పురతోయోషితోద్య
ష్టాకస్సమాధావతిష్ఠతి । నిగచ్ఛతిమనస్తస్యధనుషస్సాయకోయధా ॥
౪౨ ॥ యూయమేవహినగ్వత్రబలమస్తాకమాపది । నశక్యమస్తియుష్మాకిం

సూర్యుండు తపింపకుండె-యగ్ని జ్వలంపండయ్యె-వాయువు వీవకుండె-
నంతకుండు శాసింపకుండె - మేఘంబులు వషింపవయ్యె - విమానం
బులు నభంబునసంచరింప నేరకుండె - నిట్టి యుపద్రవములంగాంచి -
యెల్లదేవతలు భీతింబొంద - పురందరుం డావిపురి తపోభంగంబు జే
యంగోరి - రంభాద్యపురసలం బిలుపించి - సాదరంబుగా నిట్లనియె -
ఓ సుందరాంగులారా - చతుర్ముఖుండెల్లలోకంబులకు హితంబుగా
మిమ్ముస్మజించె - మీ రతిసౌందర్యము గలవారలు - వికసించినకమలంబు
లంబోలు - నేత్రములం గలవారలు మధురగానంబుచే వెలయుదురు -
మీచే సకలలోకములు మోహింపంబడు - మీదృష్టినిపాతంబులను నస్త్రం
బుల నాకెల్లప్పుడు శత్రుజయంబుబ్బు - యేనరుండైన పురోభాగంబున
స్త్రీలంగాంచిన నాతనికి సమాధియోగంబుగల్గిన నాతనిమనంబు విల్లు
చేవిడువంబడిన విశిఖంబురీతి వారపైవ్రాలు- మీరలు మాకాపతాళం

సర్వలోకేషుకించన॥ ౪౩॥ ఉపస్థితమిదానీంనఃసర్వానర్థకరంభయం ।
ప్రళమస్తస్యకర్తవ్యోయుష్మాభిరసితేక్షణాః ॥ ౪౪ ॥ నారదః ॥ తచ్చృ
త్వాపసరసాం శ్రేష్ఠారంభామధురభాషిణీ । ప్రణమ్యప్రాంబజిఃస్థిత్యా
తమువాచసురేశ్వరం॥ ౪౫॥ రంభా॥ యత్ప్రశాసతిదేవోస్తాకతత్తథా
విదధీమహే । తత్ప్రదేహీసదాస్తాకంజీవితాశాసురేశ్వర॥ ౪౬॥ కైలా
సంబ్రంహలోకంవాశ్వేతద్వీపమధాపివా । ప్రవేశ్యమోవయంయత్రవ
తంలేసురశత్రవః॥ ౪౭ ॥ అష్టద్వపినిపాతాస్తైమోహితాసురశ
త్రవః । అర్చయిష్యంతినఃపాదాశ్శేఖరీకృత్యచస్వయం ॥ ౪౮ ॥ తస్యా
స్తద్వచనంశ్రుత్వాతదానీంవృత్రసూదనః । కృతకృత్యమివాత్మానంమన్య
మానోబ్రవీదిదం॥ ౪౯॥ ఇంద్రః॥ త్రికూటశిఖరేరమ్యేతపశ్చరతితాపనః ।
మహాశాంతఇతిఖ్యాతస్సర్వత్రప్రియదర్శనః॥ ౫౦ ॥ జితేంద్రియోజితక్రో
ధోవాసుదేవపరాయణః । నిరాశీనిరహంకారోనిర్ద్వంద్వోవీతమత్సరః॥
౫౧॥ తప్యతేతపసాతస్యజగత్స్థావరజంగమం । మతంతస్యనజానీమస్త

బుల సహాయులు గారే - మీకు సర్వలోకముల నశక్యములేదు - మాకిష్టు
డతిభయంకరంబైన యాపదవచ్చె - మీరు దానినివారింపుండని వేడుచుం
డ - నాయచ్చరలలో ముఖ్యురాలగు రంభ నాసురేశ్వరునకు నమస్కరించి కరంబులుమోడ్చి యిట్లనియె - దేవా మమైల్లరక్షించువాడవు నీవ
కావే-మాజీవితంబు భవదధీనంబు మీరేమియజ్ఞాపించిన జేయువారము-
బ్రహ్మలోకకైలాసంబులకు శ్వేతద్వీపంబునకైనం బోయిరమ్మన్నబోయె
దము - మీకువిరోధు లెందున్ననైన వారింజేరెదము - మాదృష్టినిపాతం
బులను శరంబుల వీడితులగువారెల్ల మాపాదములంబడరే - యనిపలె
డు నారంభమాటలవిని యింద్రుండు దన్నుగృతకృత్యుంగానెంచుచు నిట్ల
నియె - ఓసుందరీమణీ త్రికూటపర్వతంబుపై మహాశాంతుండను నొకవి
ప్రొండు జితేంద్రియుండయి వాసుదేవపరాయణుండయి నిరహంకారుం
డయి యతిఘోరతపంబు చేయుచున్న వాడతనితపంబుచే నేల్లలోకం

పతస్సుదురాత్మనః॥ ౫౨॥ యాయంతతై గ్రహశ్చభవంమత్ప్రియాధకంస
మత్సరాః । రూపయావనసంపత్తిందర్శయంత్యశ్చతాంస్వయం॥ ౫౩॥
ఉపవిష్టాస్తతస్తతపస్యంతంభృథవ్రతం । తపసస్తమహాఘోరాత్ ఘో
భయభవంవిలోభనైః ॥ ౫౪ ॥ నారదః ॥ తమామంత్యృశుతాస్సర్వామ
హేంద్రంసురయోషితః । యయుస్త్రికూటశిఖరంయతాసై సతపోధనః॥
౫౫ ॥ ఘృతాచీమేనకారంభామిత్రకేశీతిలోత్తమా । పూర్వశీఘ్రంఙరీకా
చమంధరాక్షీమదోద్ధతా॥ ౫౬॥ ఏతాస్సర్వానవద్యాంగ్యఃసంగతామద
విహ్వలాః । నిర్వాతదీపనిషకంపందదృశుస్తంతపోధనం ॥ ౫౭ ॥ కుశా
స్తరణసంవిష్టంనాసాగ్రన్యస్తలోచనం । తపశ్కృశితసర్వాంగంజ్వలంత
మివపావకం ॥ ౫౮ ॥ హృష్టుంఙరీకమధ్యస్థంపుంఙరీకాక్షమచ్యుతం ।
ధ్యాయంతంతదనుధ్యానజనితాహ్వననివృత్తం॥ ౫౯॥ తందృష్టావృత్త
మీపస్థాస్తాస్సర్వామధురంజగుః । నన్యశుశ్చమదోద్రిక్తావీణావేణురనా
న్వితం॥ ౬౦॥ కథాఃకందర్పలలితాఃకథయంతిస్తవిహ్వలాః । క్షేపంతిస్త
నదంతిస్తహసంతిస్తమదాలసాః ॥ ౬౧ ॥ ఇత్తంతత్పురతఃస్థితావసమస్తా
స్సురయోషితః । చేష్టాశ్చవివిధాశ్చక్రశ్చారువల్లనశూర్వికాః ॥ ౬౨ ॥
నతతాపరవిస్తత్రతీవ్రమంద్రప్రచోదితః । సంహ్లాదసురభిర్వాయుర్వవా

బులు వీడితంబులయ్యె- నాతని మనోభిప్రాయం బెరుంగనేరము- మాకుం
బ్రయంబుగా మీర లాతనికడకేగి మీరూపవైభవంబుల చాతనికింజూపి -
యాతనితపంబు మాన్విరండనిన - రంభాదులెల్ల నాపాకశాసను ననుజ్ఞ
శిరంబులంబూని యతివేగ త్రికూటపర్వతలమచేరి యందు నివాసతీపం
బురీతిచలనంబునొందక నాసాగ్రన్యస్తలోచనుండునుయధికతపంబునం
గృశీఘ్రాతశరీరుండును జ్వలత్పావక లేజుండునునై హృతగ్రమలంబున
పుంఙరీకాక్షుని క్షేపించుకొని యధికతపంబు జేయుచున్న మహాశాంతుం
డను మునింజూచి యాతనిసమీపంబున మధుర గానంబును మనోహరస్వ
త్తంబునుం గావించి నవ్వుచు నెకగరించుచు ననేక మన్మథపిలాసంబులా

స్మగ్ధసుఖావహః॥ ౬౩॥ అమృతాంశుశ్చవవృధేషదయౌసురయోషితః ।
 సర్వతుఃకుసుమోపేతస్తత్రకాలోభవత్తదా॥ ౬౪॥ ఇత్థంబహువిధాచే
 ప్రాఃకుర్వంత్యస్తాఃసురస్త్రియః । నశేకులోచనేతస్యసమున్నీలయితుం
 మునేః॥ ౬౫॥ సవధ్యాత్వాజగన్నాథంశంఖచక్రగదాధరం । నారాయ
 ణంహృషీకేశంజగతఃకారణంపరం॥ ౬౬॥ విశ్వేశ్వరమజంజేవంవరదం
 సర్వదేహినాం । నాచింతయత్సమీపస్థాఃస్త్రియస్తాఃమునిపుంగవః॥ ౬౭॥
 తద్రసమీత్యసుదుర్ధవఃకండోమృగంపురసస్తదా । ప్రిశారోషభయావిష్టా
 పరితస్తస్యవిష్టితాః॥ ౬౮॥ అస్సృజః॥ కోయమాస్త్రైసుదుమేధాసమీలి
 తవిలోచనః । ఉపస్థితమనాదృశ్యస్వయమపురసాంగణం॥ ౬౯॥ సమీపస్థ
 మసంప్రేత్యమహత్సర్వతపఃఫలం । కిమత్రచింత్యతేనేనముగ్ధేనైవదురా
 త్తనా॥ ౭౦॥ ముఖ్యాన్యపురసాందృష్ట్యాసహస్రాక్షశ్చచీపతిః । మరాధీ
 శస్సుఖేనాత్మైంసాఫల్యంసముపాశ్నుతే॥ ౭౧॥ యజ్ఞాదీనిచకర్మాణికు
 ర్వంత్యస్తత్రాతేనరాః । ధనధాన్యానిదాన్యంత్రబాహణేభ్యోబహూ

నర్నుచుండ - వారికిసహాయంబుగా నింద్రప్రేరీతుండై తపసుండు తపింప
 కుండె-పవసుం డధికసురభియైవీచె యమృతాంశుం డాహ్లాదకారియయ్యె-
 నిల్లెల్ల దమకనుకూలంబుగానుండ నాయచ్చర లనేకవిధంబుల చేష్టలచే
 సినను నాతపోధనుండు మనంబున నారాయణుండలంచుచు దనయెడర
 సున్నవారి కన్నుచెరచియైన చూడండయ్యె - నంతనాయచ్చరలెల్ల కిగ్గు
 ను రోషంబును భయంబునుపొంది యిట్లునిరి - యాదుష్టచిత్తు డెవ్వడు -
 మనలనెల్ల నిరాకరించి కన్నులుచెరవక - ముగ్ధుడైయున్నవాడు- తనత
 పఃఫలంబు ఫలించెనని యెరుంగజాలడు- దేవరాజైన మనలంగాంచెనేని
 తన సహస్రనేత్రంబులకు- సాఫల్యంబునొందు. మనల కైలోకంబున- జ
 నులెల్ల యజ్ఞంబుల దానంబుల- ధర్మంబుల ఘోరతపంబులం జేయుచుం
 దురు-యేనరుండైన మనోహరంబులైన మనయాలాపంబుల వినకనుండు
 నతండు వ్యర్థం జీవనంబుగలవాడు- యేమా నవుండైన యతిదులకభంబై
 న రుచిరాంగీస్త నాశ్లేషంబు బడయు వాతండేధన్యుండు- బ్రాంహ్మణుండు

నిచ॥ ౭౨॥ విచరంతిచక్షురాణితథాప్యస్తత్రాతేనరాః । సగ్వధత్తాం
 శృకుర్వంతినియతావిజితేంద్రియాః॥ ౭౩॥ యశ్చస్తాకంప్రియాలాపాన్న
 శ్రుణోతిమనోరమామ్ । అదేతనోవృధాజీవీకీర్త్య తేనసరాధమః॥ ౭౪॥
 సై నాశ్లేషంసుతన్వం గ్యాలభతేయస్సదులభం । సభన్యఃపురుషోలోక
 కీర్త్య తేపుణ్యకోవిదైః॥ ౭౫॥ విద్యానామాజితంబాల్యేదాంహాస్య
 విధీయతే । యవ్వనేవిషయాభోగోవృక్షభావేతథాతపః॥ ౭౬॥ ఆయమ
 త్యతసుభగస్సుకుమారతనుర్యవాః । ఘోరేతపసిదుర్బుద్ధిఃప్రత్యక్ష్యం
 తదుపగచ్ఛే॥ ౭౭॥ అదేశకాలేచరితంయత్తప్తస్మిరధికం । తన్నజా
 నాతిమూఢోయంఅనాథోజ్ఞానవంచితః॥ ౭౮॥ తపసాంఫలమిత్యాహః
 స్త్రీయశ్చాస్త్రవిచక్షణాః । తన్నజానాతిదుర్బుద్ధిరశాస్త్రజ్ఞోమతిక్షయాల్
 ౭౯॥ తపసఃఫలముత్సృజ్యక్రియతేనేనకింతపః । కరస్థంరత్నముత్సృజ్య
 మశిమానన్యదిచ్ఛతి॥ ౮౦॥ దివ్యాంగనామనుష్యాణాంపూజనీయావిశేష
 తః । ఆయమస్తాననాదృత్యకిమాస్తైత్యంతదుమహిః॥ ౮౧॥ పూజ్యపూజా
 మకృత్యైవక్రియతేయేనయత్తపః । తత్తస్యవిఫలంప్రాపాహర్షేదశాస్త్ర
 విచక్షణాః॥ ౮౨॥ నారదః॥ ఇత్థంసంజల్పమానాసుతాసుతాపశవుం
 గవః । నాచింతయత్సతాస్సవాఃఘృష్టతివనగదాభాః॥ ౮౩॥

బాల్యంబునవిద్యల యావనంబుల భోగంబుల- వాధిక్యంబున - తపం
 బును బొందవలయు-దుబుద్ధియగు నీతండుయావనంబున నిట్టిసురూపుం
 డైయుండియు ఘోరతపంబు జేయుచున్నవాడు - యీతండజ్ఞానంబు
 ననకాలంబునజేయు తపంబు నిరర్థకంబుని యెరుంగజాలడు - తపఃఫ
 లంబున మచ్చకంటుల దశకంబుబునని జెలియండు, యితండు భవఃఫ
 లంబును విడిచి యేమిశపంబు చేయువాడు-జేతనున్న తత్త్వంబును-విడిచి
 యన్నంబులగోరెడు వానియట్లున్నవాడు- లోకంబునజనంబులెల్ల దివ్యాం
 గనలంబూడింతు- రితండు మనల నిరాకరించియున్న వాడిట్టి దుబుద్ధి
 యెందైనంగలదే- పూజ్యుల పూజింపనోల్లనివాని తపంబు నిరర్థకంబు

మన్యమానస్త్రియోధీరస్తపోవిఘ్నముపాగతం । మనసాచింతయామాస
 నియతస్సంయతేంద్రియః॥ ౮౪॥ కింనేమాఃప్రేషితాఃక్రూరామత్సకాశం
 దురాత్మనా । సర్వానధఃకరంమూలంస్త్రియఃప్రాహుఃమనీషిణః॥ ౮౫॥
 శ్రుతంవిజ్ఞానమాస్త్రీక్యంలజ్జాధీధమశీలతా । స్త్రీణాందర్శనమాత్రే
 ణసర్వంనశ్యత్యసంశయః॥ ౮౬॥ ధైర్యపారంగతోయస్తుసర్వశాస్త్రవి
 శారదః । యోషిద్దర్శనమాత్రేణనచక్షుభ్యతిమోహితః॥ ౮౭॥ స్త్రియో
 హీనరకద్వారంనిమిత్తంవిశ్వయోసినా । అతస్తద్దర్శనంపాపంతాపసా
 నాంవిశేషతః॥ ౮౮॥ అయంహిజగతోభూత్యైధాత్రాస్త్రీపుంవిభాగతః ।
 నిమిత్తోనేహినాంసర్గస్తతోలోకఃప్రవతతే॥ ౮౯॥ అన్యోన్యప్రణ
 యాదేవముహ్యంత్యజ్ఞానసంయుతాః । పురుషాశ్చస్త్రియోదృష్ట్యాతాంశ్చ
 దృష్ట్యానతాస్తధా॥ ౯౦॥ తపనైవముపస్తతుమహమజ్ఞానసాగరం ।
 వషయేభ్యోనివృత్యైత్రస్థితోన్నిన్విజనేవనే॥ ౯౧॥ అత్రైవోత్పాదితో
 ధాత్రావిఘాతస్తపసోమమ । స్త్రియోహిఖలునర్వత్రతపసోవిఘ్నహేత

అని యిట్లనేకవిధంబుల నరచు గడఁబంబులట్లు ప్రగల్భంబులాడు వార
 లంగాంచి యాతపోధనుండు ధీరుండై- వీరలు మనతపోవిఘ్నంజేయవచ్చి
 నవారలు వీరినేదుష్టుండోపంపి - నోస్త్రీలు సకలాపదలకు మూలంబు
 శాస్త్రంబులు జ్ఞానంబు. ఆస్త్రీక్యంబు ధమశీలతయు - బుద్ధియు స్త్రీలద
 శఃనమాత్రంబున నశించును. శాస్త్రజ్ఞుండగువాడధికదైగ్యంబుచే - స్త్రీ
 లంగాంచి మోహితుండుగాడు. నలువస్త్రీల నరకద్వారంబుగానొనర్చె
 గానవారిం జూడందగదు- లోకంబున స్త్రీ పురుషుల సంగమంబున - ప్ర
 జాసృద్ధియగు పురుషులెట్టివారైన స్త్రీలంజూచి మోహితురు - పురుషు
 లంజూచి స్త్రీలు నవలతురనన్యోన్యంబును- యజ్ఞానంబుచేనగు- నేనజ్ఞా
 నంబువిడచి- విషయసుఖంబులమాని - విజనందైన ఈయరణ్యంబున- త
 పంబు జేయుచున్నవాడ న్నాతపంబునఁజ్జి విఘ్నంబువచ్చె. స్త్రీలు తపో
 విఘ్నకారిణులుగారె- యిప్పుడేమి సేయంగలవాడ - విషయమహా గ్రా

వః॥ ౯౨॥ దూరతఃపరిహతావ్యాప్త్రయఃప్రాహుమకాగీషిణః । కింమ
యాత్రైవకతావ్యంకార్యంనప్రతిభాతిమే॥ ౯౩॥ ఉత్తితీమకమకహాఘో
రందుస్తరంభవసాగరం । విషయాభ్యోమహాగ్రాహణామధ్యేగృహ్లాతిపూ
రుషం॥ ౯౪॥ నారదః॥ ఇత్థంసచింతయిత్వాతుధమకలోపభయాదీతః ।
జితేంద్రియోజితక్రోధోసర్వత్రసమదర్శనః॥ ౯౫॥ అత్యోభ్యోపిస్వయం
క్రూరాన్మత్వామన్మధసాయకాః । నారాయణంహృషీకేశంసహసాశ
రణంయయా॥ ౯౬॥ అభసురవనితాశ్చనిష్ప్రకంప్యంమునివరమభ్యభవ
న్నశాపభీత్యా । కలుషితహృదయావృథాప్రలాపామదనమదాకులితా
స్తదాభితస్తుః॥ ౯౭॥

ఇతి శ్రీబ్రాహ్మేపురాణే భృగునారదసంవాదే హస్తీగిరి
మాహాత్మ్యే అప్పరోగణ విప్రలోభానామ
త్రయోదశోధ్యాయః.

హంబులుగల్గి యతిభయంకరంబయిన నీసంసార సముద్రంబెట్లు దాటనే
తుకనని యివ్వధంబు నాతపోధనుండు ధమకలోపభయంబుచే- వీడితుం
డై- జితేంద్రియుండై- సర్వసమదశానుండై యతిక్రూరంబులైన మరుని
బాణంబుల జయుంప నాదిదేవుండైన విష్ణుదేవుని శరణంబునొందె నంత-
నాయచ్చర లచంచలుండైన యామునింగాంచి - శాపభయంబున- కలు
షితాంతరంగులై వృథాప్రయాసులై యుండిరి.

ఇది- బ్రాహ్మే పురాణంబునందు - భృగునారద
సంవాదంబున - హస్తీగిరిమహాత్మ్యంబునందు-
అప్పరోగణవిప్రలోభంబుగల పదమూడవ
యధ్యాయము.

నారదః ॥ అథాగ్న్యబుద్ధివరదంవరేణ్యంతమాత్మయోనింముని
రాత్మసుప్త్యై । అశేషదుఃఖాఘవిఘాతహేతుంప్రణమ్యతుష్టావవచోభిర
న్త్యైః ॥౧॥ అనాద్యనంతంపురుషంపురాణంపరంపరాత్మద్భవనేశమీ
ద్యం । నిరాశ్రయంనిషక-శమప్రమేయంహరింహృదిష్టంశరణంప్రపద్యే ॥
౨ ॥ అజన్తవృద్ధిక్షయకాలహేతుంహీరన్త్యయంశంఖరథాంగపాణినం ।
గుణాశ్రయం నిగుణమప్రమేయం జగన్నివాసంశరణంప్రపద్యే ॥ ౩ ॥
విరించిరుద్రేంద్రమరుత్సఖానాంస్థితిర్యదాజ్ఞాపరిపాలనాయ । తమీశ్వరా
ణాంపరమంపరేశంసరోజనాభింశరణంప్రపద్యే ॥ ౪ ॥ నభోమరుద్వద్ద్వి
జలక్షతీనాంసమాశ్రయోయస్సకలంబభృతీ । తమాత్మత్వప్తంవిమలంవి
శోకంసహస్రబాహుంశరణంప్రపద్యే ॥ ౫ ॥ యతఃపరంనాపరమన్యద
స్తిజగత్ప్రయంయత్రనిష్ఠమేతత్ । ప్రధానపుంసౌచయతఃప్రసూతౌత
మేవవిష్టుంశరణంప్రపద్యే ॥ ౬ ॥ మదవ్యయంనిత్యమజశివంచననాతనం
బ్రంహవిదోవదంతి । తమీశితారంధ్రవమప్రమేయంసహస్రనేత్రంశర

భృగువునకు నారదుండేట్లనియె. మహాత్మా వినువట్ల తపోధనుంచు ధీ
రుండై- విష్టుదేవునుంచిచె - ఓదేవదేవా సూక్ష్మబుద్ధి ప్రదుండవు - వర
దుండవు- వరేణ్యుండవు- ఆత్మయోనివి- సమస్తదుఃఖ నివారకుండవు- ఆ
దిమధ్యాంతరహేతుండవు- పురాణపురుషుండవు- పరాత్పరుండవు- నిరా
శ్రయుండవు- నిషక-శుండప్రమేయుండవు- సకలహృద్గతుండవగు- నిన్ను
శరణంబుజొచ్చెద- లోకంబుల జన్మవృద్ధి క్షయంబులకుం గారణుండవై
శంఖచక్రగదాధారివై-గుణాశ్రయుండవై-నిర్గుణుండవైజగన్నివాసకుండ
వగు- నిన్నునే శరణంబుజొచ్చెద-బ్రంహరుద్రేంద్రాదులు-నీయాజ్ఞచేసుం
కువారు- ఈశ్వరేశుండవై సరోజనాభివగు నిన్నుం గొనియాడెద- పృథి
వ్యప్తేజో- వాయురాకాశంబులు - నిన్నాశ్రయించియుండు- నీవాత్మత్వ
ప్రపద్యుండవు- విమలుండవు-విశోకుండవు- సహస్రబాహుండవగు- నిన్నాశ్ర
యించెద- నీవలన ప్రకృతి వికృతులుదయించు- నీవవ్యయుండవు- అజుం
డవు- సనాతనుండవు-సహస్రనేత్రుండవు- ధ్రువుండవు- నేనిన్నుం గొప్ప

ణంప్రపద్యే॥ ౭ ॥ యస్తాత్ప్రసూతానిజగంతిపూర్వంవినిగతాయస్య
ముఖాచ్చవేదాః॥ తమేకరూపంబహురూపరూపంశ్రియఃపతింవిశ్వగురుం
ప్రపద్యే॥ ౮॥ యతోఽభాతేందుహుతాశనారాహః॥ యమక్షరంవేదవిదో
వదంతి॥ యదవ్యయంక్షోతిగజంశివంచజగన్నివాసంశరణంప్రపద్యే॥
౯॥ సమస్తభూతానిచరాచరాణివిస్మయదేవోమనసైవపూర్వం॥ మహా
ణావాంతస్త్వపతిస్త్వయంయతమాదిదేవంశరణంప్రపద్యే॥ ౧౦॥ మ
హాణావాదేవతరంగభేదాయధైవజాతాబహుధావీశీణాః॥ తద్దైవయ
స్తాత్పురుషాచ్చజాతాస్తమేవమీశంశరణంప్రపద్యే॥ ౧౧॥ అపారసంసార
మహాణావాంతర్నిమజ్జతాంప్రాణభృతాంగతిర్హి॥ తమచ్యుతంపుష్కర
పత్రనేత్రంచతుర్భుజంవిశ్వసృజంప్రపద్యే॥ ౧౨॥ జగత్ప్రియతాణవి
ధిత్యయైవనభైఃపిరణ్యంనిజఘనదైత్యం॥ ననాతనంసాదితదైత్యసం
ఘంహరింనృసింహంశరణంప్రపద్యే॥ ౧౩॥ తచ్చమమాంసాస్థిపురీష
మూత్రశ్లేష్మాంత్రశుక్లాదిసముచ్చయేషు॥ గాత్రేష్వపారేషుయథానమే
స్యాత్స్పృహతథాత్వంవరదప్రసీద॥ ౧౪॥ నమఃపరమకల్యాణనిధయేప

ద- నీవలన జగంబులు త్పాదిల్లు- నీముఖంబున వేదంబులుపుట్టు- నీవేకరూ
పిని- బహురూపుండవు- శ్రియఃపతివి- నీజేహుతాశనుండు- సూర్యుండు
వెలుంగుదురు- పరంజ్యోతివబుండవు- శివుండువైన నీకనేకవందనంబులుసే
ద- దేవాదిదేవుండవగు నీవీలోకంబులెల్ల- నాశనంబుజేసి మహార్ణవధ్యం
బునవటపత్రశాయివై నిద్రింతువు- సముద్రంబున బహువిధతరంగంబులు-
గల్లనట్లు నీవలన సకలంబును మరలబుట్టు- అపారసంసార సముద్రంబు
నమునుంగు-వారికెల్ల గతివీవె- అచ్యుతుండవు పద్మపత్రనేత్రుండవు- చ
తుర్భుజుండవగు- నిన్ను శరణువేడెద. నీవీలోకంబుల రక్షింపంగోరి-
నృసింహకృతినొంది యత్యుగ్గుండగు- హిరణ్యశివు వక్షంబు- నఖంబు
లంబగల్చితి-వట్టిసీకనేక వందనంబులొనరించెద- పరమకల్యాణ రూపుం
డవు- పరమాత్ముండవు- సహస్రశిరసుండవు- సతతభాసురుండవు- కమల

రమాత్మనై । అమృతాయాప్రమేయాయనిగుణాదాయనమోనమః॥ ౧౫॥
 నమస్సహస్రశిరసేనమస్సతతభాస్వతే । నమఃకమలనేత్రాయనమోనం
 తాయవిష్ణవే॥ ౧౬॥ నమస్త్రీమూతకయేధాత్రేనమస్త్రీయుగళక్తయే ।
 నమస్సమస్తసుహృదేనమస్సతతజిష్ణవే॥ ౧౭॥ శంఖచక్రగదాపద్మధారిణే
 లోకధారిణే । స్ఫురతిరీటకేయూరమకుటాంగదధారిణే॥ ౧౮॥ నిర్భ
 యాయసిశాయనిర్వికారాయతేనమః । పాహిమాంపుండరీకాక్షశర
 ఙ్మంశరణాగతం॥ ౧౯॥ త్వమేవసర్వభూతానామాశ్రయఃపరమాగతిః ।
 త్వయిష్టితంయథాచిత్తంనమేనచలతాంప్రజేత్॥ ౨౦॥ తథాప్రసీదదేవేశ
 శరణంత్యాంగతోస్త్యహం । నక్వచిద్విష్ణుభక్తానాంశుతపూర్వఃపరాభ
 వః । అతోహంరక్షదేవేశభయదస్తాదుపస్థితాత్॥ ౨౧॥ క్వకామచివ
 శాబుద్ధిఃక్వతేపాదాంబుజప్రృణః । ద్వయోఽస్తితిర్నచైకత్రతేజస్తిమిరయో
 దివ॥ ౨౨॥ త్వత్పాదాంభోరుహద్వంద్వమధుపానసముద్యతం । నమాం
 కందర్పబాణస్తుభ్రమయంతమనీషిణః॥ ౨౩॥ మనస్త్వయియథానాథవ
 తకతేమమసంప్రతి । తద్దైవసర్వలోకేషువతకతాంత్యత్ప్రసాదతః॥

నేత్రుండవగు- నీకు వందనంబులుజేసెద- త్రిమూర్తులునీవ-సమస్తసుహృ
 దుండవు- శంఖచక్రగదాధారివి లోకవిధారివి- కేయూరమకుటాదిభూ
 షణ భూషితుండవు- నిద్యకంద్యుండవు- నిర్వికారుండవు - నిన్నుం గొని
 యాడ నాతరంబే- శరణాగతుండనగు నన్నుం గావుము, సకలభూతంబు
 లకాశ్రయుండవీవేకావె-నీయందచంచలంబైనభక్తినిమ్ము-నీభక్తులకెన్నం
 డు పరాభవంబుగల్గునే-నాకుగల్గిన భయంచుచాపి రక్షింపవే- నీపాదస్త
 రణంబేడ-కామవికారంబేడ- ఈరెండునుతేజస్తిమిరంబులభాతినుండు- నీ
 పాదారవింద మకరంద పానాసక్తహృదయుండగు- నన్ను కామవికా
 రంబునొందకుండంగావుము. నీవు ప్రపన్నుండవయిన - నలభ్యంబెద్దియు
 నులేదు- నీభక్తునకు స్వగౌరవవగౌరవంబులు దుర్లభంబులుగావు-నీచే జూ
 డంబడిన వానికి నీభక్తిగల్గు- నీదశకనంబులేనివానికి భోగాభిలాషగల్గు

౨౪॥ త్వయిప్రసన్నేనర్వత్రకిమలభ్యంజగత్వతే । త్వద్భక్తస్యాపవగోఽ
 వాస్వగోఽవానైవదులభః॥ ౨౫ ॥ యస్త్యయావీక్షితోమత్యఽప్రవృద్ధ
 క్తిస్తస్యజాయతే । నపేక్షితస్త్యయాయస్తుభోగేచ్ఛాతస్యజాయతే॥౨౬॥
 అతోమామధునారక్షమందప్రభవవిహ్వలం । త్వామేవానన్యశరణోగ
 తోస్తిశరణంహరే॥ ౨౭॥ సమాధిభంగోయముపస్థితోమమప్రచోదితఃకే
 నచిదల్పమేధసా । త్వమేవమాంరక్షభయాతిఽనాశనత్వదన్యతోనాస్తిగ
 తిర్నచాపది॥ ౨౮॥ ఇతిసహాయముదీర్యభూతయోనిం । హృదయసరో
 రుహకణికాంతరస్థం । సరసిజదృశమీశ్వరంసపశ్యన్సపదిసమాధిప
 లోబభూవభూయః॥ ౨౯॥ తందృష్ట్వాతాపసశ్రేష్ఠంసిమిలితవిలోవనం
 నిరాశాఃప్రయయుస్సద్యఃసురాణాందివ్యయోషితః॥౩౦॥ ప్రశశంసుమ
 హేంద్రాయతాపసంసుదురాసదం । సురాంగనానిరుత్సాహావ్రీళితా
 ముక్తగౌరవాః ॥ ౩౧॥ సచతాసాంవచశ్చృత్వావిషణ్నోబలసూదనః
 గజరూపేణతపసోభంగంకతుంమనోదధే॥ ౩౨ ॥ తతస్త్వయంగజో
 భూత్వాకరిణీభిన్నమావృతః । ప్రయయాసశదాతత్రసమాన్తైహితపో
 ధనః॥ ౩౩॥ చచారకరిణీయూతైస్సహాతస్యసమీపతః । మదయన్తదగం
 నేనన్యశరణ్యుండ- నెవ్వండో నాసమాధిభంగంబుజేయ - నీప్రయత్నం
 బాదరించే- నాకునీవగతివి- నన్నుంగాచి రక్షింపుమనుచు దనహృత్పుం
 డరీక కణికాంతఃస్థితుండగు విష్ణుదేవుండలించుచు- నావిప్రుండు సమా
 ధిపరుండైయుండె- నంత నాయచ్చరలెల్ల నాతాపసోత్తమంగాంచి- ని
 రాశులు- నిలకణ్ణులు- నిరుత్సాహులు- నిముక్తగౌరవులునై- యమరేం
 ద్రుకడకేగి- యామునీంద్రు వృత్తాంతంబెరుంగింప- విషణ్ణవదనుండై- బ
 లసూదనుడు కొంతప్రొద్దువిచారించి- యాముని తపోభంగంబాచరింప
 తానొక గజరూపంబునొంది - యనేక కరిణీయూధంబులంగూడి - యా
 ముని కడకేగి- యాతనికెదుర మందమందంబుగా- సంచరించుచు- కరిణు
 లంగూడి. కామమోహితుండై రమింపుచు - స్వేచ్ఛగాదిరుగుచుండ- నా

ధేనమందమందగతిగజః॥ ౩౪ ॥ చరంతంపరితస్త్వైర్వరంగజయాధం
 సతాపసః। అశంకితమతిస్సస్థౌదదశోన్ముఖితేక్షణః॥ ౩౫॥ పురతస్తస్య
 బలభిద్ధజేంద్రఃకామమోహితః । రేమేకయాచిద్దుర్బుద్ధిఃకరిత్యాసహమా
 యయా॥ ౩౬॥ రమమాణంచతంద్యష్టాన్వకుంజరంకామమోహితం। విచ
 చారక్షణంచిత్రంమహాషేస్తస్యధీమతః॥ ౩౭॥ తతస్సచింతయన్వైప్రసత
 పోభంగకరాన్యహూత్ । గజాయస్సపహయామాసమోహితస్తస్యమా
 యయా॥ ౩౮॥ తద్దోషాత్సహసంసృష్టఃసతుజ్జైమహగజః । మహాబలో
 మహాతేజామత్రద్విజగజేశ్వరః॥ ౩౯ ॥ సరేమేకరిణీయూధైఃచిరకాలమ
 నాకులః। నతుసంస్తారమోహాంధఃపూర్వజన్తకృతానిచ॥ ౪౦॥ నచైవా
 పూజయేద్విష్ణుంమాయయైవశచీపతేః । నకామవివశంచిత్రంవిష్ణుంస్తర
 తిచంచలం॥ ౪౧॥ సాలగ్రామగజశ్రేష్ఠఃసకదాచిద్యదృచ్ఛయా । చరన్
 చక్రసరిన్త్ర్యైవ్యగాహతమదోద్ధతః॥ ౪౨ ॥ తతస్స్వదోషైర్నిముక్తోవి
 షయాసంగసంభవైః। సంస్తారపుండరీకాక్షంపూజితంపూర్వజన్తని॥ ౪౩॥
 గభజన్త్యాభిరుక్షైఃస్మృతిభంగోనచాన్యథా। ససర్వసంగనిముక్తః
 జితక్రోధోజితేంద్రియః॥ ౪౪॥ సర్వభూతాంతరాత్మానంవిష్ణుమేవాభ్య
 పూజయత్ । విచరన్మృధీవీంకృత్సాక్షింపుణ్యదేశదిదృక్షయా ॥ ౪౫ ॥

మహేంద్రని మాయచే- నాతాపసశ్రేష్ఠండు కామమోహితంచైన నా
 గజంబును- బలుమారు జూచుచుండె- నంతనా దోషంబుచే- నామునీం
 ద్రుండుమహాగజంబయిపుట్టి- మహాబలంబుగల్గి- యనేకకరిణులంగూడి
 మోహంబున రమింపుచు- దనపూర్వజన్త కషణంబులందలంచక- నిం
 ద్రునిమాయచే విష్ణుదేవునిభక్తిమాని- కామాంధుడై- బహుకాలంబుసం
 చరించుచు- నొకనాడు దైవయోగంబున సాలగ్రామతీర్థంబువేరి- య
 తిమదంబున నందుమునింగి-దాననెల్లదోషంబులుమాని-పూర్వజన్తస్తర
 ణంబుగల్గి- జితక్రోధండు- జితేంద్రియుండు- సర్వసంగవిముక్తుండు
 వై- సర్వభూతాంతర్యామియగు- విష్ణుదేవు నితంతరం బవికంపుచు-